

Vlada Crne Gore
Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA IMPLEMENTACIJU
INDUSTRIJSKE POLITIKE CRNE GORE 2019-2023, ZA 2022. GODINU**

Podgorica, mart 2023. godine

I UVODNI REZIME

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike Crne Gore za 2022. godinu, zasnovan je na Akcionom planu 2021-2022.godine i obuhvata 17 operativnih ciljeva sa 60 aktivnosti koje su u funkciji realizacije strateških ciljeva:

1. Unapređenje infrastrukture i poslovnog ambijenta za efikasniji industrijski razvoj,
2. Unapređenje investicija i finansija za modernizaciju industrije,
3. Podsticanje inovacija, transfer tehnologije i razvoj preduzetništva,
4. Unapređenje pristupa tržištu.

Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana u kontinuitetu daje prikaz realizacije aktivnosti implementacije Industrijske politike, na godišnjem nivou i obuhvata određene aktivnosti koje imaju višegodišnji karakter i koje se sprovode shodno unaprijed definisanoj dinamici realizacije projekata i planiranim ciljevima za 2022. godinu, kao i nove aktivnosti realizovane u 2022. godini, a koje su u funkciji podrške razvoju sektora industrije.

1) Stepen realizacije i obrazloženje

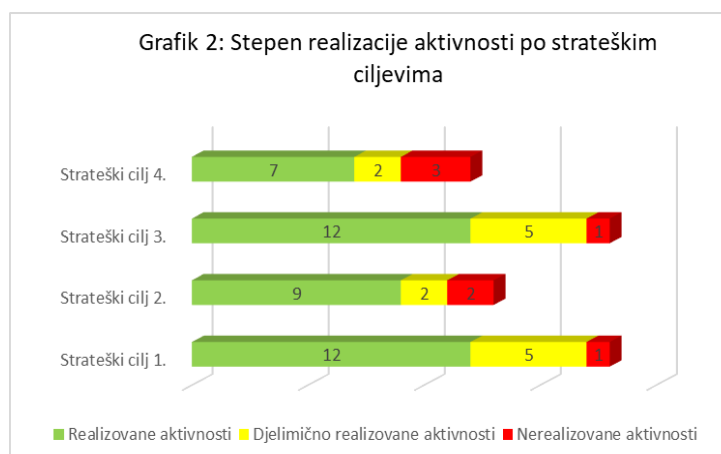
1.1. Stepen realizacije po aktivnostima

Od ukupnog broja aktivnosti (61), u toku 2022.godine uspješno je realizovano 65,57% (40 aktivnosti), dok je djelimično realizovano 22,95% (14 aktivnosti), a 11,48% ili 7 aktivnosti nije realizovano.

1.2. Stepen realizacije aktivnosti po strateškim ciljevima

Od ukupnog broja aktivnosti (61), u okviru Strateškog cilja 1 ukupno je planirano 18 aktivnosti, od čega je realizovano 12, djelimično su realizovane 5 aktivnosti, a 1 aktivnost nije realizovana. Za Strateški cilj 2, od ukupno 13 aktivnosti, 9 je realizovano, 2 aktivnosti su djelimično realizovane, dok 2 aktivnosti nijesu realizovane. U okviru Strateškog cilja 3, planirano je 18 aktivnosti, od čega je potpuno realizovano 12 aktivnosti, 5 djelimično, dok 1 aktivnost nije realizovana. Od ukupno 12 aktivnosti u okviru Strateškog cilja 4, realizovano je 7, djelimično 2, a 3 aktivnosti nijesu realizovane.

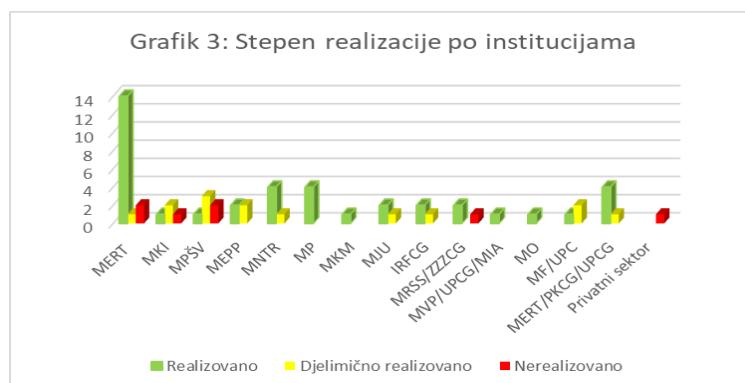

Stepen realizacije određenog broja aktivnosti u toku 2022. godine je na nešto nižem nivou u odnosu na 2021. godinu usljed globalnih izazova (detaljnije obrađenih u dijelu 1) *Osvrt na najvažnije izazove i ostvarene rezultate*), kao i izazova u sprovođenju projekata u različitim oblastima: kašnjenja u usvajanju planskih dokumenata i neriješene imovinsko-pravne odnose u segmentu energetske infrastrukture i izgradnji energetske kapaciteta, kašnjenja realizacije aktivnosti u oblasti šumarstva u dijelu sertifikacije gazdovanja šumama i informacionog sistema, izostanka/nedovoljnog obima investicija za velika preduzeća u sektoru prerađivačke industrije, sajber napada i kašnjenja u rada ključnih informacionih sistema i u pružanju servisa građanima i privredi, nedovoljne prepoznatljivosti značaja cirkularne ekonomije, itd.

I pored navedenog, realizovan je značajan broj programa, projekata i aktivnosti na planu razvoja infrastrukture, finansijske podrške za unapređenje razvoja industrije, posebno prerađivačke industrije, inovativnosti, digitalne transformacije, jačanja izvoznih performansi privrede, itd.

1.3. Stepen realizacije po institucijama

Posmatrano sa aspekta institucija uključenih u realizaciju aktivnosti data je struktura aktivnosti koje su se realizovale od strane vodećih institucija u saradnji sa ključnim partnerima javnog i privatnog sektora, donatora (detaljan prikaz u okviru poglavlja III Tabela za izvještavanje za 2022. godinu):

1.4. Aktivnosti koje se nijesu realizovale u roku

Od ukupno realizovanih 61 aktivnosti, 7 aktivnosti koje nijesu realizovane u skladu sa planom slijede u nastavku:

1.1.2. Izgraditi nove energetske infrastrukturne kapacitete OIE-Aktivnost MKI u saradnji sa privatnim sektorom i EPCG, kašnjenje u realizaciji projekata zbog nepredviđenih okolnosti na terenu, kašnjenje u izradi i usvajanju planskih dokumenata, rešavanje neriješenih imovinsko-pravnih odnosa;

2.1.3. Finansijska podrška preduzećima u vidu malih kredita - Program podsticanja zapošljavanja koje realizuje Zavod za zapošljavanje, gdje nije bilo iskazano interesovanje za kreditima imajući uvidu da je istovremeno implementiran Program grantova za samozapošljavanje, kao atraktivniji instrument finansiranja.

2.3.1. Povećanje kapaciteta u sektoru prerađivačke industrije kroz investiciona ulaganja u okviru vodećih firmi iz domena metalske industrije- aktivnost usmjerena na poslovanje Toscelik Nikšić i Uniprom KAP. Izmijenjene su proizvodne aktivnosti i poslovna politika u oblasti aluminijske industrije, kao posljedica značajnih cjenovnih poremećaja u oblasti energetske snabdijevanja. Nakon obustave proizvodnje u Toščeliku, u toku 2022.g. vođene su aktivnosti na planu obezbjeđenja preduslova za pokretanje proizvodnje.

3.4.4. Implementacija programskih aktivnosti za razvoj cirkularne ekonomije – nije iskazano dovoljno interesovanje preduzeća za prepoznavanje značaja i benefita poslovanja po principima cirkularne ekonomije i pored obezbijeđene bespovratne podrške od strane MERT.

4.1.5. Realizovati aktivnosti na planu FSC sertifikacije gazdovanja šumama- Aktivnost MPŠV je prolongirana iz prethodnog perioda i ista nije realizovana ni u 2022.g. jer nije došlo do reorganizacije Uprave za šume u DOO, kao pravnog lica koje može biti nosilac FSC sertifikata.

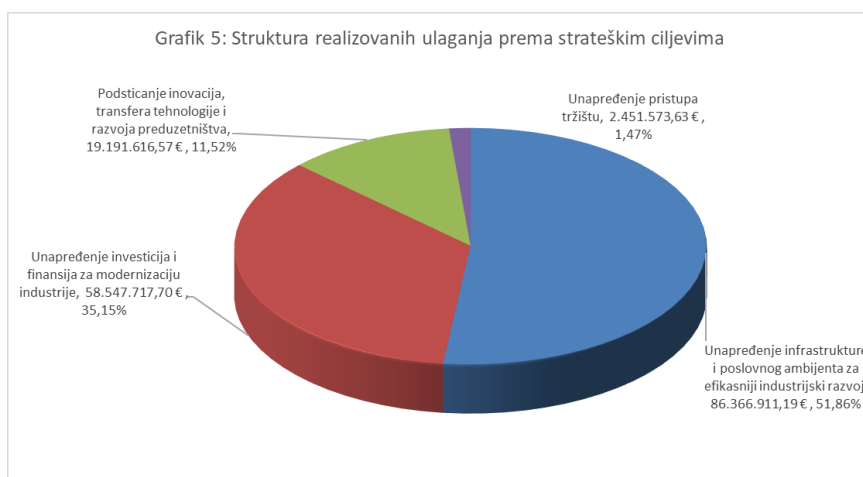
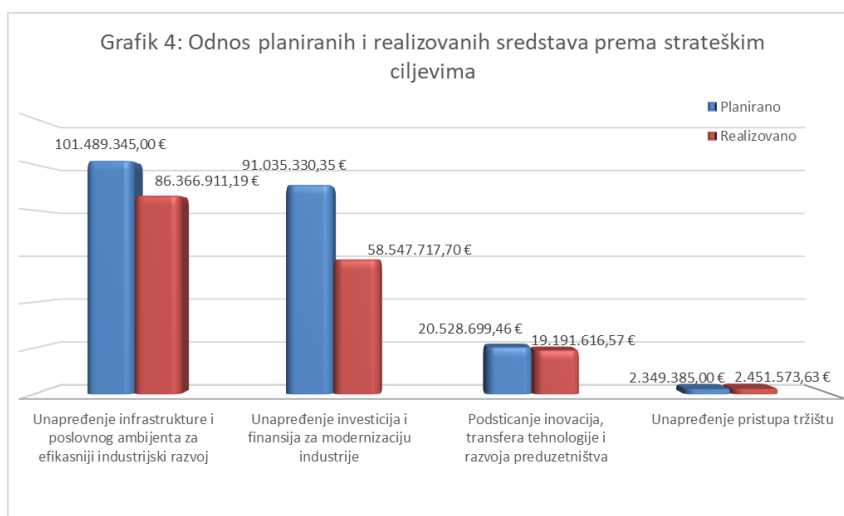
4.1.6. Razvoj informacionog sistema u šumarstvu- Aktivnost MPŠV se finansira iz IPA sredstava, usljed kašnjenja u realizaciji procedure odobravanja projektnih sredstava, ista nije realizovana u skladu sa planom, već će raspisivanje tendera biti u II kvartalu 2023.g.

4.2.1. Unapređenje povezivanja u klastere i međunarodne lance vrijednosti – aktivnost nije realizovana potrebe zbog definisanja novog programskog okvira razvoja klastera od strane MERT, u skladu sa potrebama tržišta i ista je odložena za 2023. godinu.

2.) Pregled realizovanih ulaganja u odnosu na planirana sredstva po strateškim ciljevima i izvorima finansiranja

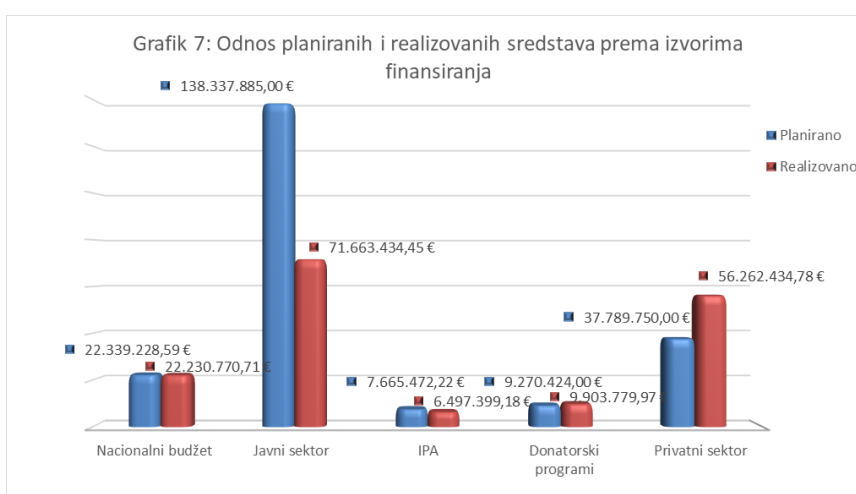
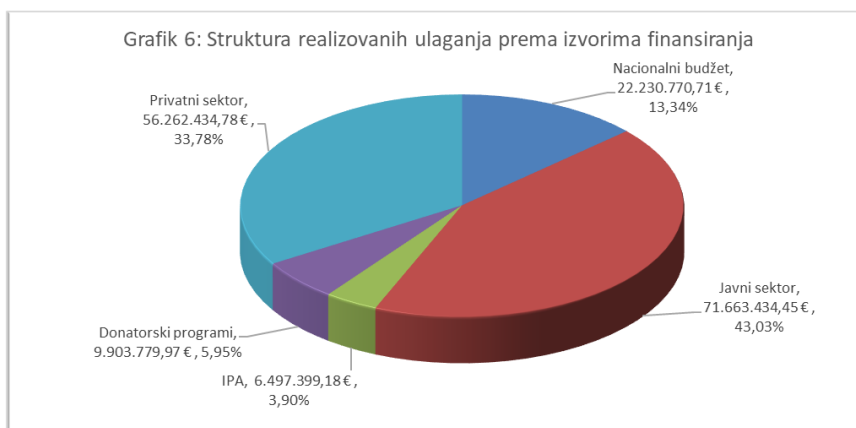
Ukupno realizovana ulaganja u funkciji sprovođenja Akcionog plana za 2022.godinu iznose **166.557.819,09 €** što u odnosu na planirana ulaganja od **215.402.759,81 €**, predstavlja **77,3%** realizacije Akcionog plana. Potrebno je istaći da su sredstva planirana za realizaciju 2022. godini, planirana indikativno imajuću u vidu da je prilikom donošenja Akcionog plana 2021-2022. zvanično bio raspoloživ budžet za 2021. godinu. Posmatrano na nivou obje godine implementacije Akcionog plana 2021-2022.godine, stepen realizacije u odnosu na planirana sredstva iznosi **80,61%**.

Stepen realizovanih ulaganja po strateškim ciljevima (Grafik 4 i Grafik 5), pokazuje da je stepen realizacije na nivou prvog strateškog cilja **Unapređenje infrastrukture i poslovnog ambijenta za efikasniji industrijski razvoj** 85,10% ili 86,36 mil.€, realizacija aktivnosti u okviru drugog strateškog cilja **Unapređenje investicija i finansija za modernizaciju industrije** iznosi 64,31% odnosno 58,54 mil.€. Stepen realizacije trećeg strateškog cilja **Podsticanje inovacija, transfera tehnologije i razvoja preduzetništva** iznosi 93,49% ili 19,19 mil. €. Za realizaciju aktivnosti u okviru četvrtog strateškog cilja **Unapređenje pristupa tržištu** utrošeno je 2,45 mil.€ što je premašilo planirana ulaganja za 4,35%.

Posmatrano po strukturi realizacije po izvorima finansiranja (Grafik 6 i Grafik 7), sredstva javnog sektora učestvuju sa 43,03% ili 71,66 mil.€ u strukturi realizacije ukupnih ulaganja i u najvećoj mjeri se odnose se na finansiranje od strane IRFCG u iznosu od 50,11 mil. €, što je manje u odnosu na 2021. godinu iz razloga smanjene tražnje zbog rasta kamata i inflacije. Sredstva privatnih investitora u iznosu od 56,26 mil.€ učestvuju sa 33,78% u ukupnoj realizaciji, uz i dalje najveći uticaj investicija u sektoru energetike, unapređenja ICT infrastrukture i saobraćaja i koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina. Iz sredstava nacionalnog budžeta je uloženo 22,23 mil. € ili 13,34% za aktivnosti u segmentu projekata podrške jačanju konkurentnosti privrede i investicija u razvoj prerađivačke industrije, inovacione djelatnosti, razvoja turističke infrastrukture, kreativnih industrija, digitalne transformacije preduzeća, itd. Učešće donatorskih sredstava u ukupno realizovanim ulaganjima je 9,9 mil. € ili 5,95% za prioritetne infrastrukturne projekte

u oblasti energetske i željezničke infrastrukture i upravljanje otpadom, dok je učešće IPA sredstava 3,90%, odnosno 6,49 mil.€ za realizaciju projekata u oblasti podsticanja inovativnosti, IPARD programa i samozapošljavanja.

INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU STRATEŠKIH/OPERATIVNIH CILJEVA

1) Osvrt na najvažnije izazove i ostvarene rezultate

U procesu usklađivanja sa EU komunikacijama u oblasti Industrijske politike EU (COM 2020/102 i 2021/352) kroz aktivnosti koje su realizovane u određenoj mjeri su prepoznati izazovi vezani za transformaciju industrije ka inovativnijoj, zelenoj i cirkularnoj, kao i realizovane investicije sa ciljem stvaranja industrije koja doprinosi većoj produktivnosti, digitalnoj transformaciji i nadogradnji postojećih vještina. Na tom planu, u različim segmentima su realizovane aktivnosti poput investicija u inovacije, kao bespovratna podrška realizaciji projekata poslovnih i naučnih partnerstava, podrška start-up preduzećima i realizacija grant šema, investicije u cilju povećanja konkurentnosti i produktivnosti i stimulisanja tehnološke modernizacije industrije, započeti su projekti i investicije u cilju povećanja energetske efikasnosti kompanija u kontekstu zelenije i klimatski neutralnije ekonomije, kao i nastavljena podrška kompanijama za digitalizaciju proizvodnih procesa uz savjetodavnu podršku u cilju digitalne transformacije kompanija, a dodatno i unapređenje vještina kroz različite programe obrazovanja i kvalifikacije lica za zapošljavanje u industriji, programi stručnog obrazovanja u oblasti industrije, obuke i tematski događaji, itd.

U kontekstu navedenog, realizaciju aktivnosti za razvoj sektora industrije pored izazova nakon Covid krize i situacije na tržišti uzrokovane ratom u Ukrajini, pratili su i **opšti izazovi** koji se odnose na nedovoljno razvijenu energetska i saobraćajnu infrastrukturu za industrijski razvoj, nivo tehnološke modernizacije privrednih subjekata koji nije na zadovoljavajućem nivou, stopa produktivnosti je i dalje na niskom nivou, diverzifikacija proizvodne strukture je niska, raspoživost stručnih kadrova za potrebe industrije nije zadovoljavajuća, nedovoljno prepoznate koristi od prelaska na zelene i cirkularne modele poslovanja, iskorišćavanje komparativnih prednosti i potencijala za razvoj pametne specijalizacije i saradnje naučnoistraživačkih institucija i privrede takođe nijesu na potrebnom nivou, proces digitalne transformacije preduzeća nije dovoljno razvijen, pristup tržištima i internacionalizacija poslovanja nije sasvim na nivou koji bi omogućavao adekvatan pristup jedinstvenom evropskom tržištu.

Dodatno, u implementaciji aktivnosti kao odgovor na prepoznate izazove kreiranja programa za pospješivanje većeg učešća žena, naročito su uzeti u obzir dodatni kriterijumi rodnjenosti. S tim u vezi, izazovi se odnose na potrebu jačanja transparentnosti i vidljivost informacija o podršci ženskom preduzetništvu, stručnom osposobljavanju i razvijanju vještina za tržište rada, pristupu finansijama, mentoringu, osnivanju preduzeća i drugih aktivnosti kojima se mjeri doprinos žena, uz potrebu definisanja i praćenja odgovarajućih indikatora usaglašenih sa relevantnim EU indikatorima. Takođe, u skladu sa prioritetima Evropskog Zelenog Plana koji uključuju proces dekarbonizacije i zaštite životne sredine, uvaženi su kriterijumi procjene uticaja na životnu sredinu, posebno u dijelu koji podrazumijeva obavezno usklađivanje sa procjenama strateških uticaja na životnu sredinu kod industrijskih projekata, kako bi se kroz implementaciju različitih programa i projekata omogućila podrška zelenoj tranziciji, prvenstveno kroz zaštitu životne sredine i ublažavanje efekata klimatskih promjena, kroz povezane aktivnosti u oblastima energetike, saobraćaja i sl.

U odnosu na opšte izazove, identifikovani su **ključni izazovi** za sprovođenje aktivnosti u 2022. godini i to:

- u segmentu daljeg razvoja energetske i saobraćajne infrastrukture, zabilježena je sporija dinamika realizacije projekata zbog nepredviđenih okolnosti na terenu, kašnjenja u aktivnostima izrade i usvajanja planskih dokumenata, rešavanja neriješenih imovinsko-pravnih odnosa;
- u segmentu razvoja ICT infrastrukture izazov je predstavljao sajber napad i onemogućavanje funkcionalnosti portala otvorenih podataka, prekid rada ključnih informacionih sistema i kašnjenja u pružanju servisa građanima i privredi;
- u dijelu unapređenja ponude drvene sirovine u cilju njene bolje dostupnosti za drvoprerađivače i dalje je aktuelan izazov neophodnost uspostavljanja sistema sertifikovanja šuma po FSC standardima kako bi se domaćoj drvnjoj industriji pomoglo da izađe na tržište EU;
- u dijelu neusklađenosti potreba za kadrovima u industriji sa obrazovanjem i vještinama, izazov se ogleda u nedovoljnom stepenu organizovanja obuka i praktične nastave u dualnom obrazovanju u školskoj 2021/2022. dijelom usljed uticaja korona virusa;
- u segmentu pristupa finansijama u 2022. godini izazovi su uslovljeni eksternim faktorima (rast inflacije i kamatnih stopa), što je uslovljilo opšti pad tražnje za finansijskim sredstvima od strane preduzeća iz sektora industrije;
- u dijelu modernizacije i jačeg razvoja sektora prerađivačke industrije nedovoljan nivo investicija je predstavljao izazov koji je posebno izražen kada je riječ o velikim privrednim subjektima iz oblasti industrije aluminijuma i čelika;

- u dijelu koji se odnosi na širenje inovacione infrastrukture za podršku inovativnim preduzećima, evidentna je potreba uspostavljanja održivosti Centara izvrsnosti, kao i završetak izgradnje i stavljanja u funkciju NTP Crne Gore, kao i neophodnost jačanja kapaciteta za pristup raspoloživim EU programima;
- u dijelu razvoja zelene ekonomije zabilježeno je nedovoljno prepoznavanje važnosti koncepta cirkularne i niskokarbonske ekonomije i potreba intenziviranja projektnih aktivnosti koji doprinose novom modelu poslovanja, kao i potreba završetka saniranja i remedijacije deponija i zbrinjavanja otpada;
- u segmentu pristupa tržištu i jačanja izvoznih performansi preduzeća, evidentirana je potreba usklađivanja sa međunarodnim standardima poslovanja, sertifikacija gazdovanja šumama, promocija i poslovno udruživanje i sklapanje partnerstava.

Sa aspekta ocjene napretka u postizanju operativnih ciljeva i pratećih indikatora učinka, nedostupnost većeg broja indikatora (Izveštaj Svjetskog ekonomskog foruma (WEF), Izveštaj Svjetske banke o lakoći poslovanja (Doing business, istraživanje o statistici istraživanja i razvoja-MNTR/Monstat, Global Enabling Trade Index, rangiranje (WEF-GETR), World Bank Trade Logistics Index), onemogućila je obuhvatnije sagledavanje trenda realizacije kod pojedinih aktivnosti i mjerenja njihovog doprinosa u ostvarenju operativnih ciljeva. Dodatno, imajući u vidu kontekst vremenskog okvira trajanja politike i karakter razvojnih mjera čija realizacija zahtijeva srednji ili duži rok, implementacija u prethodnom periodu je doprinijela rastu određenih pokazatelja, od kojih izdvajamo najznačajnije **indikatore uticaja/učinka:**

- Učešće sektora industrije u BDV (B-E)¹ u 2021. godini je iznosilo 491.807.000€, u odnosu na 458.674.000€ u 2020. godini što predstavlja povećanje za 7,2% (SPRV 2022-2024);
- Povećanje broja zaposlenih u sektoru industrije (B-E)² sa 21.150 zaposlenih u 2021.godini na 23.780 zaposlenih u 2022.godini, od čega je broj zaposlenih žena u 2022.godini iznosio 6.688;
- Povećanje broja zaposlenih u sektoru prerađivačke industrije (C) sa 11.735 zaposlenih u 2021.godini na 13.426 zaposlenih u 2022.godini, od čega je broj zaposlenih žena u 2022.godini 4.529, uz zabilježen trend rasta od 14% u odnosu na prethodnu 2021.godinu;
- Rast vrijednosti dodijeljenih kredita privrednim društvima u privatnom vlasništvu (CBCG)³ - u 2022.godini je iznosio 1.211.865 hilj. € (rast u odnosu na 2021.godinu, 7,75%);
- Rast izvoza sektora industrije (B-E) za oko 60%- izvoz u 2022.godini je 694.072.666 € (od čega sektor C 466.078.363 €) u odnosu na izvoz 2021.godine u iznosu od 431.086.493€;
- Povećanje produktivnosti rada u prerađivačkoj industriji sa 15.274 € u 2020.godini na 16.269€ (2021. godina, Monstat);
- Rast investicija u osnovna sredstva u 2021.godini⁴ na 109 mil € (od čega prerađivačka industrija 40 mil.€, odnosno rast investicija u okviru prerađivačke industrije 20,1% u poređenju sa 2020. godinom).

Pregled najvažnijih indikatora rezultata programa/programskih aktivnosti postignutih od strane vodećih institucija i ključnih partnera u realizaciji:

- 71,2% preduzeća imaju pristup mrežama nove generacije sa brzinama većim od 30Mbps u odnosu na 60,3% preduzeća u 2021. godini;
- Izrađeno i usvojeno 22 standarda zanimanja iz oblasti industrije u odnosu na 2021. godinu, kao i ukupno 15 standarda stručnih kvalifikacija iz oblasti industrije i 6 obrazovnih programa, u odnosu na 8 iz 2021. godine, što je rezultat iznad planiranog; upisano je 1.497 studenata u odnosu na 1.366 iz 2021.godine i procenat nastave na studijskim programima iz oblasti prirodnih i tehničkih nauka je 51%, odnosno iznad planiranog;
- Realizovani su programi obrazovanja i osposobljavanja za 162 nezaposlena lica koja se pripremaju za zapošljavanje u sektoru industrije u odnosu na 58 iz 2021. godine;
- Organizovano je ukupno 109 programa obuke, tematskih događaja i okruglih stolova za razvoj preduzetništva i usklađivanja obrazovne ponude sa potrebama tržišta rada sa preko 4.000 učesnika;
- Odobreno je 172 finansijska aranžmana za preduzeća u sektoru industrije u iznosu od 50,11 mil. €, u vidu kredita, faktoring aranžman i garancija, što je manje u odnosu na planirano kao i plasman iz 2021. godine, ali i dalje predstavlja 30,13% ukupnih ulaganja;
- Finansirana su 96 projekata grantova za samozapošljavanje u sektoru industrije u vrijednosti od 0,714 mil. €;

¹ https://monstat.org/uploads/files/BDP/2021/Godisnji%20BDP%202021_crn.pdf

² <https://monstat.org/cg/page.php?id=1164&pageid=23>

³ CBCG, Statistika KS banaka, Tabela Tabela 1.6 - Sektorska struktura kredita (<https://www.cbcb.me/me/statistika/statisticki-podaci/monetarna-finansijska-statistika/monetarne-finansijske-institucije>)

⁴ https://www.monstat.org/uploads/files/investicije/2021/Investicije%20u%20osnovna%20sredstva_2021_.pdf

- Programom za razvoj prerađivačke industrije obezbijedena je finansijska podrška za 13 privrednih subjekata u iznosu od 0,805 mil€ u odnosu na 0,369 mil.€ u2021. godini;
- Programom za unapređenje konkurentnosti privrede za 2022.g. realizovano je 8 programskih linija finansijske i nefinansijske podrške, podržano 353 preduzeća, sa iznosom isplaćene podrške 2.036.044,05 €, sa posebnim akcentom na grant podršku za za 36 privrednih subjekata za unapređenje digitalne transformacije u vrijednosti od 0,215 mil. € i uvođenje međunarodnih standarda za 75 preduzeća u iznosu od 0,225 mil. € što je u okvirima planiranog, a značajno više u odnosu na 2021. godinu;
- Dodatno, na bazi ugovora o dodjeli sredstava iz Programa za unapređenje konkurentnosti iz prethodnih godina, konkretno Programske linije za podsticaj direktnih investicija 2019. i 2020, kao i Programske linije za podsticaj proizvodnih procesa 2020, tokom 2022. je isplaćeno 1,223 mil. € za 6 preduzeća, u odnosu na 0,289 mil. € u 2021. godini, uz zadržavanje 403 radna mjesta;
- Programom za razvoj i promociju zanatstva podržane su 22 zanatlije u u iznosu od 0,145 mil€;
- Za projekte sufinansiranja inovacione djelatnosti, kolaborativne grantove, podrške predakceleraciji, ranoj fazi razvoja startupova, podsticanja inovacione kulture i edukativnih programa uloženo je ukupno 2,15 mil. € u odnosu na 0,473 mil. € u 2021. godini; realizovani su EUREKA projekti u skladu sa planom; povećan je broj obuka u okviru COSME, Horizont Evropa u odnosu na 2021. godinu;
- Obezbijedena je grant podrška za ulaganja u više faze prerade i marketinga prehrambenih proizvoda u okviru IPARD II mjera i isplaćeno je 17 korisnika u iznosu od 2,89 mil.€ u odnosu na 1,27 mil. € u 2021. godini;
- Pružene su usluge podrške od strane biznis centara Bar i Berane (117 konsultantskih usluga, 104 usluga podrške stanarima inkubatora, broj stanara je uvećan za 9), što je značajno više u odnosu na 2021. godinu. Realizovane su obuke za 39 učesnika u okviru Centra kompetencija PG Birziminium Hub u odnosu na 22 u 2021. godini. Usluge mentoringa su pružene za 22 preduzeća u odnosu na 6 iz 2021. godine;
- Subvencionisana je nabavka električnih i hibridnih vozila u iznosu od 0,175 mil. € i nabavka ugradnja „On grid i off grid“ fotonaponskih sistema za privrednike i preduzetnike u iznosu od 0,142mil. €, za 9 subvencionisanih fotonaponskih sistema u odnosu na 0,88 mil. € u 2021. godini;
- Realizacija Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma je iznad plana, broj manifestacija je veći u odnosu na plan- 411 manifestacija, dok je broj projekata na nivou 2021. godine, 67 projekata;
- Programom razvoja kreativnih industrija podržana su 33 projekta u vrijednosti od 0,172 mil. €;
- 26 novih kompanija dobilo je NCAGE kod i kodifikacijom 21 novih proizvoda crnogorskih proizvođača, čime se stiče preduslov za nastup na NATO tenderima u odnosu na 17 novih kompanija i 69 novih proizvoda u 2021.g.;
- Pružen je značajan broj tržišnih informacija, savjetodavnih usluga, organizovani su poslovni forumi i B2B sastanci, učešće na sajmovima i zaključeni su ugovori o poslovnoj saradnji, itd.

2) Pregled dostignuća po strateškim i operativnim ciljevima i indikatorima učinka

Strateški cilj 1: Unapređenje infrastrukture i poslovnog ambijenta za efikasniji industrijski razvoj

Sa aspekta finansijske realizacije, u okviru prvog strateškog cilja od ukupno planiranih 101,49 mil € za realizaciju pripadajućih aktivnosti uloženo je 86,36 mil €, što čini 85,10% realizacije.

Sa aspekta statusa realizacije aktivnosti utvrđenih Akcionim planom, od 18 aktivnosti na nivou I strateškog cilja, 12 aktivnosti je potpuno realizovano, 5 djelimično dok 1 aktivnost nije realizovana.

OC 1.1. Unapređenje i dalji razvoj energetske i saobraćajne infrastrukture

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Instalisana snaga kapaciteta energetskog sektora	1.047,07 MW		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
Indeks globalne konkurentnosti- stub 2 -Infrastruktura	GCI 2020 (posljednji raspoloživi podaci za 2019 - Rang 83/141)	n/a		

Na planu rješavanja izazova poput nedovoljno razvijene energetske i saobraćajne infrastrukture za industrijski razvoj, kod određenog dijela aktivnosti zabilježena je kontinuirana realizacija uz nešto sporiju dinamiku u odnosu na planiranu i to kod revitalizacije hidro-energetskih kapaciteta HE Piva i Perućica, ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja, a takođe je bilo određenih kašnjenja u otpočinjanju aktivnosti na rekonstrukciji 2 mHE u vlasništvu EPCG. Prethodno rekonstruisane 2 nove mHE stavljene su u funkciju čime su kroz projekte rekonstrukcije uz poštovanje svih ekoloških standarda sačuvani i povećani kapaciteti postojećih malih hidroelektrana. U pogledu ranije započetih projekata izgradnje malih HE koji se realizuju na osnovu prethodno zaključenih ugovora o koncesiji i energetskih dozvola, na planu izgradnje novih energetskih infrastrukturnih kapaciteta kod 2 mHE kojima je prethodno produžen rok za izgradnju, nije bilo realizacije usljed nepredviđenih okolnosti na terenu koji su onemogućili dalje izvođenje radova.

Dodatno, kašnjenje u aktivnostima izrade planskog dokumenta na planu izgradnje solarnih elektrana Velje brdo i Briska gora i vjetroelektrane Brajići, iziskuje intenziviranje daljih aktivnosti na planu izrade i usvajanja planske dokumentacije neophodne za realizaciju projekta.

U okviru realizacija prioritetnih infrastrukturnih projekata kroz Zapadnobalkanski investicioni okvir (WBIF) u 2022.g., za projekat Italija-CG-SRB-BiH Energetska interkonekcija, uloženo je 4 mil.€ iz sredstava CGES, uz dodatnih 3,2 mil.€ iz WBIF uz potrebu rješavanja neriješenih imovinsko-pravnih odnosa i usvajanja planske dokumentacije koji su usporili realizaciju projekta. Za implementaciju projekta ŽICG-Signalizacija i rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar-Vrbnica, u 2022.g. je iz sopstvenih sredstva uloženo 3,2 mil. € dok je iz WBIF finansirano 5,07 mil. €, a planirani rok završetka je pomjeren za 2023. godinu, zbog objedinjavanja grantova podrške od strane investitora.

OC 1.2. Unapređenje ICT infrastrukture za rast konkurentnosti preduzeća

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022 ⁵ :
	3,7% (2019)	4,1 % (2020 Monstat)		
Učešće ICT u BDP			3,7%	3,7% (Izvor Monstat BDP za 2021.g.)
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	80%	81,4%		
Dostupnost NGN širokopojasnog pristupa			85%	81.7%
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Na portalu 123 skupa podataka ⁶	192 dataseta		
Povećanje broja skupova podataka na portalu otvorenih podataka			Povećanje broja datasetova za 30% u odnosu na 2020.g. - 160	197 skupova podataka- rast 60%

Nastavljeno je investiranje operatora elektronskih komunikacija u razvoj elektronskih komunikacionih mreža, uz trend kontinuiranog rasta broja preduzeća koja imaju pristup mrežama nove generacije i internetu velikih brzina, započeto komercijalno pružanje mobilnih 5G usluga tokom 2022.g. koje su trenutno dostupne za oko 70% stanovništva, što je uključujući ostale aktivnosti u ovom segmentu doprinijelo da prateći indikator učinka- rast učešća ICT u BDP bude na planiranom nivou od 3,7% za 2021.g⁷. U finansijskom smislu, investicije operatora elektronskih komunikacija u razvoj elektronskih komunikacionih mreža premašile su planirana sredstva za više od 14 mil€, što svakako predstavlja pozitivan signal za dalji razvoj. Iako nije došlo do realizacije ciljne vrijednosti za 2022.g., dostupnost NGN širokopojasnog interneta je na kraju 2022.g. 81.7%, čime je nastavljen trend porasta u odnosu na 2021.godinu, a imajući u vidu dinamiku razvoja broadband-a, potrebno je naglasiti da dostupnost NGN širokopojasnog pristupa sa brzinama većim od 100Mbps bilježi začajan porast u okviru ovog indikatora. Tokom godine radilo se na unapređenju funkcionalnosti Portala otvorenih podataka u dijelu praćenja upotrebe portala, generisanja statistike saobraćaja, pristupačnosti za lica osoba sa invaliditetom (OSI) i dr., i zabilježen je određeni porast broja skupova podataka, nakon čega je usljed sajber napada na informatičku infrastrukturu u avgustu 2022.g., onemogućena funkcionalnost portala. U svjetlu nastalih okolnosti, izazov koji je i dalje aktuelan podrazumijeva završetak procesa migracije informacionog sistema i podataka na potpuno novo serversko okruženje da bi obezbjedili najveći mogući stepen sajber zaštite po preporukama najbolje prakse, čime će portal ponovo biti reaktiviran.

OC 1.3. - Podsticati održivo upravljanje resursima

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022
	0,54% (podatak se odnosi na 2018.g. kao posljednji raspoloživi podatak usljed nove metodologije obračuna za oblast šumarstva	Učešće šumarstva i drvne industrije u BDV- 0,565% (2020. posljednji raspoloživi podatak usljed nove metodologije obračuna za oblast šumarstva)		
Učešće šumarstva i drvne industrije u BDV (%)			Učešće šumarstva i drvne industrije u BDV- 0,56%	Učešće šumarstva i drvne industrije-0,52% Monstat ⁸ .
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022

⁵ Shodno kalendaru objavljivanja statističkih podataka, BDP za 2022.godinu, objaviće se u 20.septembra 2023.g

⁶ <https://www.data.gov.me/>

⁷ Shodno kalendaru objavljivanja statističkih podataka, BDP za 2022.godinu, objavljuje se u septembru 2023.g..

⁸ Podatak se odnosi na 2021.g.Podaci o BDP/BDV za 2022.godinu, u skladu sa Kalendarom objavljivanja statističkih podataka Monstat-a, će biti dostupni 20. septembra 2023.god.

Broj ugovora o koncesijama za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina	52 (povećanje od 40,5%)	52 ugovora	57 ugovora - Povećanje za 10% u odnosu na vrijednost iz 2020.	54 ugovora
--	-------------------------	------------	---	------------

U dijelu koji se odnosi na realizaciju OC 1.3. Podsticanje održivog upravljanja resursima u cilju efikasne valorizacije raspoloživih sirovina, uz nastavak trenda rasta realizacije investicija u iznosu od 9,2 mil € i uvećan broj ugovora o koncesijama za geološka istraživanja i eksploataciju mineralnih sirovina (u 2021.g. 52 ugovora), realizovane su aktivnosti proizvodnje mineralnih sirovina kao preduslov u cilju razvoja rudarske djelatnosti, odnosno obezbjeđenja sirovine za ostale grane industrije. Proizvedena je veća količina nemetalčnih mineralnih sirovina za preko 60%, dok je kod energetskih mineralnih sirovina u odnosu na ciljnu evidentiran manji pad za oko 6%, usljed raskidanja ugovora sa jednim koncesionarom I kod proizvodnje metalčnih mineralnih sirovina je takođe zabilježen pad u odnosu na plan za oko 40%, što nije uticalo na visinu koncesione naknade, koja je u ukupnom iznosu veća u odnosu na prethodnu godinu.

U pogledu unapređenja ponude drvene sirovine u cilju njene bolje dostupnosti za drvoprerađivače, realizacija plana sječa za 2022. godinu je ostvarena sa 60% zbog kasnog objavljivanja Javnog poziva za korišćenje šuma sredinom 2022. godine, a dodatno i nepostojanja kapaciteta privrednih društava koja se bave sječom da realizuju plan u skraćenom vremenskom okviru. U tom smislu je i dalje aktuelan izazov iz ranijeg perioda i neophodnost ugovaranja poslova na izradi Programa gazdovanja početkom godine kako bi ostalo dovoljno vremena za uzimanje terenskih podataka tokom godine. Značajno je istaći da je i pored evidentiranog pada u učešću u BDV-u za 2021.g.(C-16 prerada drveta i C31- proizvodnja namještaja) sa 0,56% na 0,52%, ukupna bruto dodata vrijednost u 2021.g. je veća za 15% u odnosu na 2020.g.

OC 1.4. Razvoj ljudskog kapitala kroz obrazovanje i sticanje vještina za konkurentnost industrije u skladu sa potrebama tržišta rada

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022
	SME Policy index – Indeks Akta o MSP, Preduzetničko učenje – poddimenzija 1.1	2019 - 4,08 ⁹		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022
	Broj zaposlenih u industrijskom sektoru i učešće u ukupnoj zaposlenosti (Monstat)	20.027 zaposlenih (11,3% ukupne registrovane zaposlenosti u 2020. godini)		

Na nivou četvrtog operativnog cilja prepoznati izazovi neusklađenosti potreba za kadrovima u industriji sa obrazovanjem i vještinama, uz prisutne posljedice uticaja korona virusa, što se posebno odrazilo na stepen organizovanje obuka i praktične nastave. Realizovane aktivnosti koje su doprinijele razvoju ljudskog kapitala kroz obrazovanje i sticanje vještina za konkurentnost industrije u cilju rješavanja prepoznatih izazova ogledaju se u usvajanju 22 standarda zanimanja iz oblasti industrije, kao i izradi i usvajanju ukupno 15 standarda stručnih kvalifikacija iz oblasti industrije. Dodatno, urađeno je i usvojeno ukupno 6 obrazovnih programa iz oblasti industrije. U dijelu unapređenja kvaliteta praktične nastave, u sklopu dualnog obrazovanja, ostvareni rezultati su manji u odnosu na plan, pa je obuku kod poslodavaca završilo 14 nastavnika, broj učenika u dualnom obrazovanju u školskoj 2021/22 godini je 538. Praktična nastava kod poslodavaca se realizuje u ukupno 90% stručnih škola. U dijelu visokog obrazovanja 1.497 studenata je upisano na studentske programe iz oblasti prirodnih i tehničkih nauka, u okviru kojih je praktična nastava organizovana u 51% programa. Realizovani su programi obrazovanja i osposobljavanja za 162 nezaposlena lica koja se pripremaju za zapošljavanje u sektoru industrije, u većem obimu u odnosu na plan, organizovane su i dvije obuke za podsticaj preduzetništva. PKCG, UPGC i MBA organizovali su ukupno 109 programa obuke, tematskih događaja i okruglih stolova sa preko 4.000 učesnika.

⁹ OECD SME Policy Index 2019, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/g2g9fa9a-en.pdf?expires=1570609300&id=id&accname=guest&checksum=A1F5656ACC2C231456C1C9BD7A100FCE>

¹⁰ OECD SME Policy Index 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index_24136883

¹¹ Podaci Monstata na osnovu zvaničnog službenog zahtjeva od strane MER (29.04.2022.).

Realizovane aktivnosti doprinijele su ostvarenju indikatora učinka i nastavka pozitivnog trenda rasta broja zaposlenih na nivou industrijskog sektora koji je na kraju 2022.g. iznosio 23.780, uz povećanje od preko 18% u poređenju sa bazom 2020.g., kao i rastu vrijednosti indikatora Indeks Akta o MSP za 2022.g. za Preduzetničko učenje (poddimensija 1.1) na 4,61 u 2022. u odnosu na 4,08 u 2019. godini.

Operativni cilj 1.5. Unapređenje regulatornog okvira i poslovnog ambijenta

Indikator učinka Indeks lakoće poslovanja (DB, Doing Business, World Bank)	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 Doing business 2023 Rang 45/190	Ostvarena vrijednost 2022: n/a Svjetska banka je u 2021.g prestala sa objavljivanjem Izveštaja DB o lakoći poslovanja
	Doing business 2021 (posljednji raspoloživi DB Izveštaj 2020, Rang 50/190) ¹²	n/a		
Indikator učinka Broj e-licenci na portalu e-uprave	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 Povećanje za 10% u odnosu na 2020.g.- 404 e-licence	Ostvarena vrijednost 2022: 255 (217 za pravna lica)
	337 - Povećanje za 20%	312 licenci		

Na planu unapređenja regulatornog okvira i poslovnog ambijenta, nastavljene su aktivnosti na unapređenju portala e-uprave u dijelu plaćanja elektronskih usluga, kroz uvođenje novih elektronskih usluga organa državne/lokalne uprave koje se mogu platiti na elektronski način, kao i na uspostavljanju potpune elektronske registracije preduzeća. U okviru pojednostavljenja procesa izdavanja biznis licenci od strane organa državne uprave (e-licence), usljed sajber napada na Vladinu infrastrukturu od avgusta 2022.g., došlo je prekida rada ključnih informacionih sistema neophodnih za nesmetano funkcionisanje državne uprave i servisa koji se pružaju građanima i privredi, čime je bio onemogućen pristup i rad informacionih sistema što je uslovalo i manji broj implementiranih servisa odnosno nedostizanje indikatora učinka u pravcu povećanja broja licenci za pravna lica u Registru licenci na stranici portalu e-uprava. U dijelu ranije prepoznatog izazova na uvođenju jedinstvenog informacionog sistema u oblasti planiranja i izgradnje objekata, tokom 2022.g. nakon određenog kašnjenja iz prethodnog perioda GIS informacioni sistem je uspostavljen, a njegova potpuna implementacija i uspostavljanje GIS portala, odnosno e-poslovanje će doprinijeti stvaranju veće interakcije između strana u procesu i boljeg poslovnog okruženja.

Strateški cilj 2: Unapređenje investicija i finansija za modernizaciju industrije

U okviru drugog strateškog cilja realizovano je 58,54 mil.€ što čini 64,31% realizacije u odnosu na planirani iznos od 91,03 mil.€.

Sa aspekta realizacije aktivnosti utvrđenih Akcionim planom, od ukupno 13 aktivnosti na nivou II strateškog cilja, 9 aktivnosti je potpuno realizovano, 2 djelimično, dok 2 aktivnosti nijesu realizovane.

OC 2.1. Unapređenje pristupa finansiranju za konkurentna i inovativna preduzeća

Indikator učinka GCI index (stub 9.02 finansiranje MSP)	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 Rang 41	Ostvarena vrijednost 2022: n/a
	GCI 2020 (poslednji raspoloživi podaci za 2019 - Rang 43/141)	n/a		
Indikator učinka Ukupna vrijednost dodijeljenih kredita privrednim društvima u privatnom vlasništvu (CBCG)	Polazna vrijednost 2020/2021 1.081.267 hilj. € (rast od 7,7%)		Ciljna vrijednost 2022 Rast 5% u odnosu na 2020.	Ostvarena vrijednost 2022: 1.211.865 hilj. € (rast u odnosu na 2021. 7,75%) ¹³

Izazovi u pogledu pristupa finansijama u 2022.g. i realizacija instrumenata kreditiranja i faktoringa uslovljeni su eksternim faktorima, prije svega situacijom na tržištu kredita zbog rasta inflacije i kamatnih stopa, što je uslovalo opšti pad tražnje za kreditima, prvenstveno investicionim, a posebno kod kapitalno intenzivnih sektora kao što je industrija. Kao rezultat navedenih izazova, iskazana je niža tražnja za finansijskim sredstvima od strane preduzeća iz sektora industrije. S tim u vezi, u dijelu kreditne podrške za razvoj privrednih subjekata u prioritetnim oblastima industrije i sektorima koji podržavaju industrijski razvoj investirano je 33,54 mil.€, ili 75,8% planiranih sredstava za ukupno 108 preduzeća, od čega se na sektore B-E odnosi 11,98 mil.€, sektor F – 3,15 mil. €, sektor H – 9,72 mil.€,

¹² <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/country-economy-profiles/#economy=MNE>

¹³ CBCG, Statistika KS banaka, Tabela Tabela 1.6 - Sektorska struktura kredita (<https://www.cbcg.me/me/statistika/statisticki-podaci/monetarna-i-finansijska-statistika/monetarne-finansijske-institucije>)

sektor I – 5,21 mil.€ i sektor J 3,46 mil.€. Navedenom kreditnom podrškom osnovana su 22 preduzeća iz sektora industrije. Za finansijsku podršku za poboljšanje likvidnosti u vidu faktoringa, investirano je ukupno 16,56 mil. € za 27 aranžmana u sektoru industrije. Programom grantova za samozapošljavanje koji se realizuju uz podršku IPA sredstava, u sektoru industrije finansirana su 96 projekta u vrijednosti 0,714 mil. €. U dijelu podrške preduzećima za mala ulaganja (u fokusu mladi, žene) u okviru Programa za unapređenje konkurentnosti za 2022. godinu, odobreno je 0,759 mil.€, za 178 preduzetnika/privrednih društava. Realizovana je nova programska linije za nabavku opreme velike vrijednosti kojom je podržan 21 privredni subjekt u iznosu od 0,79 mil.€, kao i podrška razvoju i promociji zanatstva u iznosu od 0,145 mil€ za 22 zanatlija. Navedeni projekti su primjer dobre prakse za podršku mladim preduzetnicima, ženama i zanatlijama i realizovani su u većem iznosu od planiranih. Realizovane aktivnosti doprinijele su ostvarenju indikatora učinka Rast vrijednosti dodijeljenih kredita privrednim društvima u privatnom vlasništvu (CBCG) koji je u 2022.g. je iznosio 1.211.865 hilj.€ što predstavlja rast od 12,08% u odnosu na prethodnu godinu.

OC 2.2. Kreiranje regulatornog okvira i implementacija novih finansijskih instrumenata

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Rang 77/125 Venture Capital & Private Equity indeks	Rang 77/125 Venture Capital & Private Equity indeks ¹⁶		
VCPE ¹⁴ indeks, Indeks atraktivnosti ulaganja, rangiranje			Poboljšanje od 5% u IESE VCPE Indeks rangiranju	n/a ¹⁵
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	4/5 (COSME, WB EDIF, H2020, EASI)	5/5		
Broj EU programa i finansijskih instrumenata kojima se pristupilo			4/5	5/5 (COSME, WB EDIF, Horizon Europe, EASI, CEB)

Kako bi se odgovorilo na izazov u pogledu obezbjeđenja garancija za pristup kreditima, realizovan je instrument COSME garancija za 37 preduzeća u iznosu od 2,9 mil. €. Imajući u vidu ograničen pristup instrumentima rizičnog kapitala, nastavljeno je sa realizacijom ulaganja u ENIF fond (WB EDIF program) za podršku inovativnim i brzorastućim preduzećima za ulaganje u vlasnički/rizični kapital i investiranjem u jedno inovativno preduzeće iz Crne Gore. Realizovane aktivnosti doprinijele su ostvarenju indikatora učinka povećanja broja EU programa i finansijskih instrumenata kojima se pristupilo sa planiranih 4 na 5 programa.

OC 2.3. Podsticanje investicija u modernizaciju prerađivačke industrije

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	4,63% (2019, stalne cijene)	4,89% (2020 ¹⁸ , stalne cijene) ¹⁹		
Učešće sektora prerađivačke industrije u BDV (stalne cijene, Monstat)			5% učešće u BDV	4,8% učešće u BDV (2021, stalne cijene) ¹⁷
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	14.135€ (2019, Monstat) ²¹	15.274 € (2020, Monstat)		
Produktivnost rada u prerađivačkoj industriji			Rast 3% u odnosu na 2019.	16.269€ (2021, Monstat) ²⁰ Rast 15% u odnosu na 2019.

Nedovoljan nivo investicija u prioritarnim sektorima za modernizaciju industrije predstavlja izazov koji je evidentan u sektoru prerađivačke industrije, za mikro, mala, srednja preduzeća, ali i kada je riječ o velikim privrednim subjektima iz oblasti industrije aluminijuma i željeza. Nastavak izmijenjenih proizvodnih aktivnosti, u oblasti aluminijumske industrije, koje su posljedica značajnih cjenovnih poremećaja u oblasti energetskog snabdjevanja umnogome je diktirao poslovnu politiku kompanija. Nakon obustave proizvodnje u Toščeliku, u toku 2022.g. vođene su aktivnosti na planu obezbjeđenja preduslova za pokretanje proizvodnje što je rezultiralo osnivanjem nove kompanije EPCG-Željezara Nikšić.

Obezbijedena je značajna podrška za privlačenje direktnih investicija u proizvodni sektor ili sektor usluga, za 3 privredna subjekta čiji investicioni projekti su realizovani i isplaćeni u iznosu od 0,945 mil. € uz zadržavanje 403 radna

¹⁴ Venture Capital & Private Equity Country Attractiveness Index - indeks, koji mjeri atraktivnost ulaganja investitora, posebno rizičnog kapitala.

¹⁵ poslednji raspoloživi podaci za 2021.

¹⁶ <https://blog.iese.edu/vcpeindex/>

¹⁷ https://monstat.org/uploads/files/BDP/2021/Godisnji%20BDP%202021_crn.pdf

¹⁸ Podaci su prikazani za 2020.g., u skladu sa objavljivanjem podataka Uprave za statistiku, krajem III Q tekuće godine za prethodnu.

¹⁹ https://www.monstat.org/uploads/files/Nacionalni%20racuni/BPD/2020/Godisnji%20BDP%202020_crn.pdf

²⁰ Podaci Monstat, BDV prerađivačke industrije u tekućim cijenama/prosječna zaposlenost u sektoru prerađivačke industrije u 2021.g.

²¹ Podaci Monstat, BDV prerađivačka industrija u tekućim cijenama / prosječna zaposlenost u sektoru prerađivačke industrije, u 2019. godini.

mjesta, kao i za podsticaj proizvodnih procesa za 3 privredna subjekta u iznosu od 0,281 mil. €. U segmentu razvoja prerađivačke industrije za nabavku proizvodne opreme uloženo je 0,805 mil.€ kao vid bespovratne podrške za 13 privrednih subjekata. Ukupna vrijednost nabavljene opreme iznosi 1,9 mil.€ uz kreditnu podršku IRFCG i poslovnih banaka u iznosu od 2,68 mil.€. Takođe, obezbijedena je podrška za ulaganja u više faze prerade i marketinga prehrambenih proizvoda kroz dodjelu grantova u okviru IPARD II mjera i isplaćeno je 17 korisnika u iznosu od 2,89 mil.€ i ugovoreno je i novih 17 korisnika. Dodjela bespovratnih sredstava predstavlja primjer dobre prakse sa ciljem povećanja investicija u osnovna sredstva i jačanja konkurentnosti preduzeća iz sektora prerađivačke industrije. Realizovane aktivnosti doprinijele su ostvarenju indikatora učinka učešća sektora prerađivačke industrije u BDV (izražen u stalnim cijenama) koji je u 2021. iznosio 4,8 % i produktivnosti rada od 16.269€ što je za 15% više u odnosu na 2019. godinu.

Strateški cilj 3: Podsticanje inovacija, transfera tehnologije i razvoja preduzetništva

Za realizaciju trećeg strateškog cilja investirano je 19,19 mil. € u odnosu na planiranih 20,52 mil. €, što predstavlja 93,49% realizacije.

Sa aspekta realizacije aktivnosti utvrđenih Akcionim planom, od ukupno 18 aktivnosti na nivou III strateškog cilja, 12 aktivnosti je potpuno realizovano, 5 aktivnosti je djelimično realizovano, dok 1 aktivnost nije realizovana.

OC 3.1. Razvoj inovacione infrastrukture u skladu sa potrebama preduzeća

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Broj registrovanih inovativnih organizacija	93 inovativne organizacije (12 upisano u 2020.) ²²		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
GCI index (stub 12)	GCI 2020 (poslednji raspoloživi podaci za 2019 - Rang 73/141)	n/a		

U dijelu izazova koji se odnosi na potrebu usklađivanja i širenja inovacione infrastrukture koja će obezbijediti podršku i usluge u skladu sa potrebama inovativnih preduzeća, u okviru IPC Tehnopolis organizovano je 180 događaja, razvijeno 12 programa podrške i podržano 6 inovatora. Obezbijeden je nastavak realizacije dva centra izvrsnosti uz činjenicu da do kraja 2022. godine nijesu uspostavljeni kao posebna pravna lica, pa je zatraženo produženje projektnih aktivnosti u cilju uspješnog završetka realizacije ovih projekata. Uspostavljena je funkcionalnost Fonda za inovacije Crne Gore kao institucije koja realizuje mjere i programe inovacione politike i pametne specijalizacije, namijenjene preduzećima i doprinosi efikasnijoj saradnji naučne zajednice i privrednog sektora. U toku 2022. godine intenzivirani su radovi na izgradnji Naučno-tehnološkog parka Crne Gore sa ciljem pružanja podrške i jačanju potencijala ekonomskog rasta i razvoju i komercijalizaciji inovativnih ideja i projekata.

Realizovane aktivnosti doprinijele su ostvarenju indikatora učinka povećanja broja registrovanih inovativnih organizacija sa 39 u 2021. na 104 u 2022. godini.

OC 3.2. Unapređenje inovacionih aktivnosti kroz saradnju naučno-istraživačkih institucija i preduzeća

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Ukupna domaća potrošnja na istraživanje i razvoj GERD kao % BDP	0,36% BDP (2019) ²⁴		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022
Iznos ulaganja u istraživanje i razvoj poslovnog sektora	Poslovni sektor 2,11 mil. € (2019. Ministarstvo prosvjete,	n/a		

²² <http://www.mna.gov.me/ministarstvo> (Registar inovativnih organizacija)

²³ Izmjene zakonskog okvira i donošenje Pravilnika o registraciji inovacione djelatnosti (Sl.list CG 100/21) uslovile su ponovnu registraciju inovativnih organizacija u skladu sa novim kriterijuma i uslovima za upis u registar inovacione djelatnosti.

²⁴ Podatak Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta, Saopštenje za 2019. godinu. <https://wapi.gov.me/download/3fdd48be-7bb7-439f-a7b8-2a1f073b4078?version=1.0>

	nauke, kulture i sporta 14%) ²⁵			
Indikator učinka Broj angažovanih na poslovima istraživanja i razvoja	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 Povećanje za 5%	Ostvarena vrijednost 2022 n/a
	1586 istraživača, 685 istraživača (FTE) u 2019.	n/a		

Kao odgovor na izazov koji se odnosi na nedovoljnu povezanost industrijskog sektora i naučnoistraživačkih institucija i ulaganja u inovacije realizovani su grantovi podrške za 3 tekuća projekta i 16 novih projekata u partnerstvu preduzeća sa subjektima inovacione djelatnosti i investirano 2,15 mil. €. Podržano je i 18 start up timova kroz predakceleraciju, kao i 10 startupova kroz ranu fazu razvoja startupova i kreirano 7 novih proizvoda i organizovani su edukativni programi za S3. Finalizovano je i 13 inovativnih projekata iz Grant šeme IPA SOPEES 2015-2017. i ugovoreno 9 novih projekata.

U 2022. godini je završeno 5 EUREKA projekata, u toku su 4 projekta, dok je 1 novi EUREKA projekat u fazi ugovaranja. Takođe, odobren je COSME (Single Market Program-SMP) projekat i podržan 1 EUREKA projekat koji se kandidovao za EIC Akcelerator, kao i ukupno 9 Horizont Evropa projekata i podržano 5 timova za učešće u navednom programu. Realizovane su obuke i savjetovanja za jačanje kapaciteta za pristup navedenim programima (COSME SMP 12 događaja i obuka/200 učesnika; 2 EUREKA infodana/ 60 učesnika, 1 EIT/EIC Infodan/20 učesnika; 2 Horizont Evropa info-dana/80 učesnika, 1 regionalni COST 200 učesnika), 3 vebinara za jačanje kapaciteta NCP.

Mjerenje učinka realizacije navedenih aktivnosti nije moguće zbog nedostatka istraživanja rezultata I&R, koje je u toku.

OC3.3. Razvoj institucionalne infrastrukture i usluge podrške za razvoj preduzetništva

Indikator učinka SME Policy index – Indeks Akta o MSP Preduzetničke vještine, poddimenzija (8a)	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 2,5	Ostvarena vrijednost 2022 SME Policy Index 2022 - 3,28 ²⁶
	2019 - 2,35 ²⁷	n/a – istraživanje se obavlja na najmanje dvogodišnjem nivou		
Indikator učinka SME Policy index – Indeks Akta o MSP Usluge podrške za MSP, poddimenzija (5a2)	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 4,2	Ostvarena vrijednost 2022 SME Policy Index 2022 – 4,69
	2019 - 4,23	n/a – istraživanje se obavlja na najmanje dvogodišnjem nivou		

U cilju rešavanja izazova koji je prepoznat kao nedovoljna institucionalna i mentorska podrška razvoju preduzetništva, u značajnom obimu su realizovane usluge podrške od strane biznis centara Bar i Berane, koji su pružili ukupno 117 konsultantskih usluga, 104 usluge podrške stanarima inkubatora, broj stanara je uvećan za 9. Realizovano je 39 obuke u okviru Centra kompetencija PG Birziminium Hub. Usluge mentoringa su pružene za 22 preduzeća.

Realizovane aktivnosti su dovele do povećanja indikatora učinka SME Policy index – Indeks Preduzetničke vještine, poddimenzija (8a), sa 2,35 u 2019. na 3,28 u 2022.g. Istovremeno je došlo do rasta indikatora učinka SME Policy index –Usluge podrške za MSP, poddimenzija (5a2), sa 4,23 u 2019. na 4,69 u 2022.g.

OC 3.4. Podsticanje razvoja zelene ekonomije

Indikator učinka Procenat prerađenog industrijskog otpada	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 3,6%	Ostvarena vrijednost 2022 n/a ²⁸
	7,7% (2019.g.)	n/a		
Indikator učinka Nivo emisija gasova sa efektom staklene bašte	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022: n/a ²⁹
	Estimacija emisija se radi svake godine za 2 godine unazad, po IPCC 2006	n/a		

²⁵ <https://wapi.gov.me/download/3fdd48be-7bb7-439f-a7b8-2a1f073b4078?version=1.0>

²⁶ OECD SME Policy Index 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index_24136883

²⁷ <https://www.oecd.org/countries/montenegro/sme-policy-index-western-balkans-and-turkey-2019-g2g9fa9a-en.htm-Odnosi> se na oba indikatora u okviru OC 3.3

²⁸ Podaci za 2020.g. nijesu dostupni. Važno je napomenuti da je na značajno povećanje ostvarene vrijednosti u 2019. godini (7,7%) u odnosu na plan (3,6%) uticalo rješavanje pitanja naslijeđenih deponija industrijskog otpada u prethodnom periodu.

²⁹ S obzirom na nedostupnost podataka, pristupilo se izmjeni indikatora i za potrebe AP za 2023.g uveden je novi indikator-Broj podržanih korisnika subvencijama Eko fonda

	metodologiji (3.494 Gg CO2 eq (industrija 411 Gg CO2 eq), 2015)		Smanjenje emisije gasova za 3%	
--	---	--	--------------------------------	--

U dijelu aktivnosti na razvoju i implementaciji programa i projekata u oblastima podsticanja razvoja zelene ekonomije odgovara se na izazov nedovoljnog prepoznavanja važnosti koncepta cirkularne i niskokarbonske ekonomije. Aktivnosti Eko fonda predstavljaju primjer dobre prakse za realizaciju konkretnih aktivnosti programa i projekata podrške u ovoj oblasti, gdje je kroz sprovedene javne konkurse u 2022.g., pored ostalih Eko fond subvencionisao nabavku i ugradnju „On grid i off grid“ fotonaponskih sistema za privrednike i preduzetnike u iznosu od 0,142 mil. €, za 9 subvencionisanih fotonaponskih sistema, uz očekivano smanjenje emisije CO2 na godišnjem nivou od 505 t. Ujedno, i pored intenziviranja aktivnosti u vezi ostvarivanja saradnje o realizaciji projekata sa Zelenim fondom Slovenije, nije potpisan Memorandum o saradnji pa samim tim sredstava nijesu realizovana.

U sklopu aktivnosti na saniranju i remedijaciji deponija industrijskog otpada, nastavljeno je sa izvozom poslednje količine grita početkom februara 2022.godine kao i 7.500 t kontaminiranog zemljišta, dok je za bazene crvenog mulja i deponiju čvrstog otpada koji se nalaze na lokaciji KAP-a, pripremljena tehnička dokumentacija i ista je odobrena. Mjerenje učinka realizacije navedenih aktivnosti nije moguće zbog nedostupnih podataka o vrijednosti indikatora.

OC 3.5. Podrška diverzifikaciji ponude industrijskog sektora u regionalnom kontekstu

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 Povećanje za 10% u odnosu na 2020.	Ostvarena vrijednost 2022: 411 manifestacija - Povećanje od 297%
	Broj podržanih manifestacija kroz različite programe podsticanja razvoja preduzetništva u ruralnim sredinama	138 manifestacija (2020) Kumulativno 2019-2020 broj manifestacija je 550)		

Na planu realizovanih aktivnosti koje doprinose diverzifikaciji ponude sektora industrije sa pratećim sektorima koji podržavaju industrijski razvoj, u kontinuitetu su realizovane aktivnosti na Programu podsticajnih mjera u oblasti turizma koje su realizovane u punom kapacitetu na znatno većem nivou od planiranog i održanih 411 manifestacija u organizaciji LTO, čime je višestruko premašen plan u odnosu na početnu vrijednost indikatora učinka. Posebno je značajno naglasiti povećan kvalitet manifestacija kao i organizaciju većeg broja manifestacija kroz višednevni program, što je rezultiralo većim brojem dana u godini za manifestacije daleko iznad broja navedenih manifestacija i predstavlja dobar primjer pozitivne prakse i uspješne realizacije. U dijelu diverzifikacije turističke ponude na Sjeveru države, preko Uprave kapitalnih projekata, u kontinuitetu su realizovani radovi na gotovo svim skijalištima, sa najintenzivnijim radovima na izgradnji žičare K7 i pratećih ski staza u sklopu Ski centra "Kolašin 1600".

Na planu realizacije aktivnosti na stvaranju uslova za diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama kroz realizaciju programa podrške, na osnovu 102 prijave iz Javnog poziva IPARD II Mjera 7 iz 2021.g., u toku 2022.g. su sprovedene opsežne aktivnosti na realizaciji administrativne i terenske kontrole za sve prijave, uz pozitivno ocijenjena 24 zahtjeva u iznosu investicije 2,26 mil €, međutim kako MPŠV još uvijek nije dobilo potpunu akreditaciju za implementaciju Mjere 7, predmeti koji su prošli komisiju još uvijek nijesu ugovoreni, što zahtijeva brzo rješavanje započete procedure. U 2022.g. je realizovan progam razvoj kreativnih industrija kojim su podržana 33 projekta u vrijednosti od 0,172 mil.€, što predstavlja rezultate ostvarene iznad plana.

OC 3.6. Podsticanje digitalne transformacije preduzeća

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 Povećanje za 10%	Ostvarena vrijednost 2022 0,55 Indeks on-line usluga u 2022. (EGDI Index 2022.)
	Indeks onlajn usluga (OSI) ³⁰	0,54 Indeks on-line usluga u 2020. (EGDI Index 2020.)		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 Procenat preduzeća koja imaju Web sajt povećan za 3%	Ostvarena vrijednost 2022 85% preduzeća posjeduje Web site (74,5% dostupan katalog/cjenovnik i 65% linkovi ili reference na društvenim mrežama 2020) ³³
	Procenat obezbjeđivanja usluga putem	84,5% kompanija koje imaju Web sajt (72,3% dostupan katalog/cjenovnik i 61,7% linkovi ili refence na društvenim mrežama 2020) ³³		

³⁰ EGDI Kompozitni indeks <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/114-Montenegro>

³³<https://www.monstat.org/uploads/files/ICT/Upotreba%20IKT%20u%20preduzecima%202020.pdf>

Web sajta preduzeća ³¹		društvenim mrežama 2021) ³⁴		društvenim mrežama 2022) ³²
-----------------------------------	--	--	--	--

Izazov koji se odnosi na potrebu podsticanja digitalne transformacije preduzeća je prepoznat kao posebno važan i s tim u vezi je realizovan program finansijske podrške kojim je odobreno 36 projekata u vrijednosti od 0,215 mil. €. U okviru aktivnosti promocija i obezbjeđenje savjetodavne podrške za unapređenje biznisa primjenom digitalizacije organizovani su relevantni događaji od strane PKCG i UPCG. Sprovedena je anketa za 100 preduzeća na temu digitalizacije i donijete su preporuke.

Realizovane aktivnosti su doprinijele blagom rastu procenta preduzeća koja posjeduju Web site sa 84,6% na 85%, procentu preduzeća koja imaju dostupan katalog/cjenovnik sa 73% na 74,5% i link ili reference na društvenim mrežama sa 62,5% na 65%, u 2022. u odnosu na 2021. godinu.

Strateški cilj 4: Unapređenje pristupa tržištu

Sa aspekta finansijske realizacije, u okviru ovog strateškog cilja za realizaciju pripadajućih aktivnosti realizovano je 2,45 mil €, u odnosu na prvobitno planiranih 2,34 mil €, što predstavlja porast 4,35%.

U segmentu realizacije aktivnosti utvrđenih Akcionim planom, od ukupno 12 aktivnosti na nivou IV strateškog cilja, 7 aktivnosti je potpuno realizovano, 2 djelimično dok čak 3 aktivnosti nisu realizovane.

Operativni cilj 4.1. Pojednostavljenje trgovinskih procedura i smanjenje tehničkih barijera trgovine

Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Prosječno vrijeme izvoza robe u drumskom saobraćaju (h) ³⁵	6h i 55 minuta ³⁷		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Procentat elektronskih carinskih deklaracija koje podnose imaoći oodobrenja za pojednostavljene postupke na osnovu knjigovodstvenog upisa ³⁸	4.95%		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	Global Enabling Trade Index, rangiranje, WEF	Posljednji raspoloživi podaci za 2016.g. - 62. mjesto/136 zemalja ³⁹		
Indikator učinka	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:
	World Bank Trade Logistics Index, rangiranje	Posljednji raspoloživi podaci za 2018.g.- 77. mjesto/160 zemalja ⁴⁰		

U cilju rješavanja prepoznatih izazova u procesu pojednostavljenja procedura u procesu trgovine i smanjenja troškova poslovanja za izvoznike uz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja, nastavljene su aktivnosti koje su doprinijele pojednostavljenju procedura i smanjenju tehničkih barijera trgovine kroz implementaciju procedura pojednostavljenog i ubranog puštanja roba kroz implementaciju programa ovlašćenih privrednih subjekata, i u toku 2022.g. podnešen je zahtjev još jednog privrednog subjekta za sticanje ovog statusa. Aktivnost uspostavljanja novog kompjuterizovanog tranzitnog sistema u okviru IPA 2014, čija je realizacija prenešena

³¹ Uslijed metodološke promjene u izvještavanju indikatora kod upotrebe IKT u preduzećima, napravljena je izmjena kod prvobitno definisanog indikatora učinka za praćenje ostvarenosti operativnog cilja, i naveden novi u skladu sa raspoloživim podacima.

³⁴ <https://monstat.org/uploads/files/ICT/2021ent/Upotreba%20IKT%20u%20preduzecima%202021.pdf>

³² <https://monstat.org/uploads/files/ICT/2022ent/Saop%20CS%A1tenje%202022%20Preduzeća.pdf>

³⁵ Prosječno vrijeme izvoza robe u drumskom saobraćaju se odnosi na vrijeme koje protekne od početka izvoznog postupka kod CI Terminal Podgorica do istupa robe na CI Dobrakovo.

³⁶ Procenti se odnose na početnu vrijednost iz 2020.godine.

³⁷ Podaci dobijeni iz carinsko-informacionog sistema Uprave prihoda i carina.

³⁸ Uslijed metodološke promjene u izvještavanju, izmijenjen je prvobitno definisani indikator učinka za praćenje ostvarenosti OC, koji prikazuje % podnošenja elektronskih carinskih deklaracija u odnosu na ukupan broj podnijetih carinskih deklaracija.

³⁹ http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2016_report.pdf

⁴⁰ <https://lpi.worldbank.org/about>

iz 2021.g., rezultirala je uspostavljanjem novog kompjuterizovanog tranzitnog sistema kroz realizaciju ugovora za implementaciju NCTS-a i ugovora za podršku pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom, čime se stiču uslovi da nakon pilot primjene u 2022.g. krene nacionalna primjena NCTS-a u 2023.g. Izazov koji se odnosi na usklađivanje sa međunarodnim standardima poslovanja se adresirao realizacijom programske linije bespovratne finansijske podrške za 75 preduzeća u ukupnom iznosu od 0,225 mil. €. U dijelu podsticanja uvođenja i sertifikacije sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednosti hrane, kao i uključivanja poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta (Agrobudžet), 8 proizvođača je podržano za sisteme upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane, a takođe je finansijski podržano 2 proizvođačke grupe i 100 analiza kvaliteta proizvoda

Aktivnosti koja se odnosi na FSC sertifikaciju gazdovanja šumama, a koja je prolongirana iz prethodnog perioda, nije realizovana ni u 2022.g. jer nije došlo do reorganizacije Uprave za šume u DOO, kao pravnog lica koje može biti nosilac FSC sertifikata, a dodatno usljed kašnjenja u realizaciji procedure odobravanja projektnih sredstava nije realizovana implementacija nadograđenog šumarsko-informacionog sistema, obzirom da su sredstva za realizaciju odobrena od EK u IV kvartalu 2022. godine usljed čega je realizacija aktivnosti prolongirana za 2023.g.

Tokom 2022. godine nastavljeno je sa aktivnostima u oblasti kodifikacije i osiguranja kvaliteta proizvoda za potrebe odbrane, gdje je 26 novih kompanija dobilo NCAGE kod i kodifikacijom 21 novih proizvoda crnogorskih proizvođača, čime se stiče preduslov za nastup na NATO tenderima.

Na planu sistema jačanja infrastrukture kvaliteta u cilju daljeg unapređenja konkurentnosti preduzeća, postignuta je potpuna usklađenost sa EU acquis-em u oblastima vezanim za industriju.

OC 4.2. Unapređenje povezivanja u klastere i međunarodne lance vrijednosti

Indikator učinka Broj uspostavljenih vertikalnih klastera	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 1	Ostvarena vrijednost 2022: /
	/	/		
	/	/		

U segmentu unapređenja povezivanja u klastere i međunarodne lance vrijednosti, nije došlo do realizacije aktivnosti Programa za razvoj klastera u Crnoj Gori za period 2022-2024, već je potrebno definisati novi programski okvir razvoja klastera u skladu sa potrebama tržišta.

OC 4.3. Jačanje izvoznih performansi preduzeća

Indikator učinka SME Policy index – Indeks Akta o MSP Integracija preduzeća u globalne lance vrijednosti, poddimenzija (10.2)	Polazna vrijednost 2020/2021		Ciljna vrijednost 2022 3,3	Ostvarena vrijednost 2022: SME Policy index -3,58 ⁴¹
	2019. -3,09 ⁴²	n/a -istraživanje se sprovodi najmanje na dvogodišnjem nivou		
Indikator učinka Broj preduzeća koja su uspostavila poslovnu saradnju	Polazna vrijednost 2020/2021 9 (kumulativno 2019-2020.g. - 32 preduzeća uspostavila saradnju)		Ciljna vrijednost 2022 Povećanje broja preduzeća za 20%	Ostvarena vrijednost 2022: 12

Izazovi prepoznati u okviru operativnog cilja jačanja izvoznih performansi preduzeća rešavaju se mjerama podrške za bolji pristup i internacionalizaciju preduzeća i njihove veće uključenosti na tržište EU. S tim u vezi, u okviru aktivnosti jačanja ekonomske diplomatije u funkciji uspostavljanja kontakata sa potencijalnim poslovnim partnerima i povećanje izvoza, primljeno je i obrađeno 87 zahtjeva za tržišnim informacijama, pruženo 108 informacija o sajmovima, poslovnim forumima, privredno-turističkim skupovima u državi i inostranstvu s ciljem promocije, i održana 21 prezentacija o investicionim potencijalima za strana diplomatsko konzularna predstavništva u Crnoj Gori.

⁴¹ OECD SME Policy Index 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index_24136883

⁴² OECD SME Policy Index 2019, II kvartal 2021. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/g2g9fa9a-en.pdf?expires=1570609300&id=id&accname=guest&checksum=A1F5656ACC2C231456C1C9BD7A100FCE>

Podsticanje internacionalizacije domaćih kompanija putem aktivnosti EEN mreže realizovane su aktivnosti kroz pružanje savjetodavnih usluga, organizaciju poslovnih foruma i B2B sastanaka, sajмова, promotivnih događaja, kao i zaključivanje ugovora o poslovnoj saradnji.

Realizacija navedenih aktivnosti dovela je do unapređenja indikatora učinka SME Policy index-Integracija preduzeća u globalne lance vrijednosti, poddimenzija (10.2) sa 3,09 u 2019. na 3,58 u 2022. godini.

3) Osvrt na rodno razvrstane podatke u implementaciji programskih aktivnosti

Kroz mjere i aktivnosti koje se odnose na realizaciju različitih vidova programske (finansijske i nefinansijske) i kreditne podrške za unapređenje konkurentnosti privrede, stručnog osposobljavanja, na planu sveukupnog unapređenja poslovnog ambijenta u cilju povećanja zaposlenosti, kod značajnog broja aktivnosti je uzeta u obzir i dimenzija orodnjavanja. Na taj način se smanjuju prepreke u dostupnosti i korišćenju instrumenata javnih politika i doprinosi jednakom pristupu i upravljanju resursima sa aspekta pripadnosti polu, dok se različitim stimulativnim mehanizmima podstiče jačanje postojećih i osnivanje novih biznisa u vlasništvu žena u kontekstu aktivnosti koje doprinose povećanju ukupnog broja zaposlenih. U nastavku je dat pregled ostvarenja ključnih indikatora rezultata programa/programskih aktivnosti disagregiranih po polu (dodatno prikazanih u Tabeli III):

- Programaska linija za nabavku opreme velike vrijednosti - Broj preduzeća podržanih kroz PL za velika ulaganja 21, od čega 6 za žene vlasnice podržane u iznosu od 280.049,45€ (35,12%);
- Programaska linija za nabavku opreme male vrijednosti - Broj preduzeća podržanih kroz PL za nabavku opreme male vrijednosti 178, od čega 71 za žene vlasnice podržane u iznosu od 307.104,80€ (40,42%);
- Programaska linija za uvođenje međunarodnih standarda - Broj preduzeća podržanih kroz PL uvođenje međunarodnih standarda 75 od čega 17 za žene vlasnice podržane u iznosu 48.880,00€ (21,68%);
- Programaska linija za podršku digitalizaciji - Broj preduzeća podržanih kroz PL za podršku digitalizaciji 36 od čega 19 za žene vlasnice podržane u iznosu 84.379,94€ (39,07%);
- Programaska linija za podršku internacionalizaciji - Broj preduzeća podržanih kroz PL za podršku internacionalizaciji 9 od čega je jedno preduzeće za žene vlasnice podržano u iznosu 1.000,00€ (6,15%);
- Program za razvoj prerađivačke industrije - Broj preduzeća podržanih kroz PL za razvoj prerađivačke industrije 13 od čega za žene vlasnice dva preduzeća podržana u iznosu 140.633,96€ (17,45%);
- Program za razvoj i promociju zanatstva - Broj preduzeća podržanih kroz PL za razvoj i promociju zanatstva 22 od čega za žene vlasnice 8 preduzeća podržanih u iznosu 45.144,30€ (31,07%);
- Podsticati ulaganja u više faze prerade i marketinga prehrambenih proizvoda kroz dodjelu grantova (IPARD II program) - Ukupan broj podržanih projekata 17, od čega za žene vlasnice 3 preduzeća u iznosu od 696.456,18€ (18,07%);
- Obezbijediti kredite za razvoj preduzeća u sektorima industrije - Broj podržanih preduzeća kroz kreditne aranžmane 108 preduzeća od čega za žene vlasnice 22 preduzeća podržane u iznosu od 1.353.201,17€ (4,03%). Broj novoosnovanih preduzeća iz industrije od strane žena je 12 preduzeća u 2022. godini (54,54%).
- Realizovati finansijsku podršku za poboljšanje likvidnosti u sektorima industrije kroz faktoring aranžmane - Broj podržanih preduzeća za poboljšanje likvidnosti 27, od čega za žene vlasnice jednog preduzeća podržanog u iznosu od 45.000,00€ (0,3%).
- Realizacija „Programa grantova za samozapošljavanje“ - 96 grantova u vrijednosti 714.085,00€, od čega su u oblasti industrije 62 žene učestvovala sa 462.556,00€ (64,5%).
- Realizovati program obrazovanja i osposobljavanja za lica koja traže zaposlenje u skladu sa potrebama razvoja industrije - Broj osoba koje su završile programe i treninge obrazovanja i osposobljavanja 162 nezaposlena lica, od čega su žene (125) učestvovala sa 77,16 %.

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE (ZA 2022. GODINU)

STRATEŠKI CILJ 1. UNAPREĐENJE INFRASTRUKTURE I POSLOVNOG AMBIJENTA ZA EFIKASNJI INDUSTRIJSKI RAZVOJ										
Operativni cilj 1.1. Unapređenje i dalji razvoj energetske i saobraćajne infrastrukture										
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
Instalisana snaga kapaciteta energetskog sektora		1.047,07 MW		1.050,85 MW		1.050,00 MW		1.050,00 MW		
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
Indeks globalne konkurentnosti-stub 2 - Infrastruktura		GCI 2020 (posljednji raspoloživi podaci za 2019 - Rang 83/141)		n/a		Rang 80		n/a		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 1.1.	Indikator rezultata za period 2021-2022	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja ⁴³	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.1.1. Revitalizovati postojeće energetske infrastrukturne kapacitete	<p>IO 1: Revitalizovana hidroelektrana Piva/stepen ostvarenosti investiranja u revitalizaciju</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Remont agregata A3, kao i rekonstrukcija agregata A3. Rekonstrukcija 35KV i 10KV postrojenja. Stepennostvarenosti u odnosu na planirani budžet za 2021. godinu je 51%.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Aktivnosti na održavanju HE Piva /1.120.153 €/.</p> <p>Rekonstrukcija i modernizacija hidromašinske i elektropreme agregata A1/1.783.712 €/.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022:</p>	Vodeća institucija: Ministarstvo kapitalnih investicija Ključni partner: EPCG sa izvođačem, JV Litostroj Power iz Slovenije i ABB iz Italije	I kvartal 2019.	IV kvartal 2023.	AAA	Planirani dio aktivnosti iz 2022. godine je prenešen u 2023. godinu	2.903.865 €	2.860.544 €	Javni sektor (dio sredstava obezbijede n je kroz kreditni aranžman sa KfW bankom)	Intenzivirati aktivnosti sa kojima se kasni u odnosu na definisani plan iz 2022. godine i realizovati sve aktivnosti planirane za 2023. godinu.

⁴³ Sredstva javnog sektora odnose se na sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, uključujući preduzeća u većinskom državnom vlasništvu.

	<p>Aktivnost na kapitalnom remontu agregata A3 je realizovana u cjelosti. Do sada realizovane su aktivnosti na rekonstrukciji i modernizacije elektro mašinske opreme Agregata A2 i A3, Postrojenja glavnog razvoda 0,4kV elektrane, kao i montaža i puštanje u rad elektro opreme postrojenja 35kV i 10kV.</p> <p>IO 2: Revitalizovana hidroelektrana Perućica/stepen ostvarenosti investiranja u revitalizaciju</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Realizovane su aktivnosti preprome tenderske dokumentacije. Realizovane su aktivnosti predviđene za 2021.g. koje se odnose na rekonstrukciju kanala Opačica i Moštanica, a dio planiranih aktivnosti je prenešen. Stepen ostvarenosti u odnosu na planirani budžet za 2021. godinu je 43%.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Rekonstrukcija i modernizacija elektromašinske opreme i nastavak aktivnosti na izvođenju građevinskih radova.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022:</p>				<p>Planirani dio aktivnosti iz 2022. godinu je prenešen u 2023. godinu</p>	<p>6.811.020 €</p>	<p>4.067.332 €</p>	<p>Javni sektor (sredstva su obezbijede na kroz kreditni aranžman sa KfW bankom)</p>	<p>Intenzivirati aktivnosti sa kojima se kasni u odnosu na definisani plan iz 2022. godine i realizovati sve aktivnosti planirane za 2023. godinu.</p>
--	---	--	--	--	--	--------------------	--------------------	--	--

	<p>Realizovane su aktivnosti pripreme i potpisivanja Ugovora za rekonstrukciju i modernizaciju HE Perućica – elektro mašinski dio projekta. Realizovane su aktivnosti predviđene za 2022. godinu koje se odnose na rekonstrukciju kanala Opačica i Moštanica, a dio planiranih aktivnosti je prenešen. Stepen ostvarenosti u odnosu na planirani budžet za 2022. godinu je 60%.</p> <p>IO 3: Prilagođen rad termoelektrane propisanim uslovima/stepen ostvarenosti investiranja u revitalizaciju</p> <p>Polazna vrijednost 2021: U okviru aktivnosti na projektu ekološke rekonstrukcije realizovano je</p> <ul style="list-style-type: none"> -Pregled dokumentacije i zatečenog stanja iz kojih je zaključeno da postoje određeni nedostaci tehničkog rješenja DeNOx sistema i da je potrebno definisati drugačije rješenje ovog procesa; -Tokom godine projektant je radio na izradi novog tehničkog rješenja ; -Kako su svi ostali procesni sistemi zavisili od konačnog deifinsanja DeNOx sistema to je cijeli projekat bio na 				<p>Planirani dio aktivnosti iz 2022. godinu je prenešen u 2023. godinu</p>	<p>15.250.000 €</p>	<p>7.277.938 €</p>	<p>EPCG</p>	<p>Intenzivirati aktivnosti sa kojima se kasni u odnosu na definisani plan iz 2022. godine i realizovati sve aktivnosti planirane za 2023. godinu.</p>
--	--	--	--	--	--	---------------------	--------------------	-------------	--

	<p>čekanju do konačnog definisanja DeNOx-a; -U decembru 2021., na osnovu odluke OD, EPCG je raspisala javni poziv za poslove Adaptacije kotla čija je ukupna vrijednost procijenjena na 15 mil€; Postupak javne nabavke je u toku. Tokom 2021. nije bilo nikakvih izdvajanja sredstava kada je u pitanju projekat ekološke rekonstrukcije TE"Pljevlja".</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Završetak 30% radova na ekološkoj rekonstrukciji.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Završene su aktivnosti planirane za 2022.g. Stepen ostvarenosti o odnosu na plan za 2022.g. je 48%.</p> <p>IO 4: Broj malih HE koje su revitalizovane/stepen ostvarenosti investiranja u revitalizaciju</p> <p>IO 4.1. Polazna vrijednost 2021: Završena izgradnja i puštene u rad obje mHE. Stepen ostvarenosti u odnosu na planirani u odnosu na planirani budžet je 100%.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Završena realizacija projekta</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: U 2022. godini je završena izgradnja i puštene u rad obje mHE. Stepen</p>	<p>Vodeća Institucija: EPCG Ključni partner: 1.Zeta Energy, ZRE Gdansk, Poljska; 2.SISTEM-MNE doo</p>	<p>I kvartal 2018.</p>	<p>IV kvartal 2024.</p>		<p>Realizovano</p>	<p>/</p>	<p>/</p>	<p>Privatni sektor</p>	
--	--	---	----------------------------	---------------------------------	--	--------------------	----------	----------	----------------------------	--

	<p>ostvarenosti u odnosu na planirani u odnosu na planirani budžet je 100%.</p> <p>IO 4.2. Polazna vrijednost 2021: Urađeni su Idejni projekti za rekonstrukciju svih 5 mHE, dobijeno pozitivno mišljenje za njihovu reviziju. Objavljen je tender za rekonstrukciju mHE Rijeka Crnojevića i mHE Podgor. Stepen ostvarenosti investicije za 2021.g. je 1,8%.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Dalje aktivnosti na rekonstrukciji mHE.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: U 2022.g. je raspisan Javni poziv i odabran izvođač na rekonstrukciji dvije mHE, Podgor i Rijeka Crnojevića. Vrijednost posla je cca 1,4mil.€. Ugovor je potpisan u januaru 2023. godine.</p>		I kvartal 2019.	III kvartal 2023.		II Q 2023	1.245.000 €	0	Javni sektor	Plan je da se ugovor realizuje za 18 mjeseci, kako je i ugovoren rok za završetak posla.
1.1.2. Izgraditi nove energetske infrastrukturne kapacitete	<p>IO 1: Broj izgrađenih malih HE⁴⁴</p> <p>Polazna 2021: 4 mHE⁴⁵/ 4.119.601,14€</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 2 mHE /2.130.000 €</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Nije završena izgradnja planiranih mHE/0.00€</p>	Vodeća Institucija: Ministarstvo kapitalnih investicija	Od datuma zaključenja ugovora o koncesiji	Od datuma izdavanja upotrebne dozvole		IV 2023 Otklanjanje okolnosti koje su dovele da se radovi ne mogu dalje izvoditi.	2.130.000 €	0	Privatni sektor	Planirane mHE nisu realizovane usled nepredviđenih okolnosti na terenu koji su onemogućili dalje izvođenje radova.

⁴⁴ U skladu sa strateškim opredeljenjem ograničena je dalja izgradnja novih mHE i aktivnosti navedene u AP podrazumijevaju projekte koji se realizuju na osnovu prethodno zaključenih ugovora o koncesiji i energetske dozvole.

⁴⁵ Izgrađene 4 mHE koje su otpočele proizvodnju u toku 2021.g. realizovane su na osnovu prethodno zaključenih ugovora o koncesiji (4 ugovora zaključena u periodu od 2017.- 2019. godine).

<p>IO 2: Broj izgrađenih VE/stepen realizacije investicija u izgradnju VE Polazna vrijednost 2021: Nije bilo ulaganja (sprovodile su se aktivnosti oko pripreme planske dokumentacije)</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Aktivnosti oko usvajanja planske dokumentacije i početak pripremnih radova- 4.193.150 €</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Aktivnosti oko završetka izrade planskog dokumenta nijesu okončane zbog čega nije bilo moguće realizovati planiranu investiciju.</p> <p>IO 3: Broj izgrađenih solarnih elektrana Polazna vrijednost 2021: Sprovedene aktivnosti na izradi tenderske dokumentacije, nakon čega slijedi javni poziv za SE „Velje brdo“/Vlada CG je krajem 2021.g. donijela odluku o izradi planskog dokumenta za potrebe realizacije projekta SE"Briska gora".</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Zaključenje Ugovora o zakupu zemljišta za izgradnju SE Velje brdo. SE Briska gora-projektovana sredstva za izvođenje radova i nabavku opreme.</p>		<p>Od datuma zaključenja ugovora o zakupu</p>	<p>Od datuma izdavanja upotrebne dozvole</p>	<p>planskog dokumenta nijesu okončane zbog čega nije bilo moguće realizovati planiranu investiciju. Predmetne aktivnosti su u domenu nadležnosti Min. ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, pa će se u narednom periodu precizno definisati novi rok za realizaciju.</p> <p>Aktivnosti oko završetka izrade planskog dokumenta nijesu okončane zbog čega nije bilo moguće realizovati planiranu investiciju. Predmetne aktivnosti su u domenu nadležnosti Min. ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, pa će se u</p>	<p>4.193.150€</p> <p>16.450.000 €</p>	<p>0</p> <p>0</p>	<p>Privatni sektor</p> <p>EPCG</p>	<p>Izrada i usvajanje planske dokumentacije neophodne za realizaciju projekta.</p> <p>Izrada i usvajanje planske dokumentacije neophodne za realizaciju projekta.</p>
--	--	---	--	---	---------------------------------------	-------------------	------------------------------------	---

	<p>Ostvarena vrijednost 2022: Zbog rješavanja pitanja imovinsko-pravnih odnosa nad parcelama koje će biti obuhvaćene tenderskim postupkom za VE Velje brdo prolongiran je postupak pripreme tenderske dokumentacije. Za SE Briska gora još se sprovode aktivnosti oko izrade planskog dokumenta.</p>					<p>narednom periodu precizno definisati novi rok za realizaciju.</p>				
<p>1.1.3. Priprema i sprovođenje prioriternih infrastrukturnih projekata kroz Zapadnobalkanski investicioni okvir (WBIF)</p>	<p>IO 1: Broj projekata koji se implementiraju (SPP lista)/vrijednost investicionog granta Polazna vrijednost 2021: Projekat 1 „Italija-CG-SRB-BiH Energetska interkonekcija Lot1- TS Lastva: Stabilizacija kosina nije realizovana. Izvođač je uradio Glavni projekat, predstoji revizija. Lot2-Popravka uzemljenja i stabiliza novog puta AT 13 završena. Radovi u zateznom polju 115i -125i nisu završeni u 2021, već se očekuje da budu gotovi u 2022. (slučaj Vukotić). Lot3-400 kV sekcija Čevo-Pljevlja: okončan spor pred DAB-om. Postignuto poravnanje sa Izvođačem kroz Amandman za nastavak ugovora sporne lokacije se rješavaju. Ciljna vrijednost 2022: Završetak cijelog projekta Lastva–Pljevlja.</p>	<p>Vodeća institucija: MKI/ Nacionalna investiciona komisija/KEI Ključni partneri: Resorna ministarstva, Sektorske radne grupe</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>Projekat CGES: Ciljna vrijednost za 2022. nije ostvarena u cjelini zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, problema prolaska dalekovoda kroz Đurđevića Taru, pa je Ugovor sa Izvođačem produžen do kraja 2023. godine. IV kvartal 2023</p>	<p>2022: CGES 2.000.000 € WBIF za 400 kV interkonekciju MNE-SRB-BiH u 2022.-izvor finansiranja WBIF grant. Izgradnja 400 kV DV Pljevlja-B.Bašta-Višegrad planirano 2.000.000 € (projekat treba biti sinhronizovan sa izgradnjom 400 kV dalekovoda od granice do Bajine Bašte oko 80 km dužine).</p>	<p>3.243.277,92€ 765.137,47€ 3.271.089,57€ Ukupno: 7.279.504,96€.</p>	<p>CGES EBRD WBIF grant</p>	<p>Izgradnja 400 kV DV Pljevlja-B.Bašta-Višegrad – usvojena je usvajanjem odgovarajućeg planskog dokumenta-DPP Pljevlja – Bajina Bašta) – rok završetka 2026. godina i usklađivanjem početka izgradnje 400 kV dalekovoda B.Bašta-granica sa Crnom Gorom</p>

	<p>Ostvarena vrijednost 2022: Lot2- Radovi u zateznom polju 115i -125i su završeni u 2022. (slučaj Vukotić). Svi radovi su završeni u skladu sa projektnom dokumentacijom. DV je u pogonu. Lot3-400 kV sekcija Čevo-Pljevlja: Riješen dio IPO, nastavljeni radovi na dionicama gdje su obezbijeđeni neophodni uslovi. Završeni su radovi na sekciji Čevo-Brezna i puštena je u pogon privremena veza 110 kV Lastva – Brezna.</p> <p>IO 2: Broj projekata koji se implementiraju (SPP lista)/vrijednost investicionog granta Polazna vrijednost 2021: Projekat 2: ŽICG Rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar-Vrbnica 6,8 mil. € iz kredita EIB i 2,1 mil. € iz WBIF.</p> <p>Realizovano 71% radova na projektima sanacije mostova i tunela (završeni radovi na 6 betonskih mostova, izvode se radovi na 13 mostova i 8 tunela). Kod Projekta 3: Remont pruge na dionici Lutovo-Bratonožići-Bioče došlo do kašnjenja zbog odustajanja KFW banke od WBIF aranžmana.</p>						17.500.000 €	(Projekat 2) 3.270.000 €, kredit EIB 3.270.000 €, WBIF grant (investicije) 1.800.000 €, WBIF grant (tehnička podrška) / 	2022. ŽICG (Projekat 2) 3.400.000 €, kredit EIB 2.600.000 €, WBIF grant (investicije) 1.500.000 €, WBIF grant (tehnička podrška) 2022. ŽICG (Projekat 3) 4.000.000 €, kredit EIB 4.000.000 €, WBIF grant (investicije) 2.000.000 €, kredit EBRD	2023. godini planiran je završetak Projekta 2. Rekonstrukcija mostova na željezničkoj pruzi Bar-Vrbnica uz sanaciju preostalih tunela. Ugovaranje i potpisivanje Projekta 3. Remont pruge na dionici Lutovo-Bratonožići-Bioče je planirano za 2023. godinu
--	--	--	--	--	--	--	--------------	---	--	--

	<p>Ciljna vrijednost 2022: Nastavak započetih radova i izrade tehničke dokumentacije iz 2021. za Projekat 2 i početak realizacije Projekta 3 ⁴⁶</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Za implementaciju Projekta 2, investirano 8,34 mil € iz aranžmana sa WBIF fondom, od čega su radovi 6,54 mil € (WBIF+EIB), a za izradu tehničke dokumentacije 1,80 mil € (WBIF). U toku 2022.g. realizovana je sanacija 4 tunela i 13 mostova. Potpisivanje Ugovora Projekat 3 je odloženo za 2023.g.</p> <p>IO 3: Broj projekata koji će biti kandidovani kroz WBIF pozive za dobijanje tehničke pomoći za investicije i izradu tehničke dokumentacije</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Kandidovana su 3 projekta za radove (oblast saobraćaja) za investicioni grant iz WBIF fonda, vrijednosti 20+20 miliona €, ali aplikacija nije bila</p>									
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

⁴⁶ Projekat 3: Remont pruge na dionici Lutovo-Bratonožići-Bioče približne dužine oko 20 km, i sanacija 3 čelična mosta, kreditni aranžman 14+16 mil. € (kredit EIB+donacija WBIF) uz planirano potpisivanje finansijskog sporazuma i priprema tendera za izbor Izvođača radova i raspisivanje tendera, izbor Izvodjača i početak radova. U toku 2022.g. ovaj investicioni grant je spojenim sa drugim čija vrijednost 18+19 mil koji se odnosi na sanaciju 10 mostova i 8 tunela, tako da objedinjeni investicioni grant iznosi 32+35 mil eura. Zbog rasta cijena materijala i opreme, EIB je krajem 2022g. predložio povećanje ovog objedinjenog granta na 40+40 mil eura. Iz razloga povećanja vrijednosti i kredita i granta, potrebna je izmjena Zakona o budžetu za 2023.g, tako da se potpisivanje ugovora očekuje sredinom 2023.g, a radovi od 2024.g.

	uspješna i ponoviće se u 2022.g. Ciljna vrijednost 2022: Priprema, usaglašavanje i slanje aplikacija za kandidovanje projekata Ostvarena vrijednost 2022: Projekat 3									
Operativni cilj 1.2. Unapređenje ICT infrastrukture za rast konkurentnosti preduzeća										
Indikator učinka Učešće ICT u BDP		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022⁴⁷:		
		3,7% (2019)		4,1% (2020 Monstat)		3,7%		3,7% (Izvor Monstat BDP za 2021.g.)		
Indikator učinka Dostupnost NGN širokopojasnog pristupa		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
		80%		81,4%		85%		81.7%		
Indikator učinka Povećanje broja skupova podataka na portalu otvorenih podataka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
		Na portalu 123 skupa podataka ⁴⁸		192 dataseta		Povećanje broja datasetova za 30% u odnosu na 2020.g. - 160		197 skupova podataka		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 1.2.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.2.1. Razvoj nacionalne broadband mreže- otvoren pristup internetu velikih brzina svim preduzećima u Crnoj Gori u cilju olakšavanja/unaprjeđenja poslovanja i obezbjeđenja kvalitetnih usluga po povoljnim cijenama	IO 1: Garantovan broadband pristup mrežama nove generacije sa brzinama većim od 30Mbps Polazna vrijednost 2021: 60,3% preduzeća imaju pristup mrežama nove generacije sa brzinama većim od 30Mbps. Realizovano je planirano povećanje % preduzeća koja imaju pristup internetu velikih brzina, bilježi se kontinuirani porast %. Kroz realizaciju I faze projekta „Razvoj	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partner: Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, MONSTAT	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			31.300.000 €	45.414.000 €	Privatni sektor- Operatori elektronskih komunikacija	U cilju usaglašavanja regulatornog okvira u oblasti elektronskih komunikacija sa EU regulativom, donošenjem novog Zakona o elektronskim komunikacijama u IV Q 2023.g. će biti omogućeno uređenje načina funkcionisanja fizičke

⁴⁷ Shodno kalendaru objavljivanja statističkih podataka, BDP za 2022.godinu, objaviće se u 20.septembra 2023.g

⁴⁸ <https://www.data.gov.me/>

	<p>infrastrukture za širokopoljasni pristup internetu u Crnoj Gori" sa Jedinственe liste prioritетnih infrastrukturnih projekata u sektoru Digitalne infrastrukture, obezbjeđuje se izgradnja adekvatne infrastrukture za brz i siguran internet do svih домаћinstava/privrednih subjekata /obrazovnih institucija/ zdravstvenih ustanova.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Povećanje % preduzeća koja imaju pristup internetu velikih brzina, u opsezima 30Mbps >100Mps i većim od 100 Mbps, na 70%</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 71,2% preduzeća imaju pristup mrežama nove generacije sa brzinama većim od 30Mbps. Realizovano je planirano povećanje % preduzeća koja imaju pristup internetu velikih brzina, bilježi se kontinuirani porast %. Strategija razvoja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori je u završnoj fazi i njeno donošenje je planirano za II Q 2023.g. Komercijalno pružanje mobilnih 5G usluga je počelo tokom 2022.godine i 5G usluge su trenutno dostupne za oko 70% stanovništva. U finansijskom smislu, investicije operatora</p>									<p>infrastrukture prilagođene mrežama velikih brzina. Nakon prethodno realizovanog WBIF granta za tehničku pomoć u pripremi projekta u iznosu od 550.000 € "Razvoj infrastrukture za širokopoljasni pristup internetu" sa ciljem poboljšanja pokrivenosti teritorije fiksnom širokopoljasnom infrastrukturom, u julu 2022.g. odobren je i drugi WBIF grant od 525.000 € za tehničku pomoć u trajanju od 18 mjeseci. Projektom je obuhvaćena revizija postojeće Studije razvoja širokopoljasnog pristupa internetu, cost-benefit analize i tržišnog modela, kao i izrada potrebne</p>
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	elektronskih komunikacija u razvoj elektronskih komunikacionih mreža premašile su planirana sredstva za više od 14 mil€.								tenderske dokumentacije. Tokom 2023.g. planirana je izrada Nacionalnog Plana razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu.
1.2.2. Unapređenje portala otvorenih podataka (www.data.gov.me) kroz uspostavljanje novih funkcionalnosti u vezi pristupačnosti i integrisanosti sa EU portalom (www.europeandataportal.eu)	IO1: Pristupačan portal i integrisan sa EU portalom Polazna vrijednost 2021: 192 data seta, ostvarena vrijednost povećanje za 56% Ciljna vrijednost 2022: Povećanje broja datasetova za 30% Ostvarena vrijednost 2022: 197 data setova MJU je u saradnji sa UNDP radilo na unapređenju funkcionalnosti Portala u dijelu praćenja upotrebe portala, generisanja statistike saobraćaja, pristupačnosti za lica osoba sa invaliditetom (OSI); proširenja na lokalne samouprave; vizuelizacije najpopularnijih skupova podataka i ocjenjivanja skupova podataka. Usljed sajber napada na informatičku infrastrukturu u avgustu 2022.g., portal otvorenih podataka trenutno nije funkcionalan (data.gov.me) i nalazi se na serverima koji su bili pod dejstvom sajber napada i potrebno ih je migrirati na	Vodeća institucija: Ministarstvo javne uprave Ključni partner: Svi organi javne vlasti	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		/	10,000€ (za unapređenje portala)	DEU/UNDP projekat „E covid19)	Očekuje se završetak procesa migracije IS do kraja IQ 2023, i kada se budu stekli uslovi za bezbjedno puštanje u rad, ponovno će biti reaktiviran. U saradnji sa UNDP- em, u pogledu kreiranja i sadržajnosti portala trenutno se radi na prikupljanju što većeg broja setova podataka sa akcentom na povećanje “High value” odnosno podataka visoke vrijednosti. Nakon stavljanja u funkciju Portala. Ministarstvo ima u planu da radi na međuinstitucion

	potpuno novo serversko okruženje da bi obezbjedili najveći mogući stepen sajber zaštite po preporukama najbolje prakse.									alnoj promociji samog portala s krajnjim ciljem da korisnici prepoznaju značaj istog.
Operativni cilj 1.3. Podsticati održivo upravljanje resursima										
Indikator učinka Učešće šumarstva i drvne industrije u BDV (%)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
		0,54% (podatak se odnosi na 2018.g. kao posljednji raspoloživi podatak usljed nove metodologije obračuna za oblast šumarstva)		Učešće šumarstva i drvne industrije u BDV- 0,565% (2020. posljednji raspoloživi podatak usljed nove metodologije obračuna za oblast šumarstva)		Učešće šumarstva i drvne industrije u BDV- 0,56%		Učešće šumarstva i drvne industrije- 0,52% Monstat ⁴⁹ .		
Indikator učinka Broj ugovora o koncesijama za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju čvrstih mineralnih sirovina		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
		52 (povećanje od 40,5%)		52 ugovora		57 ugovora - Povećanje za 10% u odnosu na vrijednost iz 2020.		54		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 1.3.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.3.1. Unaprijediti ponudu drvne sirovine sa ciljem njene bolje dostupnosti za drvoprerađivače	IO 1: Godišnja stopa rasta posječene drvne sirovine Polazna vrijednost 2021: 476.545 m ³ Ciljna vrijednost 2022: 600.000 m ³ Ostvarena vrijednost 2022: 371.500 m ³	Vodeća institucija: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede/Up rava za šume Ključni partner: Poslovne asocijacije	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Realizacija plana sječa za 2022.godinu je ostvarena sa 60% zbog kasnog objavljivanja Javnog poziva za korišćenje šuma sredinom 2022. godine (Jul). Drugi razlog djelimične realizacije i odstupanja od plana je nepostojanje kapaciteta	1.163.810 €	1.163.810 €	Nacionalni budžet (Uprava za šume)	Ugovoriti poslove na izradi Programa gazdovanja početkom godine kako bi ostalo dovoljno vremena za uzimanje terenskih podataka tokom godine.

⁴⁹ Podatak se odnosi na 2021.g.Podaci o BDP/BDV za 2022.godinu, u skladu sa Kalendarom objavljivanja statističkih podataka Monstat-a, će biti dostupni 20. septembra 2023.god.

						privrednih društava koja se bave sječom drveća da realizuju plan u skraćenom vremenskom okviru.				
1.3.2. Razvoj i podsticanje privrede kroz efikasnije upravljanje mineralnim sirovinama ⁵⁰	IO 1: Godišnji obim proizvodnje mineralnih sirovina Polazna vrijednost 2020:- nemetalične mineralne sirovine: 500.000 m ³ - energetska mineralna sirovina: 1.650.000 t- metalične mineralne sirovine: 1.510.000 t Ostvarena vrijednost 2020: - nemetalične mineralne sirovine: 565.528,85 m ³ -energetska mineralna sirovina:1.665.448,72 t -metalične mineralne sirovine: 1.369.723,00 t Proizvedena količina energetskih mineralnih i nemetaličnih sirovina je veća u odnosu na ciljnu, dok proizvodnja metalnih mineralnih sirovina bilježi pad, uz veću proizvodnju olovo-cinkove rude, i smanjenje proizvodnje crvenih boksita. Ciljna vrijednost 2021: -nemetalične mineralne sirovine: 650.000 m ³ -energetska mineralna sirovina: 1.650.000 t	Vodeća institucija: Ministarstvo kapitalnih investicija Ključni partner: Privredna društva-koncesionari	I kvartal 2021.	IV kvartal 2022.		Proizvedena količina nemetaličnih mineralnih sirovina je povećana za preko 60%. Proizvedena količina uglja (energetska m.s.) je manja za oko 6%(obustavljena proizvodnja zbog teškoća u poslovanju i raskid ugovora sa jednim koncesionarom krajem 2021.g. Pad proizvodnje metalnih mineralnih sirovina u odnosu na plan za oko 40%, što nije uticalo na visinu koncesione naknade, koja je u ukupnom iznosu veća u	n/a	9.255.000 €	Privatni sektor-ostali koncesionari Koncesionar AD Rudnik uglja Pljevlja je u 100% vlasništvu EPCG koja je u većinskom državnom vlasništvu	U skladu sa Planom davanja koncesija preduzimaju se aktivnosti za zaključenje novih ugovora radi stvaranja preduslova u cilju razvoja rudarske djelatnosti, koja obezbjeđuje sirovinu za ostale grane industrije.

⁵⁰ Podaci o proizvodnji mineralnih sirovina za prethodnu godinu dostupni su u toku II kvartala tekuće godine te se praćenje realizovanih aktivnosti evidentira na nivou podataka iz prethodne godine.

	-metalične mineralne sirovine: 1.510.000 t Ostvarena vrijednost 2021⁵¹: -nemetalične mineralne sirovine: 1.081.124 m ³ -energetska mineralna sirovina: 1.548.612 t -metalične mineralne sirovine: 1.069.440 t					odnosu na prethodnu godinu.				
Operativni cilj 1.4. Razvoj ljudskog kapitala kroz obrazovanje i sticanje vještina za konkurentnost industrije u skladu sa potrebama tržišta rada										
Indikator učinka SME Policy index – Indeks Akta o MSP, Preduzetničko učenje –poddimenzija 1.1		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022		
		2019 - 4,08 ⁵²		n/a – istraživanje se obavlja na najmanje dvogodišnjem nivou		4,2		SME Policy Index 2022 - 4,61 ⁵³		
Indikator učinka Broj zaposlenih u industrijskom sektoru i učešće u ukupnoj zaposlenosti (Monstat)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022		
		20.027 zaposlenih (11,3% ukupne registrovane zaposlenosti u 2020. godini)		21.150 zaposlenih u 2021. godini u poređenju sa 20.027 zaposlenih u 2020. godinu (povećanje 5,6%) ⁵⁴		Rast 7% (u odnosu na 2020.)		23.780 zaposlenih -rast od 18,7%		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 1.4.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.4.1. Izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada u oblastima energetike, telekomunikacija, prerađivačke industrije, prerade	IO 1: Broj standarda zanimanja Polazna vrijednost 2021: Urađeno i usvojeno 20 standarda zanimanja (5 standarda zanimanja iz oblasti građevinarstva, 9 standarda zanimanja iz oblasti Inženjerstva i proizvodnih tehnologija i 6 standarda zanimanja iz	Vodeća institucija: Ministarstvo prosvjete/ Centar za stručno obrazovanje Ključni partneri: Savjet za kvalifikacije, Sektorske komisije, Obrazovne	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			25.000 €	24.000 € za SZ i SK koji odgovaraju oblastima industrijske politike	Nacionalni budžet	Izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacija je kontinuirana aktivnost. Procjena broja i sredstava potrebnih za izradu standarda zavisi od potreba privrede i planiran je okviran broj i vrijednost.

⁵¹ Podaci o proizvodnji mineralnih sirovina za prethodnu godinu (2022.) biće dostupni do kraja II kvartala tekuće godine (2023.) te se praćenje realizovanih aktivnosti evidentira na nivou podataka iz 2021. godine.

⁵² OECD SME Policy Index 2019, <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/g2g9fa9a-en.pdf?expires=1570609300&id=id&accname=guest&checksum=A1F5656ACC2C231456C1C9BD7A100FCE>

⁵³ OECD SME Policy Index 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index_24136883

⁵⁴ Podaci Monstata na osnovu zvaničnog službenog zahtjeva od strane MER (29.04.2022.).

hrane i građevinarstvo	<p>oblasti prerađivačke industrije).</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Izrada 36 standarda zanimanja iz oblasti prerađivačke industrije, mašinstva i dr.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Urađeno i usvojeno ukupno 22 iz oblasti industrije (11 standarda zanimanja iz sektora: Inženjerstvo i proizvodne tehnologije; 4 iz sektora rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija; 7 iz sektora Poljoprivreda, prehrana i veterina)</p> <p>Urađeno i usvojeno ukupno 15 standarda stručnih kvalifikacija iz oblasti industrije (11 standarda stručnih kvalifikacija iz sektora: Inženjerstvo i proizvodne tehnologije; 4 iz sektora rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija)</p>	ustanove, Udruženja poslodavaca								
<p>1.4.2. Modernizovati obrazovne programe stručnog obrazovanja nivoa III i IV u oblasti industrije</p>	<p>IO 1: Broj inoviranih obrazovnih programa</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Urađeno i usvojeno 8 obrazovnih programa (3 obrazovna programa nivoa IV1 i 5 obrazovnih programa nivoa III) iz oblasti inženjerstva, građevinarstva i prerađivačke industrije.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Izrada 3 obrazovnih programa iz oblasti</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo prosvjete/, Centar za stručno obrazovanje</p> <p>Ključni partneri: Obrazovne ustanove</p>	I kvartal 2022.	II kvartal 2022.		40.000 €	20.000€ za OP koji odgovaraju oblastima industrijske politike	Nacionalni budžet (CSO)		Izrada modularizovanih obrazovnih programa je kontinuirana aktivnost. Procjena broja i sredstava potrebnih za izradu obrazovnih programa zavisi od potreba privrede i planiran je okviran broj i vrijednost.

	<p>prerađivačke industrije, mašinstva i dr.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Urađeno i usvojeno ukupno 6 iz oblasti industrije (4 obrazovna programa iz sektora: Inženjerstvo i proizvodne tehnologije; 2 obrazovna programa iz sektora rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija)</p>								
<p>1.4.3. Unapređenje kvaliteta praktične nastave (učenje kroz rad) u oblastima energetike, telekomunikacije, prerađivačke industrije, prerada hrane i građevinarstvo</p>	<p>IO 1: Broj nastavnika koji su prošli obuku kod poslodavca Polazna vrijednost 2021: Obuku kod poslodavca koja se nalazi u Katalogu za profesionalni razvoj nastavnika je prošlo 16 nastavnika. Ciljna vrijednost 2022: 34 Ostvarena vrijednost 2022: Obuku kod poslodavca koja se nalazi u Katalogu za profesionalni razvoj nastavnika, prošlo je 14 nastavnika</p> <p>IO 2: Broj učenika u dualnom obliku obrazovanja Polazna vrijednost 2021: U školskoj 2021/22 godini, 760 učenika uključeno je u dualni sistem obrazovanja. Ciljna vrijednost 2022: 820 Ostvarena vrijednost 2022: U 2022. godini (školska 2021/2022) broj učenika u dualnom obrazovanju je 538. Razlog smanjenja broja učenika je otežano</p>	<p>Vodeće institucije: Ministarstvo prosvjete/Centar za stručno obrazovanje</p> <p>Ključni partneri: Obrazovne ustanove, Privredna komora CG, Unija poslodavaca Crne Gore</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>5.000€</p> <p>300.000€</p>	<p>5.000€</p> <p>383.500,00€</p>	<p>Privatni sektor</p> <p>Nacionalni budžet (MPNKS)</p>	<p>Promovisati kod poslodavaca značaj dualnog obrazovanja za obezbjeđivanje kvalifikovane radne snage, kao i podsticati saradnju škola i poslodavaca kako bi se obezbijilo dovoljno mjesta za učenje kroz rad kod poslodavca</p>

	<p>poslovanje poslodavaca koje je uzrokovano uticajem Corone.</p> <p>IO 3: Procenat stručnih škola koje realizuju praktičnu nastavu kod poslodavca Polazna vrijednost 2021: 85% stručnih škola realizovalo praktičnu nastavu kod poslodavca Ciljna vrijednost 2022: 90% Ostvarena vrijednost 2022: U 90% škola praktična nastava se realizuje kod poslodavca</p>								
<p>1.4.4. Promovisati studijske programe u skladu sa potrebama tržišta rada, sa posebnim naglaskom na prirodne i tehničke nauke</p>	<p>IO 1: Broj upisanih studenata iz oblasti prirodnih i tehničkih nauka Polazna vrijednost 2021: 1366 Ciljna vrijednost 2022: 1350 Ostvarena vrijednost 2022: 1.497</p> <p>IO 2: Procenat praktične nastave ostvarene na studijskim programima iz oblasti prirodnih i tehničkih nauka Polazna vrijednost 2021: 0% Ciljna vrijednost 2022: 40% Ostvarena vrijednost 2022: 51%</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo prosvjete Ključni partneri: Ustanove visokog obrazovanja</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		/	/	<p>U okviru redovnih poslovnih aktivnosti bez dodatnog finansiranja . Zakon o visokom obrazovanju je propisao obaveznu praktičnu nastavu na ustanovama visokog obrazovanja u obimu od minimum 25%.</p>	<p>Promocija studijskih programa iz oblasti prirodnih i tehničkih nauka kako bi se mladi motivisali za upis na navedene studijske programe. Planiranje praktične nastave u skladu sa standardima i smjericama (ESG) sa jasno definisanim fondom časova</p>
<p>1.4.5. Realizovati program</p>	<p>IO 1: Broj osoba koje su završile programe i treninge</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo rada i</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		100.000€	81.470€	<p>Nacionalni budžet</p>	<p>Nastaviti sa realizacijom programa</p>

obrazovanja i osposobljavanja za lica koja traže zaposlenje u skladu sa potrebama razvoja industrije	<p>Polazna vrijednost 2021: Realizovani programi obrazovanja i osposobljavanja za 58 nezaposlenih lica koja se pripremaju za zapošljavanje u sektoru industrije.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Planirana je realizacija programa obrazovanja i osposobljavanja za 100 lica.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Realizovani programi obrazovanja i osposobljavanja za 162 nezaposlena lica koja se pripremaju za zapošljavanje u sektoru industrije (žene su učestvovala sa 77,16 % (125)).</p>	socijalnog staranja/ZZZCG Ključni partner: Ministarstvo prosvjete, Ispitni centar, Centar za stručno obrazovanje							obrazovanja i osposobljavanja uz veći obuhvat lica koja traže zaposlenje, a u skladu sa potrebama razvoja industrije
1.4.6. Implementacija programskih aktivnosti za razvoj preduzetništva – obuke i kreditna podrška	<p>IO: Broj realizovanih obuka za preduzeća/broj polaznika</p> <p>Polazna vrijednost 2021: 1 obuka/8 polaznika</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 2 obuke/10 polaznika</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 2 obuke/7 polaznika (4 žene) /7 biznis planova upućeno u IRFCG</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma</p> <p>Ključni partneri: IRFCG</p>	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		15.000 €	17.142,23€	Nacionalni budžet	Nastaviti sa implementacijom PL i raditi na jačoj promociji PL u kako bi početnicima u biznisu iskoristili pomoć koja im je dostupna.
1.4.7. Organizovati obuke i tematske događaje u cilju daljeg razvoja preduzetništva i usklađivanja obrazovne ponude sa potrebama tržišta rada	<p>IO 1: Broj realizovanih obuka za preduzeća/broj učesnika (PKCG/UPCG/MBA)</p> <p>Polazna vrijednost 2021: 58/1347 PKCG, 22/3511 (online) PKCG; 3/50 UPCG; 2/40 MBA</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 40/1.000 PKCG; 10/250 UPCG; 2/40 MBA.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022:</p>	<p>Vodeća institucija: MERT/PKCG/UPCG/MBA</p> <p>Ključni partneri: Privredni sektor</p>	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		500 € (MBA) 7.000 € (PKCG)	/ 18.800 € (PKCG) 29.870€ (UPCG)	Privatni sektor Donatori	Organizovanje obuka i tematskih događaja se nastavljaju i u 2023.godini u skladu sa Programom rada PKCG. Područja aktivnosti i izbora tema edukacionih aktivnosti se biraju na osnovu zahtjeva članica i na osnovu

	94/3895 PKCG, 10/150 UPCG, MBA									istraživanja tržišta o potrebama članica. UPCG će biti nastavljene aktivnosti organizacije obuka i tematskih događaja različitih formata, okruglih stolova, itd.
	IO 2: Broj organizovanih događaja/susreta/okruglih stolova sa ciljem usklađivanja sa potrebama tržišta rada/broj učesnika (PKCG/UPCG/MBA) Polazna vrijednost 2020: 3/63 PKCG, 1/21 (online) PKCG; / UPCG Ostvarena vrijednost 2021: 5/155 PKCG; 1/30 UPCG; 2/60 MBA Ciljna vrijednost 2022: 4/120 PKCG; 1/30 UPCG; 2/60 MBA. Ostvarena vrijednost 2022: 4/158 PKCG; 1/30 UPC									
Operativni cilj 1.5. Unapređenje regulatornog okvira i poslovnog ambijenta										
Indikator učinka Indeks lakoće poslovanja (DB, Doing Business, World Bank)		Polazna vrijednost 2020/2021 Doing business 2021 (posljednji raspoloživi DB Izvještaj 2020, Rang 50/190) ⁵⁵				n/a		Ciljna vrijednost 2022 Doing business 2023 Rang 45/190		Ostvarena vrijednost 2022: / Podatak nije dostupan, Svjetska banka je u 2021.g prestala sa objavljivanjem Izvještaja DB o lakoći poslovanja
Indikator učinka Broj e-licenci na portalu e-uprave		Polazna vrijednost 2020 337 - Povećanje za 20%				312 licenci		Ciljna vrijednost 2022 Povećanje za 10% u odnosu na 2020.g.- 404 e-licence		Ostvarena vrijednost 2022: 255 (217 za pravna lica)
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 1.5.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.5.1. Uspostavljanje sistema za elektronsko plaćanje	IO 1: Broj državnih organa i organa državne uprave koji pružaju usluge elektronske naplate administrativnih taksi	Vodeća institucija: Ministarstvo javne uprave	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			n/a	30,000,00	Budžet	Potrebno je IS u narednom periodu unapređivati I omogućiti građanima/privredi što veći broj usluga

⁵⁵ <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/country-economy-profiles/#economy=MNE>

administrativnih taksi	<p>Polazna vrijednost 2021: Nastavljeno je sa aktivnostima na unapređenju portala, potpisan je sporazum sa Centralnom bankom za dio sistema koji se odnosi na kontrolu i monitoring, kao predušlov za dalje aktivnosti. Aktivnost je parcijalno realizovana pa samim tim nijesu povučena planiranja sredstva za realizaciju.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 5 elektronskih usluga državnih organa i organa drž.uprave koje se mogu i platiti na elektronski način preko sistema za elektronsko plaćanje</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: U saradnji sa Ministarstvom pravde, među najčešće korišćenim odabrane su 4 pilot usluge:Izdavanje uvjerenja iz kaznene evidencije za fizička lica; Izdavanje uvjerenja iz kaznene evidencije za pravna lica; Izdavanje uvjerenja iz prekršajne evidencije za fizička lica; Izdavanje uvjerenja iz prekršajne evidencije za pravna lica.</p>									koje mogu da se plate elektronski
1.5.2. Smanjenje administrativnih opterećenja za osnivanje biznisa	<p>IO 1: Smanjenje troškova registracije preduzeća-DB indikator "započinjanje biznisa"</p>	Vodeća institucija: Ministarstvo finansija/Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Radilo se na izmjenama i dopunama relevantnih zakona i podzakonskih akata u cilju	/		U okviru redovnih poslovnih aktivnosti – nije potrebno dodatno	Elektronskom registracijom preduzeća će biti omogućeno da se cjelokupni proces osnivanja, od rezervacije imena do

	<p>Polazna vrijednost 2021: n/a⁵⁶ U posmatranom periodu radilo se na daljim aktivnostima za uspostavljanje elektronske registracije kroz omogućeno podnošenje dokumentacije elektronskim putem koja se odnosi na promjenu podataka, kao i omogućeno elektronsko potpisivanje rješenja o registraciji.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Poboljšanje ranga po indikatoru "započinjanje biznisa" u DB 2023 izvještaju za 2 pozicije u odnosu na DB 2022</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: n/a⁵⁷ Nastavljeno je sa aktivnostima na uspostavljanju potpune elektronske registracije preduzeća. U tu svrhu, radi omogućavanja potpune jedinstvene prijave, preduslov je uspostavljanje interoperabilnosti i razmjene podataka između svih uključenih institucija u procesu registracije preduzeća kroz JISERP sistem.</p>	<p>Ključni partner: Uprava prihoda i carina</p>				<p>početka implementacije potpune elektronske registracije preduzeća. U cilju omogućavanja potpune jedinstvene prijave, preduslov je uspostavljanje interoperabilnosti i razmjene podataka između svih uključenih institucija u procesu registracije preduzeća kroz JISERP sistem.</p>			<p>finansiranje .</p>	<p>momenta kada preduzeće može da obavlja pravne radnje, odvija elektronski i time učini efikasnijim. U cilju početka implementacije potpune elektronske registracije, donošenjem novog Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata obezbijediće se dodatna pravna sigurnost kada je u pitanju postupak registracije privrednih i drugih subjekata.</p>
<p>1.5.3. Pojednostavljenje procesa izdavanja</p>	<p>IO: Broj licenci za pravna lica u Registru licenci na stranici portalu e-uprava</p>	<p>Vodeća institucija:</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>Kako digitalizacija podrazumijeva</p>	<p>/</p>		<p>U okviru redovnih poslovnih</p>	<p>Kroz projekat "eusluge i digitalna infrastruktura kao</p>

⁵⁶ Svjetska banka je 2021.g. prestala sa objavljivanjem DB izvještaja i u tom smislu nije moguće evidentirati poboljšanje ili poređenje indikatora "započinjanje biznisa" u odnosu na DB2020.

⁵⁷ Svjetska banka je 2021.g. prestala sa objavljivanjem DB izvještaja i u tom smislu nije moguće evidentirati poboljšanje ili poređenje indikatora "započinjanje biznisa" u odnosu na DB

<p>biznis licenci od strane državnih organa i organa državne uprave (e-licence)</p>	<p>Polazna vrijednost 2021: Broj licenci na nivou 2021.g. iznosi 312 licenci. Ciljna vrijednost 2022: 10% Ostvarena vrijednost 2022: Broj licenci na nivou 2022.g. iznosi 255 licenci. Vladina infrastruktura je bila pod sajber napadima od avgusta 2022.g, kada je bio onemogućen pristup i rad informacionih sistema kao i implementiranih servisa. Proces oporavka IS je realizovan shodno definisanom Planu i listi prioriteta, a zavisio je i od obima kompromitovanih podataka kao i od spremnosti institucija da se brzo vrte na prethodni način komunikacije i upotrebe postojećih IS. Kako digitalizacija počiva na čvrstoj i stabilnoj infrastrukturi, sajber napadi su uslovlili manji procenat realizacije.</p>	<p>Ministarstvo javne uprave Svi organi</p>				<p>čvstu i stabilnu infrastrukturu, usljed sajber napada na informatičku infrastrukturu došlo je do manjeg procenta realizacije planiranog broja licenci.</p>			<p>aktivnosti – nije potrebno dodatno finansiranje</p>	<p>mjera odgovora na COVID 19” pokrenut je postupak implementacije novog portala elektronske uprave I unapredjenje JSERP sistema. Shodno tome, tokom 2023.g. nije planirano unapredjenje postojećeg portala e-uprave a samim tim I povećanje broja dostupnih usluga odnosno licence.</p>
<p>1.5.4. Uvođenje jedinstvenog informacionog sistema u oblasti planiranja i izgradnje objekata</p>	<p>IO: Primijenjen novi informacioni sistem Polazna vrijednost 2021: Nakon završetka procedure izbora ponuđača, Ugovor za uspostavljanje informacionog sistema je sklopljen početkom 2022.g. Ciljna vrijednost 2022: Primjena novog informacionog sistema. Ostvarena vrijednost 2022: Uspostavljen GIS informacioni sistem</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>			<p>50.000 €</p>	<p>89.000 €</p>	<p>Nacionalni budžet</p>	<p>Potpuna implementacija informacionog sistema i uspostavljanje GIS portala, odnosno e-poslovanje će doprinijeti stvaranju boljeg poslovnog okruženja i veće interakciju između tri glavne strane: organa (državnih i lokalnih), fizičkih lica i pravnih lica.</p>

STRATEŠKI CILJ 2. UNAPREĐENJE INVESTICIJA I FINANSIJA ZA MODERNIZACIJU INDUSTRIJE										
Operativni cilj 2.1. Unapređenje pristupa finansiranju za konkurentna i inovativna preduzeća										
Indikator učinka GCI index (stub 9.02 finansiranje MSP)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022 Rang 41		Ostvarena vrijednost 2022: n/a		
		GCI 2020 (poslednji raspoloživi podaci za 2019 - Rang 43/141)		n/a						
Indikator učinka Ukupna vrijednost dodijeljenih kredita privrednim društvima u privatnom vlasništvu (CBCG)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022 Rast 5% u odnosu na 2020.		Ostvarena vrijednost 2022: 1.211.865 hilj. € (rast u odnosu na 2021. 7,75%) ⁵⁸		
		1.081.267 hilj. € (rast od 7,7%)		1.124.743 hilj € (4,02%)						
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 2.1.	Indikator rezultata za period 2021-2022	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
2.1.1. Obezbijediti kredite za razvoj preduzeća u sektorima industrije	IO: Broj podržanih preduzeća kroz kreditne aranžmane Polazna vrijednost 2021: 145 preduzeća Ciljna vrijednost 2022: 340 preduzeća/44,2 mil. € Ostvarena vrijednost 2022: 108 preduzeća/33,5 mil € Realizacija je uslovljena raspoloživošću projekata i eksternim faktorima, prije svega situacijom na tržištu kredita uslovljena je opšti pad tražnje zbog rasta inflacije i kamatnih stopa, a posebno kod kapitalno intenzivnih sektora kao što je industrija, što se odrazilo na nižu tražnju za sredstvima (žene 22 preduzeća / 1.353.201,17 €)	Vodeća institucija: IRFCG	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			44.200.000 €	33.543.968,11 € ⁵⁹	Javni sektor-IRFCG	IRF kreditna podrška je kontinuirana aktivnost u skladu sa programima podrške i izvorima finansiranja po osnovu aranžmana sa međunarodnim finansijskim institucijama. Nastavak aktivnosti u skladu sa Godišnjim planom za 2023. godinu.

⁵⁸ CBCG, Statistika KS banaka, Tabela Tabela 1.6 - Sektorska struktura kredita (<https://www.cbcbg.me/me/statistika/statisticki-podaci/monetarna-i-finansijska-statistika/monetarne-finansijske-institucije>)

⁵⁹ Navedeni budžet za 2022. uključuje i aktivnost 2.2.2. Aktivnost 2.1.6. je prestala da se prati 2022. godine. Od iznosa se na sektore B-E odnosi 11.987.406,81 €, sektor F - 3.150.250,00 €, sektor H - 9.728.201,17 €, sektor I - 5.218.000,00 € i sektor J 3.460.110,13 €.

	IO 2: Broj novoosnovanih preduzeća iz industrije Polazna vrijednost 2021: 15 novoosnovanih preduzeća Ciljna vrijednost 2022: 20 novoosnovanih preduzeća Ostvarena vrijednost 2022: 22 preduzeća (žene 12 preduzeća).									
2.1.2. Realizovati finansijsku podršku za poboljšanje likvidnosti u sektorima industrije kroz faktoring aranžmane (kratkoročni krediti za poboljšanje likvidnosti)	IO: Broj podržanih preduzeća za poboljšanje likvidnosti (Broj potpisanih Ugovora za domaći i međunarodni faktoring) Polazna vrijednost 2021: 33 aranžmana (1 pored većeg broja novih ugovora u industrijskom sektoru, smanjen je plasman usljed okolnosti post-pandemijskog oporavka privrede). Ciljna vrijednost 2022: 28 faktoring aranžmana u industriji Ostvarena vrijednost 2022: 27 faktoring aranžmana u industriji (žene 1 preduzeće / 45.000 €).	Vodeća institucija: IRFCG	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Realizacija je faktoring aranžamana je u broju projekata približna nivou ciljne vrijednosti, dok je u finansijskom smislu niža imajući u vidu eskerne faktore i nestabilnost na tržištu kredita, rast kamatnih stopa i samim tim smanjenu tražnju za sredstvima u sektorima industrijeu užem i širem smislu.	40.000.000 €	16.560.049,51 ⁶⁰	Javni sektor-IRFCG	IRF kreditna podrška je kontinuirana aktivnost u skladu sa programima podrške i izvorima finansiranja po osnovu aranžmana sa međunarodnim finansijskim institucijama. Nastavak aktivnosti u skladu sa Godišnjim planom za 2023. godinu.
2.1.3. Realizovati finansijsku podršku preduzećima u vidu malih kredita - Program podsticanja zapošljavanja u	IO: Broj dodijeljenih kredita/samozaposlenih i zaposlenih u sektoru industrije (kreditu do 15.000 €, k.s. do 4%, rok otplate 2 godine) Polazna vrijednost 2021: Aktivnost nije realizovana	Vodeća institucija: Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ključni partner: ZZZCG	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Nema novog roka već će se isti realizovati u 2023. godini kroz program dodjele grantova kao redovna aktivnost	30.000 €		Nacionalni budžet	U narednom periodu planirano da se za samozapošljavanje nezaposlenih u sektoru industrije realizuju programske aktivnosti kojima će se obezbijediti da se nezaposlenim licima

⁶⁰ Od čega se na sektore B-E odnosi – 11.527.723,42€, sektor F – 4.402.326,09 € i sektor H – 630.000,00€.

industriji i sektorima koji podržavaju industrijski razvoj	Ciljna vrijednost 2022: 3 kredita/6 novih radnih mjesta Ostvarena vrijednost 2022: Aktivnost se nije realizovala					Zavoda za zapošljavanje.				pruži stručna i finansijska podrška (kroz dodjelu bespovratnih sredstava – grantova za samozapošljavanje), a po ugledu na projekat realizovan iz IPA fondova jer se iste smatraju efikasnijim programom.
2.1.4. Realizacija „Programa grantova za samozapošljavanje“	IO: Broj dodijeljenih grantova za samozapošljavanje za sektore industrije/ukupna vrijednost grantova Polazna vrijednost 2021⁶¹: 41 preduzeće u oblasti industrije/304.162,00€ Ciljna vrijednost 2022: Zadržavanje broja osnovanih preduzeća i broja zaposlenih iz 2020. i 2021. (135) Ostvarena vrijednost 2022: U 2022. godini isplaćeno 20% sredstava za 41 grant iz 2020. godine (72.000€). Takođe, za Poziv iz 2021. isplaćeno 96 grantova u vrijednosti 714.085,00€ iz oblasti industrije i zadržan broj korisnika iz Poziva 2019. i 2020. u procentu od 95% (žene učestvovala sa 65% - 62/462.556,00€).	Vodeća institucija: Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ključni partner: ZZZCG	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			72.000€	786.085,00€	IPA	Program je realizovan kroz tri Javna poziva. Imajući uvidu značajno interesovanje, Program u narednom periodu prelazi u redovnu aktivnost Zavoda za zapošljavanje kroz APZ mjere i finansiraće se iz sredstava budžeta.
2.1.5. Implementacija programskih	IO 1: Broj preduzetnika/privredna	Vodeća institucija:	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			650.000 €	759.723,10€	Nacionalni budžet	Nastavi sa Programskom linijom, uz unapređenje

⁶¹ Napomena: Realizacija „Programa grantova za samozapošljavanje“ koji je sproveden kroz 3 javna poziva, za sektore industrije i sektore koji podržavaju industrijski razvoj po godinama: JP 2019—49/364.625,40€, JP 2020: 146/1.085.824,75€, JP 2020: 96/714.085,00€

aktivnosti za podršku malim ulaganjima (u fokusu mladi, žene)	društva koja su podržana u okviru Programa Polazna vrijednost 2021: 127 Ciljna vrijednost 2022: 60 Ostvarena vrijednost 2022: 178 IO 2: Vrijednost podrške kroz grantove Polazna vrijednost 2021: 569.331,35€ Ciljna vrijednost 2022: 650.000€ Ostvarena vrijednost 2022: 759.723,10€ (dodijeljeno za 71 preduzeće u vlasništvu žena 307.104,80€)	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma							uslova i podrške ovoj ciljnoj grupi.
Nova 2.1.6. Program za unapređenje konkurentnosti za 2022. godinu - Programska linija za nabavku opreme velike vrijednosti	IO 1: Broj preduzeća podržanih kroz PL za velika ulaganja/vrijednost ukupne podrške kroz grantove Polazna vrijednost 2022-PL je započela sa implementacijom u 2022. godini Ostvarena vrijednost 2022: 21 preduzeće u iznosu od 797.263,24 € (dodijeljeno za 6 žena vlasnica 280.049,45€ odnosno)	Vodeće institucije: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		/	797.263,24€		Nastaviti sa Programskom linijom, uz unapređenje uslova i podrške.
Nova 2.1.7. Program za razvoj i promociju zanatstva 2022. godinu	IO 1: Broj preduzeća podržanih zanatlija kroz grantove/vrijednost ukupne podrške kroz grantove Polazna vrijednost 2019-2021: 8/21.022,92€ Ciljna vrijednost 2022: 10 zanatlija/200.000€ Ostvarena vrijednost 2022: 22 zanatlije (preduzetnici/privredna	Vodeće institucije: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		/	145.317,31€	Nacionalni budžet	Program za razvoj i promociju zanatstva će se nastaviti i u 2023.g. uz finansijsku podršku zanatlijama za nabavku opreme i alata za obavljanje zanatske djelatnosti kao i za organizaciju i učešće na domaćim i međunarodnim

	društva)/145.317,31€ (dodijeljeno ženama vlasnicama 8 preduzeća u iznosu od 45.144,30 €)									sajmovima/ manifestacijama.
Operativni cilj 2.2. Kreiranje regulatornog okvira i implementacija novih finansijskih instrumenata										
Indikator učinka VCPE ⁶² indeks, Indeks atraktivnosti ulaganja, rangiranje		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022 Poboljšanje od 5% u IESE VCPE Indeks rangiranju		Ostvarena vrijednost 2022: n/a ⁶³		
		Rang 77/125 Venture Capital & Private Equity indeks		Rang 77/125 Venture Capital & Private Equity indeks ⁶⁴						
Indikator učinka Broj EU programa i finansijskih instrumenata kojima se pristupilo		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022 4/5		Ostvarena vrijednost 2022: 5/5 (COSME, WB EDIF, Horizon Europe, EASI, CEB)		
		4/5 (COSME, WB EDIF, H2020, EASI)		5/5						
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 2.2.	Indikator rezultata za period 2021-2022	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planira ni datum završet ka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranj a	Preporuke za naredni period sprovođenja
2.2.1. Realizacija instrumenata finansijske podrške za inovativna i brzorastuća preduzeća kroz ulaganje u vlasnički kapital	IO: Broj podržanih preduzeća kroz ulaganje u vlasnički kapital (ENIF fond) Polazna vrijednost 2021: 0 Ciljna vrijednost 2022: 1 preduzeće Ostvarena vrijednost 2022: 0 novih preduzeća, 1 investicija „venture kapital“ u start up kompaniju „Uhura Solutions“	Vodeće institucije: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma/IRFCG	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Dalja ulaganja u nova start up preduzeća nису izvjesna jer je ENIF fond ispunio minimalni zahtjev za ulaganjima kada je Crna Gora u pitanju i nastaviće ulaganja u jedno preduzeće iz Crne Gore.	18.000 €	8.687,44 € ulaganje IRF-a u ENIF fond 60.000 €	Javni sektor- IRFCG Donatori	Investiranje u nova star up preduzeća u narednom periodu zavisi od eventualnog potpisivanja novog sporazuma.
2.2.2. Realizovati instrument kreditnih garancija iz COSME fonda- LGF	IO: Broj odobrenih garancija preduzećima (rizičnije kategorije preduzeća bez kolaterala) Polazna vrijednost 2021: 31 garancija Ciljna vrijednost 2022: 70 garancija	Vodeća institucija: IRFCG	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			/	2.910.100,00 € ⁶⁵	Javni sektor- IRFCG	Nastavak aktivnosti u skladu sa Godišnjim planom za 2023. godinu.

⁶² Venture Capital & Private Equity Country Attractiveness Index - indeks, koji mjeri atraktivnost ulaganja investitora, posebno rizičnog kapitala.

⁶³ poslednji raspoloživi podaci za 2021.

⁶⁴ <https://blog.iese.edu/vcpeindex/>

⁶⁵ Ukupno je 37 kredit dobio COSME garanciju u 2022. godini na ukupan iznos od 2.910.100,00 €. Od ovog broja se na industriju odnosi ukupno 12 kredita na iznos od 863,000.00 €. Od ovog iznosa analitika je: NACE B-E – 4 kredita/215,000.00€, NACE F – 1 kredit/100,000.00€, NACE H – 5 kredita / 410,000.00€, NACE I – 1 kredit / 100,000.00 € & NACE J – 1 kredit / 38,000.00 €.

	Ostvarena vrijednost 2022: 37 garancija									
Operativni cilj 2.3. Podsticanje investicija u modernizaciju prerađivačke industrije										
Indikator učinka Učešće sektora prerađivačke industrije u BDV (stalne cijene, Monstat)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022 5% učešće u BDV		Ostvarena vrijednost 2022: 4,8% učešće u BDV (2021, stalne cijene) ⁶⁶		
		4,63% (2019, stalne cijene)		4,89 % (2020 ⁶⁷ , stalne cijene) ⁶⁸						
Indikator učinka Produktivnost rada u u prerađivačkoj industriji		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022 Rast 3% u odnosu na 2019.		Ostvarena vrijednost 2022: 16.269€ (2021, Monstat) ⁶⁹ Rast 15% u odnosu na 2019.		
		14.135 € (2019, Monstat)		15.274 € (2020, Monstat)						
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 2.3.	Indikator rezultata za period 2021-2022	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
2.3.1. Povećanje kapaciteta u sektoru prerađivačke industrije kroz investiciona ulaganja u okviru vodećih firmi iz domena metalske industrije	IO 1: Vrijednost investicionog ulaganja Polazna vrijednost 2021: U skladu sa odlukama koje su donijete od strane privatnih vlasnika da se zatvore kapaciteti odnosno nastavi rad sa znatno smanjenim kapacitetima, nije bilo značajnijih investicionih laganja u vodećim firmama iz domena metalske industrije. Ciljna vrijednost 2022: / Ostvarena vrijednost 2022: Nakon obustave proizvodnje u Toščelik 2021.g., u toku	Vodeća institucija: KAP, Toscelik	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			n/a nису definisana sredstva		Privatni sektor	Stvoreni su preduslovi za pokretanje proizvodnje nove kompanije EPCG-Željezara Nikšić, sa ciljem pružanja dodatne podrške razvoju solarne i ostalih vidova obnovljivih izvora energije kao i proizvodnih jedinica u funkciji pokretanja metaloperade (izrada konstrukcija, potkonstrukcija i dr.)

⁶⁶ https://monstat.org/uploads/files/BDP/2021/Godisnji%20BDP%202021_crn.pdf

⁶⁷ Podaci su prikazani za 2020.g., u skladu sa objavljivanjem podataka Uprave za statistiku, koji su dostupni krajem III Q tekuće godine za prethodnu.

⁶⁸ https://www.monstat.org/uploads/files/Nacionalni%20racuni/BPD/2020/Godisnji%20BDP%202020_crn.pdf

⁶⁹ Podaci Monstat, BDV prerađivačke industrije u tekućim cijenama/prosječna zaposlenost u sektoru prerađivačke industrije u 2021.g.

	<p>2022.g. vođene su aktivnosti na planu obezbjeđenja preduslova za pokretanje proizvodnje u vezi sa čim su sprovedeni intenzivni pregovori koji su rezultirali kupovinom od strane Elektroprivrede imovine koja je bila u vlasništvu privatnog investitora i pokrenute aktivnosti za formiranje privrednog društva EPCG - Željezara Nikšić koja je u procesu definisanja preciznih proizvodnih planova. Primarna proizvodnja aluminijuma je definisana visokom cijenom električne energije te je ova oblast usmjerena na proizvodnju odlivaka i Al trupaca i bileta.</p>								
<p>2.3.2. Podsticati ulaganja u više faze prerade i marketinga prehrambenih proizvoda kroz dodjelu grantova (IPARD II program)</p>	<p>IO 1: Ukupan broj podržanih projekata Polazna vrijednost 2021: Isplaćeno je 7 korisnika (3 korisnika mjera 3, prvi Javni poziv i 3 korisnika mjera 3, drugi Javni poziv i 1 korisnik mjere 3, treći Javni poziv). Investicija realizovana kod 7 korisnika i sprovedena procedura povraćaja sredstava. Takođe, Mjera 3, treći javni poziv - ugovoreno je za 2021. godinu 19 korisnika. Ciljna vrijednost 2022: 17 korisnika Ostvarena vrijednost 2022: Isplaćeno je 17 korisnika (5 korisnika mjera 3, prvi Javni poziv i 9 korisnika mjera 3, drugi Javni poziv, 2 korisnika</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Ključni partneri: MERT, PKCG, IRFCG</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>	<p>Usljed rasta cijena građevinskog materijala, mehanizacije i opreme, došlo je do usporene realizacije investicija. Nastavak realizacije tokom 2023. godine.</p>	<p>4.065.330,35 € (1.016.332,59 € (NB); 3.048.997,76 € (IPARD))</p>	<p>2.890.539,10 € EU podrška 963.513,08 € Nacionalna podrška</p>	<p>IPARD fond: 75% Nacionalni budžet: 25%</p>	<p>U cilju uspješnije realizacije navedenih investicija MPŠV je ostavilo mogućnost avansnog finansiranja investicija kao i isplatu po fazama realizacije. U toku 2023. godine biće raspisan V Javni poziv za Mjeru 3, koji podržava isključivo investicije koje se odnose na nabavku specijalizovane opreme za preradu, vozila, opreme za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, i opreme za tretman otpadnih voda iz proizvodnje</p>

	mjere 3, treći Javni poziv i 1 korisnik mjera 3, četvrti Javni poziv). Investicija realizovana kod 17 korisnika (za žene vlasnice 3 preduzeća u iznosu od 696.456,18€) Takođe, u okviru Mjere 3, treći i četvrti javni poziv - ugovoreno je 19 korisnika u toku 2022. godine									
2.3.3. Implementacija programskih aktivnosti za podsticanje direktnih investicija ⁷⁰	IO 1: Broj potpisanih ugovora o korišćenju sredstava za podsticanje direktnih investicija Polazna vrijednost 2021: Od ugovora potpisanih 2019. godine, 2 korisnika su u potpunosti realizovala planirane investicije i ostvarili punu ugovorenu zaposlenost. Time su se stekli uslovi za isplatu cjelovite subvencije. 1 Ugovor potpisan po osnovu Javnog poziva iz 2020.g. i nastavljeno sa implementacijom započetih investicionih projekata za 6 preduzeća iz 2019.g. Ciljna vrijednost 2022: Završetak započetih investicija za 4 preduzeća iz Javnog poziva iz 2019.g. i 1 preduzeća iz Javnog poziva iz 2020.g. /1 mil € Ostvarena vrijednost 2022: Završene investicije za 2 preduzeća iz 2019. i 1 preduzeća iz Javnog poziva za 2020.g./945.500,00€	Vodeće institucije: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partneri: Agencija za investicije	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.	Jedno preduzeće iz Javnog poziva za 2019. godine je zvanično tražilo ugovorom predviđenu mogućnost produženja roka realizacije investicije. Vlada CG je dala saglasnost na produženje roka za 1 godinu na sjednici od 8. 12. 2022. i 13. 12. 2022. godine, i Aneks Ugovora potpisan 13. 12. 2022. godine. Drugom preduzeću rok za realizaciju investicije ističe u junu 2023. godine.	1.000.000 €	945.500 €	Nacionalni budžet	Pratiti dinamički plan realizacije investicija iz Javnog poziva za 2019. godine, ali i redovno praćenje svih realizovanih investicija iz 2019. i 2020. godine.	

⁷⁰ Aktivnost se odnosi na implementaciju započetih aktivnosti po osnovu Javnih poziva za sprovođenje Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2019.g. i 2020.g.

	<p>IO 2: Broj ugovorima predviđenih radnih mjesta ostvarenih investicionim projektima Polazna vrijednost 2021: 24 radna mjesta po osnovu projekta iz 2020.g. uz zadržavanje 379 radnih mjesta. Ciljna vrijednost 2022: zadržavanje radnih mjesta po osnovu prethodnih Javnih poziva (379 i 24 zaposlenih) Ostvarena vrijednost 2022: Zadržavanje radnih mjesta po osnovu prethodnih Javnih poziva (379 i 24 zaposlenih)</p>								
<p>2.3.4. Implementacija programskih aktivnosti za modernizaciju proizvodnih procesa</p>	<p>IO 1: Broj preduzeća podržanih kroz grantove/vrijednost ukupne podrške kroz grantove Polazna vrijednost 2021: 9 preduzeća/369.762,04€ za Programsku liniju za modernizaciju proizvodnih procesa (od podnijetih 29 prijava, 9 je ispunilo uslove i ostvarilo pravo na bespovratna sredstva). Za proizvodnu liniju za podsticaj proizvodnih procesa iz 2020.g. od 9 ugovorenih korisnika, 2 su tokom 2021.g. predali zahtjeve za isplatu subvencije nakon realizacije ugovorenih aktivnosti. Ciljna vrijednost 2022: 15/1 mil. €</p>	<p>Vodeće institucije: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partneri: Investiciono razvojni fond i poslovne banke</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>1.000.000 €</p>	<p>805.897,88€ 281.173,93€</p>	<p>Nacionalni budžet</p>	<p>U 2023. godini je planirana podrška sektoru prerađivačke industrije kroz implementaciju Programa podsticanja inovacija u funkciji energetske efikasnosti. Program je zajednička inicijativa MERT, MNTR i MKI i obezbijedivaće grantove za uvođenje inovativnih rješenja i novih tehnologija za poboljšanje energetske efikasnosti, uspostavljanje sistema za upravljanje energijom</p>

	Ostvarena vrijednost 2022: 13 preduzeća iz sektora prerađivačke industrije u okviru Programa za razvoj prerađivačke industrije za 2022.-isplaćeno 05.897,88€/ 3 preduzeća u iznosu od 281.173,93 € za proizvodnu liniju za podsticaj proizvodnih procesa iz 2020.g., tj. od 9 ugovorenih korisnika, 3 su tokom 2022.g. predali zahtjeve za isplatu subvencije nakon realizacije ugovorenih aktivnosti./U okviru Programa za razvoj prerađivačke industrije (dodijeljeno ženama vlasnicama 2 preduzeća u iznosu od 140.633,96€)									i jačanja kapaciteta zaposlenih. Program će se implementirati se od strane Fonda za inovacije Crne Gore.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

STRATEŠKI CILJ 3. PODSTICANJE INOVACIJA, TRANSFERA TEHNOLOGIJE I RAZVOJA PREDUZETNIŠTVA
Operativni cilj 3.1. Razvoj inovacione infrastrukture u skladu sa potrebama preduzeća

Indikator učinka Broj registrovanih inovativnih organizacija	Polazna vrijednost 2020/2021 93 inovativne organizacije (12 upisano u 2020.) ⁷¹ 39 ⁷² subjekata inovacione djelatnosti					Ciljna vrijednost 2022 100 subjekata inovacione djelatnosti	Ostvarena vrijednost 2022: 104 (rast 166,67% u odnosu na 2021)			
Indikator učinka GCI index (stub 12)	Polazna vrijednost 2020/2021 GCI 2020 (poslednji raspoloživi podaci za 2019 - Rang 73/141) n/a					Ciljna vrijednost 2022 Rang 70/141	Ostvarena vrijednost 2022: GCI 2020 (poslednji raspoloživi podaci za 2019 - Rang 73/141)			
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.1.	Indikator rezultata za period 2021-2022	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
3.1.1.	IO: Unaprijeđena istraživačka infrastruktura/ Broj organizovanih događaja	Vodeće institucije:	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			690.000 €	690.000 €	400.000 €	Preporučuje se kontinuirano jačanje infrastrukturnih

⁷¹ <http://www.mna.gov.me/ministarstvo> (Registar inovativnih organizacija)

⁷² Izmjene zakonskog okvira i donošenje Pravilnika o registraciji inovacione djelatnosti (Sl.list CG 100/21) uslovile su ponovnu registraciju inovativnih organizacija u skladu sa novim kriterijuma i uslovima za upis u registar inovacione djelatnosti.

Unapređenje inovativnosti kroz usluge IPC centara	/Broj razvijenih programa podrške za aplikante /Broj podržanih inovatora. Polazna vrijednost 2021: Broj unaprijeđenih ili novorazvijenih infrastrukturnih segmenata - 2/ Broj održanih događaja 127/ Broj razvijenih programa podrške 5/ Broj podržanih inovatora 6. Ciljna vrijednost 2022: Broj unaprijeđenih ili novorazvijenih infrastrukturnih segmenata – 2/ Broj održanih događaja – 100/ Broj razvijenih programa podrške – 5/ Broj podržanih inovatora -5. Ostvarena vrijednost 2022: Broj unaprijeđenih ili novorazvijenih infrastrukturnih segmenata – 2/ Broj održanih događaja – 180/ Broj razvijenih programa podrške – 12/ Broj podržanih inovatora -8.	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Ključni partneri: IPC Tehnopolis							EU programi (IPA) 290.000 € Nacionalni budžet	kapaciteta IPC „Tehnopolis“, te snažnije umrežavanje IPC „Tehnopolis“-a sa inovacionim infrastrukturama u Crnoj Gori.
3.1.2. Kreiranje Centara izvrsnosti	IO 1: Broj uspostavljenih centara izvrsnosti Polazna vrijednost 2021: 2 Centra izvrsnosti. Realizovana I i II istraživačka godina Ciljna vrijednost 2022: Održivost 2 uspostavljena centra izvrsnosti Ostvarena vrijednost 2022: Omogućen nastavak realizacije dva centra izvrsnosti	Vodeće institucije: Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Ključni partneri: UCG, univerziteti, licencirane NIU, subjekti inovacione djelatnosti	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		IV kvartal 2023. S obzirom na činjenicu da se dva centra izvrsnosti do kraja 2022.g. nijesu uspostavila kao posebna pravna lica i oba projektna tima zatražila produženje projektnih	462.634 €	/	Nacionalni budžet	Preporučuje se da dva centra izvrsnosti u saradnji sa MNTR nađu najbolje rješenje za uspješan završetak realizacije dva projekta centra izvrsnosti i plan održivosti istih.

	<p>IO 2: Broj lica u istraživanju/broj spin off kompanija/broj novih proizvoda/procesa/patenata</p> <p>Polazna vrijednost 2021: 10 novih full-time angažovanja u istraživanju.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 12 novih full-time angažovanja u istraživanju.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 17 full time angažovanja u istraživanju</p>					aktivnosti, u toku je definisanje daljeg rada u cilju uspješnog završetka realizacije projekata. U 2022.g. nije bilo finansijskog doprinosa jer je uplata za II istraživačku godinu realizovana krajem 2021.g.				
Operativni cilj 3.2. Unapređenje inovacionih aktivnosti kroz saradnju naučno-istraživačkih institucija i preduzeća										
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022		
Ukupna domaća potrošnja na istraživanje i razvoj GERD kao % BDP		0,36% BDP (2019) ⁷³		n/a		0,5% BDP		Poslednji zvanični podaci za I&R dostupni za 2019.g., dok je istraživanje za 2020.g. u toku. Relevantno za sva tri indikatora.		
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022		
Iznos ulaganja u istraživanje i razvoj poslovnog sektora		Poslovni sektor 2,11 mil. € (2019. Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta 14%) ⁷⁴		n/a		Rast ulaganja za 15%		n/a		
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022		
Broj angažovanih na poslovima istraživanja i razvoja		1586 istraživača, 685 istraživača (FTE) u 2019.		n/a		Povećanje za 5%		n/a		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.2.	Indikator rezultata za period 2021-2022	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
3.2.1. Implementacija programskih aktivnosti za inovativne	IO 1: Broj odobrenih projekata inovativnim organizacijama sa učešćem preduzeća/vrijednost	Vodeća institucija: Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			300.000 €	933.901,26€ 1.163.256,05	Nacionalni budžet	Preporučuje se nastavak podrške koja prati ciklus razvoja inovacija kroz podršku privrednim

⁷³ Podatak Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta, Saopštenje za 2019. godinu. <https://wapi.gov.me/download/3fdd48be-7bb7-439f-a7b8-2a1f073b4078?version=1.0>

⁷⁴ <https://wapi.gov.me/download/3fdd48be-7bb7-439f-a7b8-2a1f073b4078?version=1.0>

<p>grantove za partnerstva nauke i privrede, start up predakceleraciju i zapošljavanje istraživača</p>	<p>granta (do 100.000 € po partnerstvu) Polazna vrijednost 2021: 10 tekućih projekata, od čega do kraja 2021.godine, 8 završenih projekata. Ciljna vrijednost 2022: 4 završenih projekata. Ostvarena vrijednost 2022: 3 završena projekta i 6 novih projekata.</p> <p>IO 2: Broj uspostavljenih partnerstava u sistemu inovacija Polazna vrijednost 2021: 18 partnerstava Ciljna vrijednost 2022: Povećanje za 10% Ostvarena vrijednost 2022: 16 novih partnerstava (porast 88,89%)</p> <p>IO 3: Broj start up/spin off kompanija/broj proizvoda, procesa/patenata (program podrške za predakceleraciju start up i grantovi za start up) Polazna 2021: 10 novih startapova, 22 startap tima uključena u predakceleracijske programe/proizvoda (biće poznato tek na kraju realizacije predakceleracijskih programa – maj 2022.) Ciljna vrijednost 2022: 2 spin-off, 5 startapa, 10 proizvoda Ostvarena vrijednost 2022:</p>	<p>Ključni partneri: Naučno-istraživačke ustanove, preduzeća, državni i privatni univerziteti, privatni sektor, NVO</p> <p>Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja</p>					<p>40.000 €</p>	<p>10.860,00€ 48.392,40€ 30.000,00€ 572,21€</p>	<p>Privatni sektor</p> <p>Nacionalni budžet Donatori Nacionalni budžet Privatni sektor</p>	<p>društvima koja obavljaju inovacionu djelatnost (predakceleracija, rana faza razvoja startapova, podsticanje inovacija u preduzećima i kolaborativni grantovi).</p>
--	--	--	--	--	--	--	-----------------	--	--	---

	<p>Podržano 18 start up timova kroz predakceleraciju, 10 startapova kroz ranu fazu razvoja startapova, 7 novih proizvoda/edukativni program za S3</p> <p>IO 4: Broj podržanih inovativnih projekata IPA/broj istraživača-doktoranada angažovano kroz projekte/broj inovativnih biznis ideja kao rezultat</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Implementirana 4 projekta/32 doktoranda i doktora nauka. Preostalih 9 projekata će se finalizovati do kraja II kvartala 2022. godine.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Realizacija prethodno ugovorenih projekata i ugovaranje 10 novih inovativnih projekata</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Finalizovano 13 projekata iz prethodne Grant šeme IPA SOPEES 2015-2017./32 doktora nauka</p> <p>Ugovoreno novih 9 projekata iz IPA 2020 Grant šeme „Inovativni potencijal u službi inovacija“</p>	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja				952.669,46 € (Grant šema IPA SOPEES 2015-2017)	190.533,89€	IPA sredstva (U aprilu 2020. isplaćeno predfinansirane u iznosu od 762.135,57 €)	IPA sredstva	Preporučuje se aktivna realizacija projektnih aktivnosti na IPA 2020 grant šemi „Inovativni potencijal u službi inovacija“, u skladu sa predviđenim planom i važećim procedurama.
3.2.2. Realizovati program obuke i savjetovanja za ključne aktere u kreiranju predloga	<p>IO 1: Broj održanih obuka/Broj učesnika (predstavnik preduzeća)</p> <p>Polazna vrijednost 2021: COSME (SMP) 1 obuka/20 učesnika (MER);</p>	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma/ Ministarstvo nauke i	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		8.000 €	4.200€	2022: COSME (SMP), Donatori		Intenziviranje aktivnosti EEN konzorcijuma se očekuju nakon potpisivanja Sporazuma SMP.
						8.000 €	1.000€			

<p>projekata u okviru EU programa i jačanje kapaciteta NCP</p>	<p>2 Horizont Evropa info dana / 95 učesnika (MPNKS) + 1 Horizont Evropa dvodnevna obuka / 60 učesnika (MPNKS) Ciljna vrijednost 2022: 10 COSME (SMP) obuka/150 učesnika; H2020 2 obuke/50 učesnika (MERT); 2 Eureka info dana/60 učesnika; 2 Horizont Evropa info-dana/120 učesnika (MNTR); 1 promocija COST programa (MNTR); 1 EIT/EIC Info dan/60 učesnika (MERT) Ostvarena vrijednost 2022: COSME SMP (MERT) 12 događaja i obuka/200 učesnika; 2 EUREKA infodana MER/MNTR u saradnji sa Privrednom komorom CG)/ 60 učesnika 1 EIT/EIC Infodan u okviru projekta HE Policy Answers)/ 20 učesnika; 2 Horizont Evropa info-dana./80 učesnika, MPNKS/MNTR); 1 regionalni COST info dan (online format)/ 200 učesnika, MNTR</p> <p>IO 2: Broj NCP za Industrijsko vođstvo/jačanje kapaciteta Polazna vrijednost 2021: Organizovana 2 webinar za oblasti Evropski savjet za inovacije i Evropski inovacioni ekosistemi.</p>	<p>tehnološkog razvoja Ključni partneri: preduzeća, NI</p>							<p>Nacionalni budžet- Horizont Evropa i COST</p>	<p>Iako je Crna Gora ostvarila odlične početne rezultate u Horizont Evropa programu, potrebno je ojačati promotivne aktivnosti i obuke u cilju još većeg interesovanja i korišćenja mogućnosti EUREKA i Horizont Evropa programa.</p>
--	--	---	--	--	--	--	--	--	---	---

	<p>Ciljna vrijednost 2022: Organizovana 3 vebinara za NCP.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Organizovana 3 vebinara za NCP.</p>								
<p>3.2.3. Podsticati učešće u EU programima COSME (SMP), EUREKA, HORIZON</p>	<p>IO 1: Broj uspješno finansiranih projektnih predloga sa učešćem preduzeća u EUREKA (konkurs ID)</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Implementacija 8 tekućih projekata, 0 završenih, nije bilo novih projekata</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 5 tekućih, 4 završena i 1 novi Eureka projekat.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Broj tekućih EUREKA projekata 4, završenih 5 projekata, 1 novi EUREKA projekat u fazi ugovaranja</p> <p>IO 2: Broj odobrenih aplikacija u okviru programa COSME (SMP)/H 2020/EUREKA</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Odobrene dvije Horizont Evropa projektne aplikacije, trenutno u procesu ugovaranja sa Evropskom komisijom MPNKS</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 1 COSME (SMP) projekat/1 Horizont Evropa (MERT); 3 Horizont Evropa projekta (MNTR)</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: COSME (SMP) 1 projekat odobren (MERT);</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma/Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Ključni partneri: preduzeća, NI</p>	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		120.000 €	42.513,14 (nacionalni budžet) EUREKA 176.078,52 Privatni sektor	Nacionalni Budžet (tekući i novi EUREKA projekti)	COSME (SMP) 1 projekat odobren. Aktivnosti se redovno implementiraju. Grant se potpisuje nakon potpisivanja SMP Sporazuma. Nastaviti s podrškom učešću u EUREKA programu uz povećanje sredstava po pojedinačnom projektu, kako bi se inovaciona zajednica motivisala za učesće u ovom programu.
						80.407 €	Sporazum još nije potpisan. Članarina je predviđena budžetom i platiće se tokom 2023.	COSME (SMP) članarina-Nacionalni budžet	
						3.400 €	3.399,86€	EUREKA (Nacionalni budžet)	
						850.000 €	715.335,48€ (kontribucije za učešće u Horizont Evropa programu za 2022. godinu)	HORIZON Europe-Nacionalni budžet	
						425.000€	413 183.69 €	HORIZON Europe – IPA	

	Podržan 1 EUREKA projekat koji se kandidovao za EIC Akcelerator kroz Konkurs ID za 2022. Horizont Evropa: ukupno 9 odobrenih Horizont Evropa projekata. Dodatno, sredstvima MNTR podržano 5 timova kroz tačku 1 Konkursa NID"Učešće u programu Horizont Evropa" (MNTR).									
Operativni cilj 3.3. Razvoj institucionalne infrastrukture i usluge podrške za razvoj preduzetništva										
Indikator učinka SME Policy index – Indeks Akta o MSP Preduzetničko vještine, poddimenzija (8a)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022		
		2019 - 2,35 ⁷⁶		n/a – istraživanje se obavlja na najmanje dvogodišnjem nivou		2,5		SME Policy Index 2022 - 3,28 ⁷⁵		
Indikator učinka SME Policy index – Indeks Akta o MSP Usluge podrške za MSP, poddimenzija (5a2)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022		
		2019 - 4,23		n/a – istraživanje se obavlja na najmanje dvogodišnjem nivou		4,2		SME Policy Index 2022 – 4,69 ⁷⁷		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.3.	Indikator rezultata za period 2021-2022	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
3.3.1. Unaprijediti kapacitete Biznis centara, inkubatora i Centara kompetencija za pružanje usluga preduzećima	IO 1: Broj pruženih konsultantskih usluga od strane biznis centara Polazna vrijednost 2021: Ukupno 39 usluga (RBC Bar: usluge za podršku preduzetništvu- 34 biznisa podržano kroz saradnju sa Opštinom Bar; 100 osoba na obukama za sticanje vještina za zapošljavanje (Design	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partner: Lokalne samouprave/ Inkubator/ Biznis centar Bar, Inkubator Berane	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			209.000 € (48.000 RBC Bar+161.000 € RBC Berane)	200.928€ ukupno: 53.000 € - Nacionalni budžet; 66.500 € - Javni sektor; 0 € - IPA; 15.900 €- Donatori; 65.528 € - Privatni sektor	2022.g. 60.000 € - Nacionalni budžet 60.000 € - Javni sektor 10.000 € - IPA 48.000 € - Donatori	Potrebno je raditi na unapređenju seta usluga biznis centara, kao i na jačanju saradnje i umrežavanju pružaoca usluga, u cilju što efikasnije i intenzivnije podršci sektoru MMSP.

⁷⁵OECD SME Policy Index 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index_24136883

⁷⁶ <https://www.oecd.org/countries/montenegro/sme-policy-index-western-balkans-and-turkey-2019-g2g9fa9a-en.htm-Odnosi> se na oba indikatora u okviru OC 3.3

⁷⁷ OECD SME Policy Index 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index_24136883

	<p>thinking, Arduino programiranje, Web App razvoj i Razvoj poslovnog modela. RBC Berane: 5 usluga) Ciljna vrijednost 2022: 115 usluga Ostvarena vrijednost 2022: 117 (57 BsC Bar, 60 Berane)</p> <p>IO 2: Broj usluga inkubatora Polazna vrijednost 2021: Ukupno 40 usluga (30+10 usluga inkubatora, podrška stanarima inkubatora RBC Bar +RBC Berane) Ciljna vrijednost 2022: 190 usluga inkubatora Ostvarena vrijednost 2022: 104 (99 BsC Bar, 5 Berane)</p> <p>IO 3: Broj novih preduzeća-stanara inkubatora Polazna vrijednost 2021: RBC Bar 3 nova biznisa. Ciljna vrijednost 2022: 10 novih stanara Ostvarena vrijednost 2022: 9 (BsC Bar)</p> <p>IO 4: Broj osoba sa unaprijeđenim poslovnim kompetencijama ostvarenim u Centru kompetencija PG-Birzimum Hub Polazna vrijednost 2021: 22 učesnika (UPCG)-obuke sprovedene utvrđenom dinamikom, uz broj polaznika prilagođen</p>	<p>Vodeća institucija: UPCG Ključni partner: Glavni grad Podgorica</p>						<p>UPCG: 23.200 €</p>	<p>31.000 € - Privatni sektor</p> <p>UPCG: EU projekat (INTERREG IPA CBC Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora</p>	<p>Projekat je završen 2022.godine ali je održivost projekta obezbijedena kroz partnerstvo javnog i privatnog sektora u okviru BIRZIMINIUM HUB sa Glavnim gradom.</p>
--	---	--	--	--	--	--	--	-----------------------	--	---

	važećim epidemiološkim mjerama. Ciljna vrijednost 2022: 60 učesnika (UPCG) Ostvarena vrijednost 2022: 39 učesnika/ce (UPCG) - obuke sprovedene planiranom dinamikom								2014-2020)	
3.3.2. Implementacija programskih aktivnosti za pružanje mentoring usluga	IO 1: Broj obučениh mentora Polazna vrijednost 2021: 0 mentora Ciljna vrijednost 2022: 10 mentora Ostvarena vrijednost 2022: 0 (Sporazum potpisan u julu 2022.g) IO 2: Broj preduzeća koja koriste usluge mentorstva Polazna vrijednost 2021: 6 preduzeća Ciljna vrijednost 2022: 25 preduzeća Ostvarena vrijednost 2022: 22 preduzeća/9 odobreno ženama vlasnicama	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partneri: Biznis centri, lokalne samouprave	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			35.000 €	3.759,91€	Nacionalni budžet	Potrebno je nastaviti sa radom na izradnji kapaciteta lokalnih samouprava i biznis centara, odnosno mentora, jasnom i ciljanom promocijom u cilju obezbijedenja kvalitetne i blagovremene podrške MMSP.
Operativni cilj 3.4. Podsticanje razvoja zelene ekonomije										
Indikator učinka Procenat prerađenog industrijskog otpada	Polazna vrijednost 2020/2021					Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022⁷⁸:		
	7,7% (2019.g.)			n/a		3,6%				
Indikator učinka Nivo emisija gasova sa efektom staklene bašte	Polazna vrijednost 2020/2021					Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
	Estimacija emisija se radi svake godine za 2 godine unazad, po IPCC 2006 metodologiji (3.494 Gg CO2 eq (industrija 411 Gg CO2 eq), 2015)			n/a		Smanjenje emisije gasova za 3%		n/a ⁷⁹		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.4.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Institucije odgovorne za	Datum početka	Planirani datum	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

⁷⁸ Podaci za 2020.g. nijesu dostupni. Važno je napomenuti da je na značajno povećanje ostvarene vrijednosti u 2019. godini (7,7%) u odnosu na planiranu (3,6%) uticalo rješavanje pitanja naslijeđenih deponija industrijskog otpada u prethodnom periodu.

⁷⁹ Podaci za 2020.g. nijesu dostupni, usljed čega će biti razmotrena izmjena indikatora kako bi se omogućilo dalje praćenje i mjerenja učinka.

		spvođenje aktivnosti		završet ka		odgovarajuće obrazloženje)						
<p>3.4.1. Razvoj i implementacija programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora i energije na državnom i lokalnom nivou</p>	<p>IO 1: Iznos finansijske podrške za investicije u energetske efikasnost i nastavak realizacije programa podrške za prelazak na zelena vozila Polazna vrijednost 2021: 04.03.2021.god. potpisan je opšti Memorandum o saradnji između Eko-fonda i MKI, kao okvir za realizaciju programskih i projektnih aktivnosti. U toku 2021.g. od strane Eko fonda realizovani su finansijski podsticaji za nabavku električnih i hibridnih vozila namijenjeni fizičkim licima i privredi. Kroz sprovedeni javni konkurs subvencionisana je nabavka električnih i hibridnih vozila u iznosu od 100.000 € (15 hibridnih/1 električno subvencionisana vozila za domaćinstva; 5 hibridnih/9 električnih vozila za pravna lica/preduzetnike. Eko fond je subvencionisao nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema za privredu u iznosu od 88.404 € u saradnji sa UNDP, sa 5 subvencionisanih fotonaponskih sistema, uz očekivano smanjenje emisije CO2 na godišnjem nivou od 209 t. Ciljna vrijednost 2022: Podržano minimum 20 domaćinstava/Podržano minimum 10 privrednika/Potpisano</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma/Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond) Ključni partneri: Ministarstvo kapitalnih investicija, UNDP, Elektrotehnički fakultet</p>	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		<p>Sredstva koja su finansijskim planom bila predviđena za 2022.god. nijesu obezbijeđena u planiranom iznosu i samim tim nijesu ni realizovana. Sa Klimatskim fondom Slovenije jos uvijek nije potpisan Memorandum o saradnji pa samim tim sredstava nijesu realizovana.</p> <p>Novi rok: 2023-2024</p>	<p>500.000 € (300.000 €- finansijska podrška fizičkim licima i pravnim licima za investicije u energetske efikasnost; 200.000€- finansiranje projekata za EE u saobraćaju)</p> <p>100.000 € (fotosolarni paneli)</p> <p>100.000 € (Nastavak realizacije programa podrške za prelazak na zelena vozila)</p>	/	/	317.800 €	<p>Klimatski fond Slovenije</p> <p>UNDP</p> <p>Eko fond (Nacionalni budžet)</p>	<p>Planiranje projekata u budućem periodu zavisice od finansijskog plana koji ne može biti predviđen jer zavisi od efikasnosti naplate eko naknada, kao i sprovođenja javne aukcije za dodjelu emisionih kredita.</p> <p>Eko fond će u narednom periodu nastaviti sa sprovođenjem projektnih aktivnosti iz oblasti energetske efikasnosti u visini sredstava kojim bude raspolagao.</p>

	<p>minimum 20 ugovora o dodjeli subvencije za kupovinu električnih i hibridnih vozila.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Od strane Eko fonda realizovani su finansijski podsticaji za nabavku električnih i hibridnih vozila namijenjeni domaćinstvima, privredi i javnom sektoru. Kroz sprovedene javne konkurse subvencionisana nabavka električnih i hibridnih vozila u iznosu od 175.000€ (subvencionisano 54 vozila (14 električna /40 hibridi)/ Korisnici- 33 domaćinstva/ 13 privrednika i 1 preduzetnik/ 3 javni sektor. Eko fond je subvencionisao nabavku i ugradnju fotonaponskih sistema „On grid i off grid fotonaponski sistemi“ za privrednike i preduzetnike u iznosu od 142.800 €/9 subvencionisanih fotonaponskih sistema, uz očekivano smanjenje emisije CO2 na godišnjem nivou od 505 t.</p>									
<p>3.4.2. Saniranje i remedijacija deponija industrijskog otpada</p>	<p>IO 1: Riješena pitanja naslijeđenih deponija industrijskog otpada</p> <p>Polazna vrijednost 2020: Nastavljene aktivnosti na realizaciji projekta (izvezeno 92,16 t zauljanog otpada u Grčku) /na remedijaciji lokacije Flotaciono jalovište Gradac u 2020.g. završeno cca 23% radova)/na</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agencija za zaštitu životne sredine Ključni partneri:</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>U zavisnosti od odluke da li će se nastaviti pregovori sa Svjetskom bankom u vezi kreditnih zaduženja.</p>	<p>13.000.000 €</p>	<p>2.562.685,17 €</p>	<p>Nacionalni budžet (kredit Svjetske banke</p>	<p>Planiranje projekata u budućem periodu zavisice od dozvole za izvoz opasnog otpada koju obezbjeđuje izvođač radova kao i pregovora o jediničnim cijenama.</p>

	<p>remedijaciji deponije Maljevac završeno cca 82% radova /Kod lokacije KAP završene aktivnosti na geodetskom snimanju i geološko-geotehničkom snimanju lokacije bazena crvenog mulja i u toku je priprema tehničke dokumentacije za bazene crvenog mulja i deponiju čvrstog otpada.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: Nastavljeno je sa izvozom grita sa lokacije brodogradilišta Bijela po obezbjeđenju neophodnih dozvola za izvoz otpada, sa planom da se poslednje količine grita izvezu početkom 2022.g./Završeni radovi na remedijaciji flotacionog jalovišta „Gradac“ i na deponiji pepela i šljake „Maljevac“.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Završetak radova na remedijaciji lokacije Jadranskog brodogradilišta Bijela</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Poslednje količine grita izvezene su početkom februara 2022.g., kao i 7.500 t kontaminiranog zemljišta. Za deponiju čvrstog otpada KAP-a, pripremljena je tehnička dokumentacija (završen Glavni projekat remedijacije, odobren od strane revidenta, kao i Elaborati procjene uticaja na životnu sredinu i društvo</p>	Svjetska banka								
--	--	----------------	--	--	--	--	--	--	--	--

	odobreni od strane Svjetske banke i nacionalne institucije. Za bazene crvenog mulja, završeni Glavni projekat remedijacije, odobren od strane revidenta, kao i Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo odobren od strane Svjetske banke i i Agencije za zaštitu životne sredine.								
3.4.3. Ekološki prihvatljivo zbrinjavanje otpada koji sadrži PCB ⁸⁰	<p>IO 1: Riješeno pitanje trajnog zbrinjavanja otpada koji sadrži PCB</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Završen ugovoreni posao dekontaminacije opreme sa niskim stepenom kontaminacije, uz 80 t dekontaminirano i vraćeno vlasniku na dalju upotrebu. U pogledu trajnog odlaganja visoko kontaminirane PCB opreme, ulja i otpada, odloženo je 224,76 t. Ukupna količina PCB opreme i otpada koji je zbrinut ovim aktivnostima je oko 305 tona. Sa količinama iz 2021.g., ukupno je 553 t, odnosno 85% PCB opreme i otpada identifikovanog u zemlji, zbrinuto na ekološki prihvatljiv način, a rizik od izlaganja ovoj opasnoj hemikaliji je značajno smanjen.</p>	Vodeća institucija: Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Ključni partneri: UNDP, GEF	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		492.489 € ⁸¹	1.362.393,00 € ⁸²	Donatori-Globalni fond za životnu sredinu (GEF)	Za preostale količine PCB otpada (koje su trenutno u upotrebi) treba obezbijediti sredstva iz donacija/međunarodnih finansijskih organizacija

⁸⁰ Projekat "Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom koji sadrži polihlorovane bifenile (PCB) u Crnoj Gori" (GEF) se završio 31. decembra 2022. godine.

⁸¹ Konvertovanje valute – 500.000 USD u 410.408 EUR, i 600.000 USD u 492.489 EUR, na dan 31. Decembar 2022. godine.

⁸² 1\$ = 1.0666 € na 31.12.2022. po kursu CBCG

	<p>Ciljna vrijednost 2022: Ukloniti i trajno zbrinuti minimum 300 t kontaminiranog zemljišta i konzervirati kontaminiranu lokaciju oko skladišta PCB-a u KAP-u.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Oko 640 tona PCB otpada i opreme identificovano/475 t PCB otpada i opreme uklonjeno i trajno zbrinuto/ 80 t PCB transformatora dekontaminirano i vraćeno u upotrebu/ 1.050 t PCB kontaminiranog zemljišta uklonjeno. Jedno skladište rekonstruisano na način da zadovoljava uslove za skladištenje opasnih hemikalija/preko 70 učesnika na radionicama i studijskim posjetama. Konzervirana kontaminirana lokacija oko skladišta PCB-a u KAP-u.</p>									
<p>3.4.4. Implementacija programskih aktivnosti za razvoj cirkularne ekonomije</p>	<p>IO 1: Broj podržanih preduzeća</p> <p>Polazna vrijednost 2021: 1 preduzeće</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 20 preduzeća</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 0</p> <p>IO 2: Vrijednost odobrene podrške</p> <p>Polazna vrijednost 2021: 4.628,40€</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 200.000 €</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>Nedovoljna zainteresovanost MMSP i prepoznavanje značaja i obaveza poslovanja po principima cirkularne ekonomije uslovile su slab odziv. Imajući u vidu da je krajem 2022.g. donešena nacionalna Strategija</p>	<p>200.000 €</p>	<p>/</p>	<p>Nacionalni budžet</p>	<p>Potrebno raditi na podizanju svijesti javnosti o ovoj značajnoj temi, kao i na što jačoj promociji kako bi preduzeća iskoristila pomoć koja je dostupna za MMSP u segmentu uvođenja cirkularnog održivog poslovanja</p>

	Ostvarena vrijednost 2022: 0						cirkularne tranzicije do 2030, radiće se na promociji i unapređenju svijesti javnosti, prije svega MMSP preduzeća o cirkularnoj ekonomiji i benefitima iste. Novi rok realizacije IV Q.			
Operativni cilj 3.5. Podrška diverzifikaciji ponude industrijskog sektora u regionalnom kontekstu										
Indikator učinka Broj podržanih manifestacija kroz različite programe podsticanja razvoja preduzetništva u ruralnim sredinama		Polazna vrijednost 2020/2021 138 manifestacija (2020) Kumulativno 2019-2020 broj manifestacija je 550				286 manifestacija (2021)		Ciljna vrijednost 2022 Povećanje za 10% u odnosu na 2020.		Ostvarena vrijednost 2022: 411 manifestacija - Povećanje od 297%
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.5.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
3.5.1. Stvoriti uslove za diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama kroz realizaciju programa podrške (MIDAS projekat, IPARD II program 2014-2020)	IO 1: Broj podržanih projekata Polazna vrijednost 2021: Javni poziv za Mjeru 7 „Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima“ je raspisan tokom 2021.g. Po Javnom pozivu je pristiglo 102 zahtjeva za podršku. Ciljna vrijednost 2022: 30 Ostvarena vrijednost 2022: Realizovana je administrativna i terenska kontrola za 102 prijave. Od ukupno pristiglih 24 zahtjeva su ocijenjena pozitivno, u ukupnom iznosu investicije 2,26 mil € (bez	Vodeće institucije: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Ključni partner: MERT, NTO, Poslovne asocijacije	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Kako Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede još uvijek nije dobilo potpunu akreditaciju za implementaciju Mjere 7 „Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima“, predmeti koji su prošli administrativnu i terensku	1.200.000 € (300.000 € NB; 900.000 € IPARD)		Nacionalni budžet: 25% IPARD fond: 75%	Realizacija mjere se nastavlja u toku 2023.g. u skladu sa utvrđenim procedurama. Posticanju uslova pristupiće se potpisivanju ugovora o podršci, te realizaciji investicije. Preporučuje se da MPŠV po sticanju uslova (potpune akreditacije Mjere 7) pristupi potpisivanju Ugovora o podršci, čime bi se stvorila mogućnost za realizaciju investicija i

	PDV-a), dok bi podrška iznosila 1,47 mil. €, od čega 1,1 mil. Eura EU podrške.					komisiju još uvijek nisu ugovoreni. Potpuna akreditacija i ugovaranje investicija se očekuje za prvi kvartal 2023.g.				povlačenje raspoloživih sredstava.
3.5.2. Program podsticajnih mjera u oblasti turizma	<p>IO 1: Ukupan broj manifestacija u organizaciji LTO (MER, Realizacija Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma Polazna vrijednost 2021: 286 manifestacija Ciljna vrijednost 2022: do 5% više u odnosu na 2021. godinu Ostvarena vrijednost 2022: 411 manifestacija (znacajno je naglasiti povećan kvalitet manifestacija kao i da je veliki broj manifestacija organizovan kroz višednevni program, pa je i broj dana u godini za manifestacije daleko iznad broja navedenih manifestacija).</p> <p>IO 2: Broj projekata kojima su odobrena sredstva (MERT, Realizacija Programa podsticajnih mjera u oblasti turizma) Polazna vrijednost 2021: 67 projekata</p>	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma i NTO Ključni partneri: privreda, lokalne TO	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			250.000 € ⁸³	301.060 €	Nacionalni budžet	Slijedi nastavak daljih kontinuiranih aktivnosti na definisanju i usvajanju Programa za 2023.g. do kraja I kvartala 2023.g..

⁸³ Opređjeljeni iznos za realizaciju u 2022.g je iznosio 400.000 €, koji podatak nije bio definisan u trenutku pravljenja plana za 2022. godinu.

	<p>Ciljna vrijednost 2022: do 5% više u odnosu na 2021.g.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 67 projekata (za Program podsticajnih mjera zaprimljeno je 100 zahtjeva, ali je nakon utvrđivanja ispunjenosti uslova samo 67 ispunilo uslove, što je uslovljeno načinom i kvalitetom podnešenih aplikacija).</p>								
<p>3.5.3. Diverzifikacija turističke ponude na Sjeveru Crne Gore</p>	<p>IO 1: Iznos opredijeljenih sredstava za finansiranje obnove postojećih i stvaranja infrastrukture na novim lokacijama namijenjenim za skijališta</p> <p>Polazna vrijednost 2021: 8.682.446.67 €</p> <p>Tokom 2021.g. su na svim skijalištima preko UJR izvođeni radovi. Najintenzivniji radovi su izvođeni na izgradnji žičare K7 u sklopu Ski centra "Kolašin 1600".</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: n/a</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 9.604.045,05 €</p> <p>Tokom 2022.g. su na svim skijalištima, osim skijališta na Durmitoru, preko UKP izvođeni radovi. Najintenzivniji radovi su izvođeni na izgradnji žičare K7 i pratećih ski staza u sklopu Ski centra "Kolašin</p>	<p>Vodeće institucije: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma</p> <p>Ključni partneri: Uprava javnih radova, DOO " Skijališta Crne Gore", Investiciono razvojni fond Crne Gore, privatni investitori</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>	<p>U toku (kontinuirano na višegodišnjoj aktivnosti)</p>	<p>n/a⁸⁴</p>	<p>9.604.045,05 €</p>	<p>Nacionalni budžet (Kapitalni budžet)</p>	<p>Nastaviće se aktivnosti i radovi na postojećim i lokacijama budućih skijališta, uz nešto bržu dinamiku radova.</p>

⁸⁴ 13.504.790,48 € nije bilo definisano u trenutku pravljenja plana za 2022. godinu.

	1600" i Žičara K7 je stavljena u funkciju u februaru 2022.g.									
3.5.4. Razvoj kreativnih industrija-realizacija Programa "Kreativna Crna Gora: Identitet, imidž, promocija"	IO 1: Broj podržanih preduzeća u oblasti kreativnih industrija Polazna vrijednost 2021: 0 Ciljna vrijednost 2022: 10 projekata Ostvarena vrijednost 2022: 33 projekata i programa/172.367,00€	Vodeća institucija: Ministarstvo kulture i medija	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			100.000,00 €	172.367,00 €	Nacionalni budžet	Diverzifikovati izvore finansiranja kroz saradnju sa drugim organima uprave i međunarodnim fondovima: Creative Europe Programme i Unesco IFCD
Operativni cilj 3.6. Podsticanje digitalne transformacije preduzeća										
Indikator učinka Indeks onlajn usluga (OSI) ⁸⁵	Polazna vrijednost 2020/2021					Ciljna vrijednost 2022 Povećanje za 10%		Ostvarena vrijednost 2022: 0,55 Indeks on-line usluga u 2022. (EGDI Index 2022.)		
	0,54 Indeks on-line usluga u 2020. (EGDI Index 2020.)		n/a-istraživanje se radi na dvogodišnjem nivou							
Indikator učinka Procenat obezbjeđivanja usluga putem Web sajta preduzeća ⁸⁶	Polazna vrijednost 2020/2021					Ciljna vrijednost 2022 Procenat preduzeća koja imaju Web sajt povećan za 3%		Ostvarena vrijednost 2022: 85% preduzeća posjeduju Web site (74,5% dostupan katalog/cjenovnik i 65% linkovi ili refence na društvenim mrežama 2022) ⁸⁷		
	84,5% kompanija koje imaju Web sajt (72,3% dostupan katalog/cjenovnik i 61,7% linkovi ili refence na društvenim mrežama 2020) ⁸⁸		84,6% kompanija koje imaju Web sajt (73% dostupan katalog/cjenovnik i 62,5% linkovi ili refence na društvenim mrežama 2021) ⁸⁹							
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 3.6.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
3.6.1. Promocija i obezbjeđenje savjetodavne podrške za unapređenje biznisa primjenom digitalizacije	IO 1: Broj održanih događaja/učesnika Polazna vrijednost 2021: 2/28 (UPCG); 5 događaja /108 učesnika (Odbor PKCG za ICT) Ciljna vrijednost 2022: 4 događaja/80 učesnika (Odbor UPCG za digitalnu	Vodeća institucija: PKCG, UPCG	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.			2.100 €	4.200 €	Privatni sektor (PKCG)	Tokom 2023. godine očekuje se početak realizacije projekta Moja eKomora koja podrazumjeva digitalnu transformacija poslovanja Privredne komore, krajnji

⁸⁵ EGDI Kompozitni indeks <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/114-Montenegro>

⁸⁶ Uslijed metodološke promjene u izvještavanju indikatora kod upotrebe IKT u preduzećima, napravljena je izmjena kod prvobitno definisanog indikatora učinka za praćenje ostvarenosti operativnog cilja, i naveden novi u skladu sa raspoloživim podacima.

⁸⁷ <https://monstat.org/uploads/files/ICT/2022ent/Saop%C5%A1tenje%202022%20Preduzeca.pdf>

⁸⁸ <https://www.monstat.org/uploads/files/ICT/Uпотреба%20IKT%20u%20preduzecima%202020.pdf>

⁸⁹ <https://monstat.org/uploads/files/ICT/2021ent/Uпотреба%20IKT%20u%20preduzecima%202021.pdf>

	<p>tranformaciju); 7 događaja/210 učesnika (Odbor PKCG za ICT)</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 14/562 PKCG; UPCG: 1 događaj/panel za digitalnu transformaciju (hibridni format) uz učešće 10 preduzeća iz CG. UPCG je bila poslovni partner HGK - Županijske komore Otočac u organizaciji međunarodne konferencije u Otočcu, Hrvatska.</p>									<p>korisnici biće zaposleni u PKCG, članice PKCG- poslovni subjekti i pridruženi partneri, međunarodni partneri i javna uprava.</p>
<p>3.6.2. Program podrške za digitalnu transformaciju preduzeća</p>	<p>IO1: Broj podržanih preduzeća Polazna vrijednost 2021: 16 preduzeća Ciljna vrijednost 2022: 50 preduzeća Ostvarena vrijednost 2022: 36</p> <p>IO2: Vrijednost dodijeljenih grantova Polazna vrijednost 2021: 95,844.42€ Ciljna vrijednost 2022: 400.000 € Ostvarena vrijednost 2022: 215.951,94€ (dodijeljeno ženama vlasnicama 19 preduzeća u iznosu od 84.379,94 €)</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partneri: preduzeća, startapovi</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>400.000 €</p>	<p>215.951,94€</p>	<p>Nacionalni budžet</p>	<p>Nastaviti sa Programskom linijom, uz unapređenje uslova i podrške.</p>	
<p>3.6.3. Analiza stepena digitalizacije crnogorske privrede</p>	<p>IO 1: Izrađen dokument Polazna vrijednost 2021: Anketirano 100 preduzeća na temu digitalizacije i donijete preporuke (stepen korišćenja ICT) PKCG Ciljna vrijednost 2022: Anketirano 1000 preduzeća</p>	<p>Vodeća institucija: PKCG</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>/</p>		<p>/</p>	<p>Odbor ICT u PKCG će i tokom 2023.godine aktivno učestvovati u promociji vrijednosti uvođenja digitalizacije u MMSP kroz realizaciju</p>	

	na temu digitalizacije (stepen korišćenja ICT) Ostvarena vrijednost 2022: Anketirano 100 preduzeća na temu digitalizacije i donijete preporuke (stepen korišćenja ICT) PKCG					posljedica uticaja COVID. Tokom 2023. planiran je obilazak firmi i nastavak anketiranja.				projekta Moja eKomora
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------------------

STRATEŠKI CILJ 4. UNAPREĐENJE PRISTUPA TRŽIŠTU

Operativni cilj 4.1. Pojednostavljenje trgovinskih procedura i smanjenje tehničkih barijera trgovine

Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:			
Prosječno vrijeme izvoza robe u drumskom saobraćaju (h) ⁹⁰		6h i 55 minuta ⁹²		Mjerenje vremena je sprovedeno krajem 2021.g. Izrada Studije mjerenja vremena (2022.)		Smanjiti vrijeme potrebno za sprovođenje procedura za izvoz za najmanje 10% ⁹¹	6h i 13 minuta			
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020				Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:			
Procenat elektronskih carinskih deklaracija koje podnose imao ci oodobrenja za pojednostavljene postupke na osnovu knjigovodstvenog upisa ⁹³		4.95%		4,28%		10%	3,80%			
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:			
Global Enabling Trade Index, rangiranje, WEF		Posljednji raspoloživi podaci za 2016. godinu - 62. mjesto/136 zemalja ⁹⁴		n/a		60. mjesto	n/a			
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022	Ostvarena vrijednost 2022:			
World Bank Trade Logistics Index, rangiranje		Posljednji raspoloživi podaci za 2018. godinu - 77. mjesto/160 zemalja ⁹⁵		n/a		75. mjesto	n/a			
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 4.1.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
4.1.1.	IO 1: Broj privrednika sa statusom OPS	Vodeća institucija:	I kvartal 2022.	IV kvartal	AAA		/	/	/	Nastaviti aktivnosti na upoznavanju

⁹⁰ Prosječno vrijeme izvoza robe u drumskom saobraćaju se odnosi na vrijeme koje protekne od početka izvoznog postupka kod CI Terminal Podgorica do istupa robe na CI Dobrakovo.

⁹¹ Procenti se odnose na početnu vrijednost iz 2020.godine.

⁹² Podaci dobijeni iz carinsko-informacionog sistema Uprave prihoda i carina.

⁹³ Usljed metodološke promjene u izvještavanju, izmijenjen je prvobitno definisani indikator učinka za praćenje ostvarenosti OC, koji prikazuje % podnošenja elektronskih carinskih deklaracija u odnosu na ukupan broj podnijetih carinskih deklaracija.

⁹⁴ http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2016_report.pdf

⁹⁵ <https://ipi.worldbank.org/about>

Implementiranje procedura pojednostavljenog i ubrzanog puštanja roba kroz Implementaciju programa ovlaštenih privrednih subjekata (OPS) ⁹⁶	<p>Polazna vrijednost 2021: Jednom novom privrednom subjektu dodijeljen AEO status za carinska pojednostavljenja i sigurnost i zaštitu u skladu sa najvišim standardima u oblasti saradnje i partnerstva između carine i biznis zajednice.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 1novi privredni subjekat</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 1 privredni subjekat podnio zahtjev za dobijanje statusa AEO</p>	Ministarstvo finansija/Uprava prihoda i carina Ključni partneri: Privredna komora		2022.						privrednih subjekata sa pogodnostima koje pruža status AEO, a to je prije svega sigurnost i zaštita u samom poslovanju i brže sprovođenje procedura, kao i benefite carine koji se odnose na smanjen obim kontrole i ljudskih resursa koji rade na tim poslovima.
4.1.2. Uspostavljanje Novog komjuterizovanog tranzitnog sistema (NCTS) ⁹⁷	<p>IO 1: Obezbeđivanje preduslova za punu implementaciju NCTS-a</p> <p>Polazna vrijednost 2021: Odložena nacionalna primjena za 2022.godinu</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: CG pristupila Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Realizacija ugovora za implementaciju NCTS-a i ugovora za podršku pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom je završena u decembru 2022. godine i u toku je usaglašavanje finalnih</p>	Vodeća institucija: Uprava prihoda i carina Ključni partneri: Ministarstvo finansija	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Pilot primjena za implementaciju NCTS-a započeta 16.05.2022. godine, dok je nacionalna primjena i puna implementacija NCTS-a odložena za 2023.godine	11.920,00€ 107.280,00€ (Ugovor za podršku pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom)	476.800,00 € (Ugovor za podršku pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom)	IPA fondovi (429.120,00 €) i Nacionalni Budžet (MF) (47.680,00 €) (Ugovor za podršku pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom) IPA fondovi	Slijedi okončanje tenderskog postupka za nadogradnju i uspostavljanje NCTS. Sredstva su planirana za period od 6 mjeseci od dana potpisivanja ugovora za održavanje i nadogradnju aplikativnog softvera u NCTS sistemu Nakon pilot primjene, aplikacija će se primjenjivati na nacionalnom nivou.

⁹⁶ Implementacija mjera za olakšanje trgovine definisanih STO Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA Dodatnim protokolom 5 (PER).

⁹⁷ Implementacija mjera za olakšanje trgovine definisanih STO Sporazumom o trgovinskim olakšicama i CEFTA Dodatnim protokolom 5 (PER).

	izvještaja nakon čega slijede završna plaćanja. U toku je pilot primjena, od 16.05.2022. godine, dok je nacionalna primjena NCTS-a odložena za 2023.g, Izmijenjeni su Carinski zakon, kao i Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu podnošenja carinske deklaracije i drugih obrazaca koji se upotrebljavaju u carinskom postupku, kako bi bili u skladu sa EU zakonodavstvom za NCTS.					127.725,00€ 1.149.525,00€ (Ugovor za implementaciju NCTS-a) ⁹⁸	1.516.375,00 € (Ugovor za implementaciju u NCTS-a)	(1.364.737,5 €) i Budžet (MF) (151.637,5 €) (Ugovor za implementaciju NCTS-a)	
4.1.3. Implementacija programskih aktivnosti za uvođenje međunarodnih standarda	IO 1: Broj podržanih preduzeća Polazna vrijednost 2021: 34 Ciljna vrijednost 2022: 70 preduzeća Ostvarena vrijednost 2022: 75 IO 2: Vrijednost finansijske podrške Polazna vrijednost 2020: 493.362,50 € Ostvarena vrijednost 2021: 114.785,00 € Ciljna vrijednost 2022: 250.000 € Ostvarena vrijednost 2022: 225.415,00€ (dodijeljeno ženama vlasnicama 17 preduzeća 48.880,00€)	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partneri: Akreditaciono tijelo Crne Gore, Institut za standardizaciju	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		250.000,00 €	225.415,00€	Nacionalni budžet	Aktivnost nije planirana za realizaciju za 2023. godinu

⁹⁸ Iznosi navedeni u koloni su planirani kao indikativni u AP 2021-2022, dok su realni iznosi za 2022.g. 596.000 € (Ugovor za podršku pristupanju Konvenciji o zajedničkom tranzitnom postupku i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom) i 2.350.000 € (Ugovor za implementaciju NCTS-a)

<p>4.1.4. Podsticati uvođenje i sertifikaciju sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane, kao i uključivanje poljoprivrednih proizvođača u registrovane šeme kvaliteta (Agrobudžet)</p>	<p>IO 1: Broj podržanih proizvođača za sisteme upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane Polazna vrijednost 2021: 10 Ciljna vrijednost 2022: 6 Ostvarena vrijednost 2022: 8 proizvođača</p> <p>IO 2: Broj podržanih proizvođačkih grupa uključenih u šeme kvaliteta Polazna vrijednost 2021: 1 Ciljna vrijednost 2022: 2 Ostvarena vrijednost 2022: 2</p> <p>IO 3: Broj podržanih analiza kvaliteta proizvoda Polazna vrijednost 2021: 33 Ciljna vrijednost 2022: 150 Ostvarena vrijednost 2022: 100</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p> <p>Ključni partneri: Monteorganica, Poslovne asocijacije</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>Realizacija aktivnosti je uslovljena tražnjom od strane proizvođača i pored raspoloživosti sredstava za finansiranje.</p>	<p>160.000 €</p>	<p>10.000€</p> <p>10.000€</p> <p>4.800€</p>	<p>Nacionalni budžet</p>	<p>U narednom periodu će se nastaviti sa promocijom mjere i radom sa potencijalnim korisnicima kako bi se na što efikasniji način utrošila opredijeljena sredstva.</p>
<p>4.1.5. Realizovati aktivnosti na planu FSC sertifikacije gazdovanja šumama</p>	<p>IO 1: Površina sertifikovanih šuma Polazna vrijednost 2021: Aktivnost nije realizovana jer nije došlo do reorganizacije Uprave za šume u DOO. Ciljna vrijednost 2022: Uspostavljen FSC u crnogorskim šumama. Ostvarena vrijednost 2022: Aktivnost nije realizovana jer nije izvršena reorganizacija Uprave za šume u DOO.</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p> <p>Ključni partner: Uprava za šume</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>Aktivnost je prolongirana iz prethodnog perioda i ista nije realizovana ni u 2022.g. jer nije došlo do reorganizacije Uprave za šume u DOO, kao pravnog lica koje može biti nosilac FSC sertifikata.</p>	<p>/</p>		<p>Nacionalni budžet</p>	<p>Izvršiti planiranu reorganizaciju načina gazdovanja šumama. Nakon reorganizacije Uprava za šume u DOO u vlasništvu države tokom 2023. godine, može se pristupiti uvođenju FSC sertifikata u šumama.</p>
<p>4.1.6. Razvoj informacionog sistema u šumarstvu</p>	<p>IO 1: Primjena novog informacionog sistema u oblasti šumarstva Polazna vrijednost 2021: Izrada projektne dokumentacije i tehničke specifikacije za šumarski</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</p> <p>Ključni partner:</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>Sredstva za realizaciju su odobrena od Evropske komisije u IV kvartalu 2022. godine usljed</p>	<p>400.000 €</p>	<p>/</p>	<p>IPA</p>	<p>Planirano je raspisivanje tendera u II kvartalu 2023. godine.</p>

	<p>sektor (MPŠV i Uprava za šume) koja je upućena EK na odobrenje kako bi se započelo sa realizacijom.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: Implementacija nadograđenog ŠIS-a, i njegova povezanost sa svim područnim jedinicama Uprave za šume i ministarstva.</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: Nerealizovana aktivnost usljed kašnjenja u realizaciji procedure odobravanja projektnih sredstava.</p>	Uprava za šume				čega je realizacija aktivnosti prolongirana za 2023.g.				
<p>4.1.7. Obezbjedenje savjetodavne podrške preduzećima na polju kodifikacije sa ciljem stvaranja preduslova za učešće na NATO tržištu</p>	<p>IO: Broj kompanija koje su dobile NCAE (NATO entitetski kod) i koje su upoznate sa procedurama kodifikacije kao i uvećanje broja kodifikovanih proizvoda crnogorskih proizvođača i njihov upis u NMRCL - NATO master katalog referenci za logistiku.</p> <p>Polazna vrijednost 2021: 17 novih kompanija i 69 novih proizvoda</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 27 novih kompanija i 31 novih proizvoda</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 26 novih kompanija i 21 novi proizvod</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo odbrane</p> <p>Ključni partneri: Privredni subjekti/privredne asocijacije</p>	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		/		U okviru redovnih poslovnih aktivnosti – nije potrebno dodatno finansiranje .	Kako se savjetodavna podrška preduzećima može realizovati u vidu direktne podrške ili u vidu održavanja informativnih sastanaka (okruglih stolova) sa predstavnicima više preduzeća, (na kojima se prezentuju benefiti NATO tržišta i objašnjavaju se procedure koje se moraju ispoštovati tokom postupaka kodifikacije), preporuka za budući period je organizovanje okruglih stolova u saradnji sa privrednim asocijacijama.	
Operativni cilj 4.2. Unapređenje povezivanja u klustere i međunarodne lance vrijednosti										
Indikator učinka		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		

Broj uspostavljenih vertikalnih klastera					1			/		
/					/					
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 4.2.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
4.2.1. Priprema i donošenje Programa razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2022-2024 i započete aktivnosti na implementaciji	IO 1: Kreiran Program Polazna vrijednost 2020: / Ostvarena vrijednost 2021: Finalizovan je Program za razvoj klastera, kao novi strateški okvir, i kao takav inkorporiran u Operativni program za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024. godine. Ciljna vrijednost 2022: Implementacija programa Ostvarena vrijednost 2022: Aktivnost je odložena za 2023. godinu.	Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	I kvartal 2022.	IV kvartal 2022.		Aktivnosti implementacije programa podrške razvoju klastera je odložena za 2023. godinu zbog definisanja novog programskog okvira razvoja klastera u skladu sa potrebama tržišta.	/		UNDP	Kreirati novi programski okvir za razvoj klastera u Crnoj Gori uz angažovanje ekspertske podrške u definisanju i implementaciji aktivnosti podrške razvoju klastera.
Operativni cilj 4.3. Jačanje izvoznih performansi preduzeća										
Indikator učinka SME Policy index – Indeks Akta o MSP Integracija preduzeća u globalne lance vrijednosti, poddimenzija (10.2)		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
		2019. -3,09 ¹⁰⁰		n/a -istraživanje se sprovodi najmanje na dvogodišnjem nivou		3,3		SME Policy index -3,58 ⁹⁹		
Indikator učinka Broj preduzeća koja su uspostavila poslovnu saradnju		Polazna vrijednost 2020/2021				Ciljna vrijednost 2022		Ostvarena vrijednost 2022:		
		9 (kumulativno 2019-2020.g. - 32 preduzeća uspostavila saradnju)		15		Povećanje broja preduzeća za 20%		12		
Aktivnost koja utiče na realizaciju OC 4.3.	Indikator rezultata za period 2021-2022. godine	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije AAA	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja

⁹⁹ OECD SME Policy Index 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/development/sme-policy-index_24136883

¹⁰⁰ OECD SME Policy Index 2019, II kvartal 2021. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/g2g9fa9a-en.pdf?expires=1570609300&id=id&accname=guest&checksum=A1F5656ACC2C231456C1C9BD7A100FCE>

<p>4.3.1. Jačanje ekonomske diplomatije u funkciji uspostavljanja kontakata sa potencijalnim poslovnim partnerima i povećanje izvoza</p>	<p>IO 1: Broj primljenih i obrađenih zahtjeva za tržišnim informacijama Polazna vrijednost 2020: 37 Ostvarena vrijednost 2021: 94 Ciljna vrijednost 2022: 60 Ostvarena vrijednost 2022: 83 MVP</p> <p>IO 2: Broj prosljeđenih informacija o sajmovima, poslovnim forumima, privredno-turističkim skupovima u državi i inostranstvu s ciljem promocije Crne Gore. Polazna vrijednost 2020: 67 Ostvarena vrijednost 2021: 77 (MVP); 6 (UPCG) Ciljna vrijednost 2022: 70 MVP; 5 UPCG. Ostvarena vrijednost 2022: 99 (MVP); 9 (UPCG); MVP</p> <p>IO 3: Broj održanih prezentacija o investicionim potencijalima za strana DKP u Crnoj Gori Polazna vrijednost 2020: / Ostvarena vrijednost 2021: 13 Ciljna vrijednost 2022: 10 Ostvarena vrijednost 2022: 11 MVP, 10 (MIA)</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo vanjskih poslova Ključni partneri: MERT, PKCG, UPCG, Poslovna udruženja, Agencija za investicije Crne Gore, Počasni konzuli Crne Gore, crnogorska preduzeća, turističke organizacije</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>			<p>/</p>		<p>U okviru redovnih poslovnih aktivnosti – nije potrebno dodatno finansiranje .</p>	<p>Nastaviće se aktivnosti Agencije za investicije na planu kontinuiranog plasiranja informacija i prezentovanja materijala o investicionim potencijalima i programima Crne Gore za strane diplomatske predstavnike i trgovinske savjetnike u ambasadama akreditovanim u Podgorici. Takođe, u skladu sa Planom rada Agencije, planirane su posjete targetiranim tržištima u saradnji sa crnogorskim DKP-ima u inostranstvu, gdje će pored ostalog biti prezentovani i industrijski potencijali Crne Gore investitorima na targetiranim tržištima što će biti kvantifikovano kroz broj generisanih interesovanja sa tih tržišta.</p>
<p>4.3.2. Podsticati internacionalizacij u domaćih preduzeća kroz pružanje informacija, organizaciju</p>	<p>IO 1: Broj preduzeća kojima su pružene savjetodavne usluge Polazna vrijednost 2020: 174 preduzeća (MER) Ostvarena vrijednost 2021: 120</p>	<p>Vodeća institucija: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Ključni partner:</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>			<p>5.000 €</p> <p>16.935 €</p>	<p>5.000€</p> <p>16.935</p>	<p>COSME (SMP) EEN MERT</p>	<p>Intenziviranje aktivnosti EEN konzorcijuma se očekuju nakon potpisivanja Sporazuma SMP. Organizovanje poslovnih foruma sa</p>

<p>poslovnih susreta, sajmova, misije za razvoj kroz aktivnosti EEN mreže</p>	<p>Ciljna vrijednost 2022: 150 preduzeća (MERT) EEN</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 150 MERT</p> <p>IO 2: Broj događaja/poslovnih foruma i B2B sastanci</p> <p>Polazna vrijednost 2020: 12 (MER) + 8 poslovnih foruma (PKCG)</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: 7 + 13 (online) PKCG</p> <p>10 događaja/poslovnih foruma i B2B sastanaka (MER)</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 10 događaja/poslovnih foruma i B2B sastanaka (MER); 12 PKCG</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 10 (MERT); 9 poslovnih foruma PKCG</p> <p>IO 3: Broj preduzeća koja su uspostavila poslovnu saradnju</p> <p>Polazna vrijednost 2020: 3 (MER) + 6 preduzeća (PKCG)</p> <p>Ostvarena vrijednost 2021: 5 preduzeća (MER), 10 PKCG</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 5 preduzeća (MER); 12 PKCG</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 2 (MERT) 10 (PKCG)</p>	<p>Članovi EEN Konzorcijuma/PKCG</p>					<p>25.000 €</p>	<p>40.000 €</p>	<p>PKCG (privatni sektor)</p>	<p>partnerima iz zemalja regiona, članicama EU, kao i sa predstavnicima velikih ekonomija: SAD, Kine i Turske.</p>
<p>4.3.3. Promocija povećanja konkurentne sposobnosti domaćih proizvođača i usluga i</p>	<p>IO 1: Broj promotivnih događaja/broj učesnika</p> <p>Polazna vrijednost 2020: 2 promotivne aktivnosti PKCG</p>	<p>Vodeće institucije Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo poljoprivrede,</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>			<p>36.000 € PKCG</p>	<p>10.000€ MERT 40.000 € PKCG</p>	<p>Donacije Privatni sektor</p>	<p>Tokom 2023.g. nastaviće se sa realizacijom aktivnosti koje se odnose na resertifikaciju postojećih nosilaca</p>

<p>organizacija sajmovi i promotivnih aktivnosti</p>	<p>Ostvarena vrijednost 2021: Promotivne aktivnosti PKCG - 1 događaj/42 učesnika Ciljna vrijednost 2022: PKCG - 4 događaja/120 učesnika</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: promotivne aktivnosti PKCG - 4 događaja/90 učesnika; 5 događaja (MERT) / 125 učesnika</p> <p>IO 2: Organizacija učešća privrede na događajima/sajmovima Polazna vrijednost 2020: PKCG - posjete na 6 sajmovi u Turskoj i predavljanje na online sajmu Kina. Ostvarena vrijednost 2021: 6 sajmovi (PKCG) Ciljna vrijednost 2022: 10 sajmovi (PKCG) Ostvarena vrijednost 2022: 12 sajmovi (PKCG);3 (MERT)</p>	<p>šumarstva i vodoprivrede, PKCG, IRFCG</p> <p>Vodeća institucija: PKCG</p>					<p>60.000 € PKCG</p>	<p>80.000 € PKCG</p>		<p>žiga, širenje kruga/povećanje broja malih i srednjih preduzeća, nosilaca žiga; promociju preduzeća nosilaca žiga;Promocija projekta Dobro iz Crne Gore Programom sajamskih aktivnosti u 2023., PKCG planira organizaciju nastupa na zakupljenom štandu i posjetu privrednih delegacija sajmovima u oblasti građevinarstva , poljoprivrede, agrobiznisa, trgovine</p>
<p>4.3.4. Programska linija za internacionalizaciju za 2022. godinu</p>	<p>IO 1: Broj preduzeća podržanih kroz grantove/vrijednost podrške kroz grantove</p> <p>Polazna vrijednost 2022: Programska linija je počela sa realizacijom u 2022.</p> <p>Ciljna vrijednost 2022: 10 /50.000€</p> <p>Ostvarena vrijednost 2022: 9 preduzeća/16.248,63 € (dodijeljeno ženi vlasnici jendog preduzeća iznos od 1.000,00€)</p>	<p>Vodeće institucije: Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma</p>	<p>I kvartal 2022.</p>	<p>IV kvartal 2022.</p>		<p>/</p>	<p>16.248,63€</p>	<p>Nacionalni budžet</p>	<p>Program za internacionalizaciju će se nastaviti i u 2023.g. uz finansijsku podršku u većem obimu.</p>	

IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA

Sa aspekta prepreka i identifikovanih izazova za rast konkurentnosti industrije i analize ostvarenog rezultata realizacije Akcionog plana Industrijske politike za 2022.godinu, kao i ostvarenja dostupnih indikatora učinka, utvrđene su ključne preporuke za definisanje i realizaciju mjera na nivou strateških ciljeva, sa akcentom na aktivnosti koje se nijesu realizovale u 2022.godini u planiranom obimu ili je pak došlo do njihovog prolongiranja za 2023.g. Ujedno, na liniji utvrđenih prioriteta iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2023.godinu od izuzetnog je značaja da se razvojni programi i aktivnosti efikasno implementiraju od strane svih uključenih institucija na nivou Koordinacionog tijela za Industrijsku politiku, uz dodatni fokus na jačoj sinergiji Industrijske politike sa S3 strategijom putem realizacije započetih i kreiranja novih mehanizama podrške modernizaciji industrije i realizaciji aktivnosti na liniji prioriteta pametne specijalizacije.

U kontekstu navedenog, slijede ključne preporuke kao odgovor na identifikovane izazove, sa akcentom na aktivnosti čija je realizacije u kašnjenju ili se odvija sporijom dinamikom od planirane uz potrebu identifikovanja i usmjeravanja aktivnosti i sredstava kao podrške segmentu orodnjavanja i procjene uticaja na životnu sredinu, a što će se posebno adresirati u okviru Akcionog plana za 2023. godinu.

Na nivou prvog strateškog cilja **Unapređenje infrastrukture i poslovnog ambijenta za efikasniji industrijski razvoj (SC 1)**, kod **OC 1.1. Unapređenje i dalji razvoj energetske i saobraćajne infrastrukture** potrebno je dinamiziranje aktivnosti revitalizacije i unapređenja i dalji razvoj energetske i saobraćajne infrastrukture, uz ubrzanje završetka rekonstrukcije i modernizacije postojećih kapaciteta kroz intenziviranje aktivnosti sa kojima se kasni u odnosu na definisani plan iz 2022.g. Naročito je neophodno stvaranje daljih uslova za izgradnju novih energetskih kapaciteta koji će obezbijediti povećanje ukupne proizvodnje električne energije i veći udio obnovljivih izvora energije i u tom smislu preporučuje se da se u saradnji MKI i MEPPU ubrzaju aktivnosti na izradi i usvajanju planske dokumentacije kao preduslova za realizaciju planiranih investicija za OIE.

Iz ugla potrebe **Unapređenja ICT infrastrukture (OC 1.2.)** a kroz prizmu intenziteta i kompleksnosti sajber napada kojem je u drugoj polovini 2022.g. bila izložena Vladina informatička infrastruktura i informaciono-komunikaciona mreža, što je uzrokovalo prekid rada ključnih informacionih sistema neophodnih za nesmetano funkcionisanje javne uprave i servisa za privredu, u cilju što boljeg i efikasnijeg odgovora na potencijalne slične incidentne situacije, neophodno je u koordinaciji MJU razvijati kapacitete sajber odbrane, a strateški i zakonodavni okvir unapređivati. Na planu daljeg unapređenja ICT infrastrukture za rast konkurentnosti preduzeća potrebno je nastaviti aktivnosti u cilju pospješivanja razvoja nacionalne broadband mreže nove generacije, izradi i donošenju Nacionalnog plana razvoja širokopoljnih mreža za širokopoljasi pristup internetu od strane MERT.

U pogledu aktivnosti na nivou **OC 1.3. Podsticanje održivog upravljanja sirovinom**, u segmentu rudarske djelatnosti akcentat je na zaključivanju novih ugovora u oblasti koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina (MKI), na liniji principa održivog upravljanja resursima u cilju proširenja proizvodne i izvozne baze i stvaranja preduslova za dalji razvoj rudarske djelatnosti kao baze za ostale grane industrije. Dodatno, za unapređenje ponude drvene sirovine i njene bolje dostupnosti za drvoprerađivače, kroz aktivnosti MPŠV potrebno je aktivnosti objave Javnog poziva za korišćenje šuma i ugovaranje poslova na izradi Programa gazdovanja šumama realizovati u prvom kvartalu kako bi se omogućila pravovremena realizacija planiranih aktivnosti.

U dijelu **OC 1.4. Razvoj ljudskog kapitala kroz obrazovanje i sticanje vještina za konkurentnost industrije u skladu sa potrebama tržišta rada**, preporuka je da MP realizuje aktivnosti na planu izrade standarda zanimanja i kvalifikacija, kao obrazovnih programa stručnog obrazovanja u skladu sa potrebama industrije. Posebna preporuka se odnosi na intenziviranje implementacije dualnog obrazovanja i praktične nastave. Takođe, preporučuje se da poslovna udruženja (PKCG, UPCG, MBA) obezbijede pružanje usluga informisanja, savjetovanja, promocije, obuka, organizacije sajмова i događaja u skladu sa potrebama privrede i kako bi se dodatno unaprijedila saradnja privrede i obrazovnih institucija u cilju kreiranja konkurentne radne snage na tržištu rada. MERT treba da nastavi sa implementacijom programskih aktivnosti podrške daljem razvoju preduzetništva, žena, mladih i zanatlija.

Na planu daljeg Unapređenja regulatornog okvira i poslovnog ambijenta (OC 1.5.), neophodno je od strane MJU u kontinuitetu unapređivati informacijski sistem za elektronsko plaćanje administrativnih taksi i omogućiti građanima/privredi što veći broj usluga za elektronsko plaćanje. U dijelu elektronske registracije preduzeća kojom će se omogućiti da se cjelokupni proces osnivanja, od rezervacije imena do momenta kada preduzeće može da obavlja pravne radnje, odvija elektronski i time učini efikasnijim, u cilju početka implementacije potpune elektronske registracije, ubrzati aktivnosti od strane MF/UPiC/MERT za donošenje novog Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata čime se obezbjeđuje dodatna pravna sigurnost u pogledu postupka registracije privrednih i drugih subjekata. Od strane MEPPU uspostaviti potpunu implementaciju informacionog sistema i uspostavljanje GIS portala, odnosno e-poslovanje koje treba da doprinese stvaranju boljeg poslovnog okruženja i veću interakciju između državnih/lokalnih organa, fizičkih lica i pravnih lica.

U okviru drugog strateškog cilja **Unapređenje investicija i finansija za modernizaciju industrije (SC 2)**, na planu **OC 2.1. Unapređenje pristupa finansiranju za konkurentna i inovativna preduzeća**, potrebno je obezbijediti povoljnu finansijsku podršku IRFCG u vidu kredita i faktoringa i garancija i istu usmjeriti ka iskazanoj tražnji i stanju na tržištu kredita, a u skladu sa izvorima finansiranja po osnovu aranžmana sa međunarodnim finansijskim institucijama. Preporuka je da Program grantova za samozapošljavanje ZZCG koji je bio finansiran sredstvima IPA, uspostavi na održiv način i uz finansiranje iz Budžeta kao redovna mjera politike zapošljavanja. Preporučuje se da MERT nastavi dobru praksu u realizaciji programskih linija koje odgovaraju potrebama mladih, žena i zanatlija, i potrebama preduzeća za nabavkom opreme.

U dijelu **OC 2.2. Kreiranje regulatornog okvira i implementacija novih finansijskih instrumenata** preporučuje se da IRFCG realizuje COSME garantni aranžman u skladu sa ranijom dobrom praksom, kao i da, u saradnji sa MERT, promoviše instrument ulaganja u rizični kapital za start up preduzeća.

U segmentu **OC 2.3. Podsticanje investicija u modernizaciju prerađivačke industrije**, neophodno je da MERT nastavi sa aktivnostima finansijske podrške investicionim ulaganjima za jačanje proizvodnih kapaciteta i realizacijom Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u međuresornoj saradnji sa MNTR i MKI. Ujedno, preporučuje se praćenje stanja od strane MERT i realizacije potrebnih aktivnosti za što povoljniji ambijent za funkcionisanje preduzeća iz sektora prerađivačke industrije. Preporuka je da MPŠV realizuje javne pozive po osnovu IPARD II programa kojima se subvencioniše nabavka proizvodne opreme za modernizaciju prerađivačke industrije.

Za treći strateški cilj **Podsticanje inovacija, transfera tehnologije i razvoja preduzetništva (SC 3)**, u dijelu **OC 3.1 Razvoj inovacione infrastrukture u skladu sa potrebama preduzeća** u nadležnosti MNTR, obezbijediti funkcionalnost NTP Podgorica, jačanje infrastrukturnih kapaciteta, umrežavanje i pružanje usluga inkubacije i podrške od strane IPC Tehnopolis kao i uslova za održivost 2 Centara izvrsnosti.

U dijelu **OC 3.2. Unapređenje inovacionih aktivnosti kroz saradnju naučno-istraživačkih institucija i preduzeća** preporuka je da MNTR kao nastavak dobre prakse u saradnji sa Fondom za inovacije implementira grantove za saradnju privrede i nauke, podršku privrednim društvima koja obavljaju inovacionu djelatnost i podršku za start up preduzeća (predakceleracija, rana faza razvoja startupova), nastavi sa obukama za preduzeća i NCP za jačanje administrativnih kapaciteta korišćenje EU programa Horizon Europe, EUREKA, SMP, itd. uz saradnji sa MERT.

U okviru **OC 3.3. Razvoj institucionalne infrastrukture i usluge podrške za razvoj preduzetništva**, neophodno je da MERT u saradnji sa biznis centrima i inkubatorima obezbijedi pružanje informativnih, savjetodavnih, konsalting usluga, inkubacije i mentoringa i unapređenjem kompetencija i vještina.

U dijelu **OC 3.4. Podsticanje razvoja zelene ekonomije i usaglašavanja sa EU preporukama iz oblasti zelene tranzicije**, posebna preporuka se odnosi na implementaciju programa podsticanja energetske efikasnosti za različite sektore, od strane nadležnog MKI. Preporuka je i da Eko fond u narednom periodu nastavi sa sprovođenjem projektnih aktivnosti iz oblasti energetske efikasnosti za sektor turizma u saradnji sa MERT. U dijelu saniranja i remedijacije deponija industrijskog otpada planiranje projekata u narednom periodu zavisice od dozvole za izvoz opasnog otpada koju obezbjeđuje izvođač radova kao i pregovora o jediničnim cijenama. Preporuka je da nadležno MEPP sprovede dalje aktivnosti na rešavanju pitanja deponije čvrstog otpada i bazena crvenog mulja KAP-a. U dijelu aktivnosti ekološki prihvatljivog zbrinjavanja otpada koji sadrži PCB, za preostale količine (koje su trenutno u upotrebi) neophodno je obezbijediti sredstva iz donacija/međunarodnih finansijskih organizacija. MERT će u narednom

periodu raditi na promociji i podizanju svijesti o značaju cirkularnog načina poslovanja i implementaciji programi bespovratne podrške.

U dijelu OC 3.5. Podrška diverzifikaciji ponude industrijskog sektora u regionalnom kontekstu neophodno je da MERT nastavi sa realizacijom podsticajnih mjera u oblasti turizma, sektora koji podržava razvoj industrije, kroz organizaciju manifestacija/festivala, unapređenje ponude i razvoj inovativnih turističkih proizvoda i usluga koji obogaćuju turističku ponudu u različitim vidovima turizma, kao i nastavkom aktivnosti na unapređenju infrastrukture na skijalištima. Preporučuje se da MPŠV po sticanju uslova (potpune akreditacije Mjere 7) pristupi potpisivanju Ugovora o podršci, čime bi se stvorila mogućnost za realizaciju investicija i povlačenje raspoloživih sredstava u okviru IPARD II "Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima". Na planu daljeg razvoja podrške sektoru kreativnih industrija preporučuje se posebna pažnja daljoj realizaciji nacionalnih programa podrške od strane MK i aktivnosti na implementaciji kreativnih ideja i projekata kao i diverzifikaciji izvora finansiranja kroz saradnju sa drugim organima uprave i međunarodnim fondovima poput Creative Europe Programme i Unesco IFCD.

U okviru OC 3.6. Podsticanje digitalne transformacije preduzeća preporuka je da MERT unaprijedi uslovi i podršku u okviru programske linije za digitalnu transformaciju preduzeća, dok će PKCG raditi na promociji vrijednosti digitalizacije i realizacije projekta Moja eKomora kroz digitalnu transformaciju poslovanja Privredne komore u kojem su glavni korisnici privredna društva.

Na planu realizacije četvrtog strateškog cilja **Unapređenje pristupa tržištu (SC4)**: u dijelu OC 4.1. Pojednostavljenje trgovinskih procedura i smanjenja tehničkih barijera trgovine preporučuje se nastavak aktivnosti MF/UPiC na upoznavanju privrednih subjekata sa pogodnostima koje pruža status ovlašćenih privrednih subjekata, u smislu sigurnosti i zaštite u samom poslovanju i bržeg sprovođenja procedura, kao i benefita carine koji se odnose na smanjen obim kontrole i ljudskih resursa koji rade na tim poslovima. U dijelu aktivnosti na implementaciji NCTS i započete pilot primjene, očekuje se stvaranje preduslova za nacionalnu primjenu NCTS koji bi bio u funkciji tokom 2023.g. (UPiC). U pogledu aktivnosti na planu FSC sertifikacije gazdovanja šumama čija je realizacija prolongirana, kao preduslov za realizaciju neophodno je izvršiti planiranu reorganizaciju Uprave za šume u DOO, a takođe i nastaviti sa aktivnostima razvoja informacionog sistema u šumarstvu, u cilju uspostavljanja funkcionalnog IS, u kom smislu se preporučuje MPŠV dinamiziranje započetih aktivnosti.

Na planu podsticanja uvođenja i sertifikacije sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednošću hrane, kao i uključivanje proizvođača u registrovane šeme kvaliteta, potrebno je da MPŠV u narednom periodu nastavi sa promocijom mjere i radom sa potencijalnim korisnicima kako bi se na što efikasniji način utrošila opredijeljena sredstva. Kroz višegodišnje aktivnosti implementacije programske podrške za uvođenje međunarodnih standarda koje su se od strane MERT sprovodile kroz Program za unapređenje konkurentnosti privrede, značajan broj preduzeća je zadovoljio uslove međunarodnih standarda tako da će se podrška MERT u narednom periodu usmjeriti na druge segmente poput marketinga i internacionalizacije. Takođe je potrebno od strane MO nastaviti pružanje savjetodavne podrške kompanijama kroz organizovanje okruglih stolova u saradnji sa privrednim asocijacijama o procedurama tokom postupaka kodifikacije, odnosno dobijanja NCAGE koda i kodifikacije proizvoda kao preduslov za nastupanje na NATO tenderima i plasman proizvoda na NATO tržištu.

U segmentu infrastrukture kvaliteta, u koordinaciji MERT potrebno je nastaviti harmonizaciju tehničkih propisa i standarda u skladu sa budućim izmjenama EU acquis, kao i dalje postupanje prema industrijskom sektoru u pogledu pravovremenih informacija, mišljenja i sl.

U okviru OC 4.2. Unapređenje povezivanja u klustere i međunarodne lance vrijednosti, U segmentu unapređenja i jačanja klastera kao i povezivanja u međunarodne lance vrijednosti, preporuka je da MERT intenzivira aktivnostima na kreiranju novog programskog okvira za razvoj klastera u Crnoj Gori uz angažovanje ekspertske podrške u definisanju i implementaciji aktivnosti.

U okviru OC 4.3. Jačanje izvoznih performansi preduzeća neophodno je da MERT, MVP kao i PKCG obezbijede informacije, savjetodavne usluge, organizuju poslovne susrete i sajmove, obezbijede lakše uspostavljanje poslovnih partnerstava kroz ekonomsku diplomatiju i aktivnosti EEN mreže u cilju daljeg jačanja konkurentne sposobnosti domaćih proizvoda i usluga, izvoznih performansi preduzeća i njihove internacionalizacije i veće uključenosti na tržištu regiona i EU.

* * *

U kontekstu navedenih preporuka, nastaviće se sa realizacijom aktivnosti kroz sprovođenje Akcionog plana za implementaciju Industrijske politike u 2023.g.- završnoj godini tekućeg implementacionog ciklusa.

Kako bi se obezbijedilo dalje unapređenje procesa implementacije i monitoringa realizacije aktivnosti utvrđenih Industrijskom politikom, veoma je važna aktivna uloga Koordinacionog tijela za izradu i implementaciju Industrijske politike, koja podrazumijeva snažniju koordinaciju uključenih institucija i u tom smislu efikasnije dostizanje postavljenih ciljeva i međusobnu saradnju na planu definisanja i realizacije zajedničkih programskih aktivnosti u svrhu realizacije strateških i operativnih ciljeva. Dodatno je naročito potrebno imati u vidu da u narednom periodu slijede intenzivne aktivnosti na evaluaciji sprovođenja aktuelne Industrijske politike i pripremne aktivnosti za izradu nove Industrijske politike, koja će kao polazište imati upravo nalaze evaluacije i kontekst datih preporuka kako bi se obezbijedio potreban kontinuitet i dalje prilagođavanje okviru EU Industrijske politike.